

№ 42.

ფ481

1385

И. Исторический Архив
Фонд № 481, № 1, Ед. кр. № 1385

~~ფ. 1. 6004~~

საქართველოს
მიკროფოტოპია

ლ. მ. მ. მ.

საბუღალტრო განყოფილება 1914 წ.

9, 16, 23, 30, 31, 32.
7, 14, 21, 21/1, 2.

1385 (6004). 42. საბუღალტრო განყოფილების
ბუღალტრის განყოფილების განყოფილების მუშაობის
1914 წ. ბუღალტრის 9-2257 მუშაობის 21. გ. 43.

431.

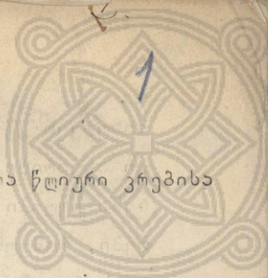
Центральный государственный исторический архив Грузинской ССР в г. Тбилиси

Лист использования документов

Фонд № 481 год _____ опись № 1 ед. хр. № 1385

Дата ис- пользова- ния	№№ использо- ванных листов	Для какой цели использован документ	Характер использования документа (снята копия, сделана выписка)	Подпись лица, сделав- шего запись
1	2	3	4	5
21.11.920		п. ф. 124 - м. 18 м. 17. 2-315 000		См. 743
22/II-1880		Дура Смура		[Signature]
2/II 84	1, 2, 4			[Signature]

ქ. შ. წ. ვ. გამავერცელებელი საზოგადოების წევრთა წლიური კრებისა
9 ნოემბერს 1914 წ.

კრება გახსნა საზოგადოების თავმჯდომარემ გ. ნ. ყაზბეგმა პირველის 20 წუთზე. დაესწრო 120 წევრი.

გასარჩევია 1913 წლის ანგარიში.

თავმჯდომარის წინადადებით კრებამ ფეხზე აღდგომით შაფივი სცა საზოგადოების წევრის განსვენებულის ა. ი. სარაკიშვილის ხსოვნას.

თავმჯდომარეს საჭიროდ მიაჩნია ანგარიშის განხილვამდე ორიოდე სიტყვა სთქვას ახლანდელ მდგომარეობის შესახებ. იგი აღნიშნავს, რომ დღევანდელმა საერთაშორისო ომმა ბევრის სიცოცხლე შეიწირა მსხვერპლად და საყოველთაო მწუხარება გააძევა ხალხთა შორის. მაგრამ სამაგიეროდ კაცობრიობას უღიმის უკეთესი მომავალი და დღევანდელ ომს თან უნდა მოჰყვეს ერთა უფლების აღდგენა. ეს იმედები ნათლად გამოიხატა მეფის ნებით თქმულ უმაღლეს მთავარ-სარდლის სიტყვებში. ჩვენს საზოგადოებას მიზნად აქვს დასახული ქართველთა შორის წერა-კითხვის გავრცელება.

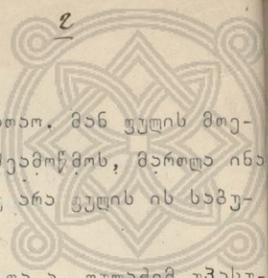
ჩვენი სკოლები უნდა იქნენ მანათობელნი და დამამკვიდრებელნი იმ იდეებისა. ამიტომ ჩვენ იმედით უნდა შევყურებდეთ ომის შედეგებს, მით უმეტეს, რომ ჩვენს ერს უკვე დიდი მსხვერპლი აქვს მისთვის შეწირული. მოგიწევთ მხურვალე ლოცვები წარუხმდევართო წინ იმ მეომართ, რომელნიც ეხლა ბრძოლის ველზე არიან გახუთნი და სამართლიანობისა და უფლებისათვის იბრძვიან. სულით და გულით ვისურვოთ, რომ ანთებული მანათობელი უმაღლესი წინამძღოლისა მისულიყოს ბოლომდის კეთილდღეობისთვის ჩვენი საერთო სამშობლოსა.

თავმჯდომარემ კრებას აუწყა, რომ ანგარიში დაგვიანდა უპირველესად იმის გამო, რომ განყოფილებებმა თვისი ანგარიშები დროზე არ წარმოადგინეს და ომიანობის მიზეზით.

ამის შემდეგ წაკითხულ იქმნა სარევიზიო კომისიის მოხსენება გამგეობის ანგარიშის შესახებ და შასუხი გამგეობისა ამ მოხსენების გამო რასაც მოჰყვა კამათი.

ღ. ხართიშვილის, ი. რამიშვილის და ბ-ნი მაღალაშვილის აზრით სარევიზიო კომისიის მოქმედება არ არის დამაკმაყოფილებელი, იგი ფაქტურად უნდა ამოწმებდეს საზოგადოების ქონებას და არა ზეზეურად.

სარევიზიო კომისიას არ უმუშავნია: აუღია დაბეჭდილი ანგარიში და იმიტ

მიხედვით გვეუბნება, ეს ვაკრად არის, ეს ცუდათაო. მან ფულის მოე-
ლი ანგარიში დაჭრილებით უნდა განიხილოს და შეამოწმოს, მართლა ინა-
ხება ფულები ბანკში და ნაშღვილი საბუთებია თუ არა ფულის ის საბუ-
თები, რომელნიც ვასაში ინახება.

სარევიზიო კომისიის წევრებმა და ლუბგამემ და ა. ლუბაძემ უშასუ-
ხეს, რომ მათ ფაქტიურად შეამოწმეს საბუთები ვასისა და საბუღალტე-
რო წიგნებთან და ყველაფერი წეს-რიგზე აღმოჩნდა. ხოლო ბანკებში სია-
რული, იმის შესამოწმებლად, მართლა ბანკის მოხელეებმა მოაწერეს ხელ-
საბუთებს თუ არა, შეუძლებელიცაა და უაზროც. ამის ნებას არც წესლებ-
გვაძლევს. კანა შეიძლება სკოლებში ფეხით ვიაროთ და ადგილობრივ შე-
ვაშროთ.

დ. კარიჭაშვილი. /გამგეობის წევრი/ ჩვენ ვვაქვს ბანკის ბილეთე-
ბი ვადით შენახული ფულისა და % იანი ქალაქების მოქმედები სახელმწ-
ფო ბანკისა. თქვენის აზრით, სარევიზიო კომისიას უნდა ეარა ბანკებ-
შეამოწმებინა ბილეთების სინამდვილე. აგრეთვე წასულიყო სკოლებში და
იქაც ფაქტიურად მოეხდინა რევიზია. ეს შეუძლებელიცაა და მოუხერხებ-
ელიც. ბანკის გამგეობა არავის არ მისცემს შემოწმების ნებას, თუ გა-
გეობა არ მისწერს.

თელ კიკვაძეს არ აუწყაფილებს გამგეობის მოქმედება. მისი აზრ-
განსაკუთრებით სკოლები არიან უნუგეო მდგომარეობაში. ცოცა ათავებ-
კურსს და მოსწავლეთა რიცხვი ცოცაა. ამის მიზეზი კი ის არის, რომ
საზოგადოებას არა ჰყავს გამოსვლილი, მოძვალეული და გლეხის ნამდვი-
ლი მეგობარი მასწავლებელი, რადგანაც მასწავლებლის შრომა ჯეროვან-
არა აქვს შეფასებული. საზოგადოების მასწავლებელნი ძლიერ მცირე სა-
ყიდელს ღებულობენ თავისი მძიმე შრომის ფასში. მნ თუშანი ძლიერ მც-
რე ჭამავირია. თუ გვინდა ჩვენი სასკოლო საქმე წესიერ კალაპოტში რ-
გეს საჭიროა შესაფერი მასწავლებელნი იქმნას მოწვეულნი ცენზიანი,
მინარიულნი და არა სამოქალაქო სასწავლებელმ კურს დასრულებულნი და
შესაფერი ჭამავირიც დაენიშნოს. სკობია ცოცა იყოს სკოლა. მაგრამ ვ-
გი. საზოგადოების ზოგიერთ სკოლებში სწავლა იწყობა ოქტომბრიდან და
სექტემბრიდან; საღვთო სჯულს ზოგან ქართულად ასწავლიან, ზოგან ქარ-
ულად და რუსულადაც მაგ. ბაქოს სკოლაში. სკოლების მეოვალყურე
მოხსენებაში უსაყვედურებს ბათუმის სკოლის მასწავლებლებს ანგ-
მეოთხე განყოფილებაში რაგომ ქართულად ასწავლით და დასძენს,
ჩვენ ამის ნება არა გვაქვსო. ეს შენიშვნა სრულიად ეწინააღმდე-
გამგეობის მიერ შექმუშავებულ სანიმუშო შროგრამის მოთხოვნილება

სკოლები მხოლოდ ექვსკერ დაუთვალერებიან, მაშინ, როდესაც სკოლების საგანგებო მეთვალყურე ჰყავთ მოწვეული. ბოლის მ-ნი ვიკვამე მითითებს იმ კარემოებაზე, რომ გამგეობაში ყველა შაფრევცემული პირია, მაგრამ წ. ვ. საზოგადოების საქმეებისთვის საკმარისი დრო ყველას არა აქვს, რადგან საკუთარი საქმეებით არიან დატვირთულნი. ამიტომ ვისაც დრო არა აქვს, იმან არ უნდა იკისროს ისეთი მძიმე და თან სასაფრთხო მრვალება, როგორც წ. ვ. საზოგადოების გამგეობის წევრის მოვალეობაა.

ქრისტეანული სასოიანისა თავის განცვიფრებას აცხადებს: "ქართულ სკოლაში და ისიც ქ. შ. წ. ვ. საზოგადოების სკოლაში, განა შეიძლება საღვთო სკულის რუსულ ენაზე სწავლება?!"

გრ. ბურჭულაძე უპასუხებს თელო ვიკვამეს და აღნიშნავს, რომ ანგარიში შეეხება გამგეობის 1913 წლის მოქმედებას; სკოლების მეთვალყურე ვი მოწვეულია ამ 1914 წლის I იანვრიდან. მოწვევის დღიდან მას დაუთვალერებია ყველა სკოლა, ზოგი ორკერადაც და სამკერადაც. დარჩა დაუთვალერებელი სენაკის და ქუთაისის სათავად-აზნაურო დაწყებითი სკოლები. წელს ესენიც იქნებიან დაუთვალერებულნი. ამიტომ მ-ნ ვიკვამის საყვედური, ექვსკერ შენად არ დაუთვალერებიათ, ზედმეცია და უსაფუძლო. სწავლის გვიან დაწყების შიშში ის არის, რომ ოქტომბრამდე გულხს ათასი სამუშაო აქვს სახლში და შვილს სასწავლებელში არ გზავნის.

დ. ბოცვაძე /გამგეობის წევრი/ აღნიშნავს, რომ გამგეობაც მომხრეა საუკეთესო მასწავლებლების მოწვევისა, მაგრამ საქმის განხორციელება მწელია: ჩვენს გვიანდა ცენზიანი სემინარიული გვყავდეს, მაგრამ ვერ ვშოულობთ. ამიტომ იძულებული ვხდებით მოვიჭვიროთ ისეთებიც, რომელთაც სპეციალური პელაგოგიური განათლება არ მიუღიათ, მაგრამ თავისით მომზადებულან და საქმისადმი სიყვარულით აღჭურვილნი სასკოლო საქმეში დიდი უნარი გამოუჩენიათ. ასე მოხდა მაგალითად ყალამშია ში., სადაც არა სემინარიულმა იმდენი გამჭრიახობა და მხნეობა გამოიჩინა, რომ ხალხს სკოლა შეაყვარა, სკოლის მენობის აგებაში დიდი მონაწილეობა მიაღებინა და სწავლების საქმეს წესიერად დააყენა. რაც შეეხება სასწავლო გეგმას, ჩვენ ვხელმძღვანელობდით ჩვენის წესდებით და 1881 წლის გეგმით, რომლითაც საღვთო სკულის სწავლება ქართულად სწარმოებს ჩვენს სკოლებში, რამდენადაც შეიძლება ჩვენ ვიცავთ მშობლიურ ენას. იქ, სადაც მასწავლებლები უხვევენ ჩვენს გეგმას, გამგეობა წინადადებას აძლევს განყოფილებათა გამგეობას მგვიცელ დაიცვან ხანძიმუშო პროგრამა და ყველა საგანი სამშობლო ენაზე ასწავლონ

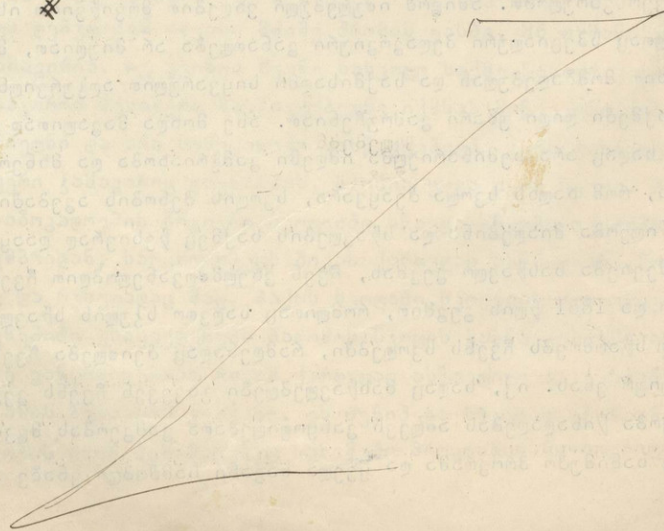
მ. თ. ბაქრაძის შრომის მიხედვით, რომ ვაჭარებს წინააღმდეგობა უწევს, არაა პოპულარული. მისი განმარტების თანახმად, ეს სიტყვა უფრო სწორად უნდა იყოს გამოთქმული.

თ. კიკვაძე. თუმცა მე ცენზის მომხრე არა ვარ საზოგადოთ, მაგრამ სემინარიაში, როგორც სპეციალურ სასწავლებელში, კურს დამთავრებული, რომ უფრო ნაყოფიერად იმუშავეს ეჭვი არ უნდა, ამიტომ უპირატესობა მათ უნდა მიენიჭოთ და შესაფერი ზედმეტი უნდა დაენიჭნოთ. ✕

ლ. ბოცვაძე. ჩვენი წ. ვ. შიშინია მღაბით ხალხში წერა-კითხვის გავრცელება, არის აღვილები, შივარდნილი კუთხეები, სადაც უბრალო წერილის წამკითხველს ხანთლით ეძებენ. აი ასეთ აღვილებში, რომ წერა-კითხვის ცოდნა გავავრცელოთ. ეს მე მგონია, უფრო სასარგებლო იქნება, ვიდრე მთელი ჩვენი ნივთიერი საშუალება მხოლოდ ორი-სამი სკოლის შენახვას მოვახმაროთ.

შ. ქარუმიძე. ამბობს, რომ ამდენი ხანია არსებობს წ. ვ. საზოგადოება და ჩვენს გაშვებობას ჯერ არ აქვს თვის მოქმედების გეგმა ვარკვეული. არა აქვს გამორკვეული, როგორი უნდა იყოს ჩვენი სკოლა და ღირს თუ არა გახსნა კიდევ ახალი სკოლებისა იმ სახით, როგორც ღღეს არის. მისი აზრით სკოლები უნდა იყოს მდგომარეობაშია, მასწავლებლების მდგომარეობაც არ არის სახარბიულო. ამიტომ ჯერ უნდა არსებული სკოლების მდგომარეობა გაუმჯობესდეს და შემდეგ სხვა გაიხსნას. ბიბლიოთეკების მდგომარეობაც არ არის სახუბუგო. ჩვენ უნდა ვიცოდეთ რაში გამოიხატება ამა თუ იმ ბიბლიოთეკის სიკარგე, რა ღარვის წიგნებს უფრო თხოვლობს ხალხი, რომელ მწერალს უფრო ეწახება და სხვა. საზოგადო კრება უნდა გადასწყვიტოს მივცეთ თუ არა მომავალ გაშვებობას ახალი სკოლები და ბიბლიოთეკების გახსნის ნება, ვიდრე არსებული სკოლების მასწავლებელთა ნივთიერი და სულიერი მდგომარეობა არ იქნება გაუმჯობესებული.

✕

ვ. მალაქაშვილი. როგორც ვაკვირდები, სარევიზიო კომისიას არ უმუშავნია. გამგეობას შეუღვენია ანგარიში, სარევიზიო კომისიას აულია დაბეჭდილი წლიური ანგარიში და ამ ანგარიშის მიხედვით შეუღვენია თავისი მოხსენება. კომისია ამბობს, ბაქანსი სწორიაო, მაგრამ სრულიად არა ხრანს შემოწმებული იგი საბუკვალსჯერო წიგნებთან ფაქტურად თუ არა!

ა. ლულაძე. ამისთანა ლაჰარაკი განა შეიძლება, შეიძლება განა, რომ ჩვენ ზერეულად მოკვეხდინა რევიზია, მოხსენებაში ნათქვამია ანგარიშ/ საბუღალტრო არის შემოწმებული, მე მგონია ეს საკმარისი უნ და იყოს....

ბ. ლუმბაძე. ჩვენდა საბედნიეროდ, სხვა დაწესებულებებთან შედარებით წ. ვ. გ. საზოგადოების საქმე გაცილებით უფრო ვარგად არის დაყენებული. ყველაფერი წესიერადაა. მალაშია, საწყობი, საქმის წარმოება. მხოლოდ ერთი რამ არის აღსანიშნავი, რომ ქონება დაზღვეული არ აღმოჩნდა.

გ. საყვარელიძე. ნება მიბოძეთ წესრიგისათვის ორიოდ სიტყვა მოვახსენოთ. ჩემის აზრით უმკობესი იქნება ნება მიეცეს ორატორებს შეეხონ საზოგადოთ ანგარიშში აღნიშნულ მუხლებს და გამგეობის მოქმედებას, რომელ დარგსაც მათი მოქმედება არ ეხებოდეს.

თავმჯდომარე ნებას აძლევს.

ა. ლულაძე. ვამათი უწესოდ სწარმოებს. ჯერ უნდა ჩაგვეკითხნა გამგეობის ანგარ ში და შემდეგ კი სარევიზიო კომისიის მოხსენება.

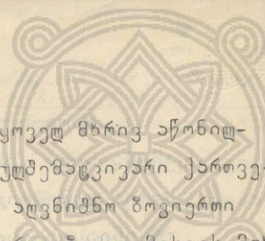
თავმჯდომარე- მარშან თქვენ პრეზენზია განაცხადეთ, რატომ პირველად სარევიზიო კომისიის მოხსენება არ წაკითხეთ და წელს სწორედ თქვენი სურთილის თანახმად, პირველად მოხსენება იქნა წაკითხული.

ა. ლულაძე. მარშან მე მოვიტხოვე სარევიზიო კომისიის მოხსენების მუხლობრივ განხილვა. და არა სარევიზიო კომისიის მოხსენების პირველად წაკითხვა. ვთხოვთ ჯერ ანგარიშ იქნას წაკითხული და შემდეგ ჩვენი მოხსენება.

გ. ჭაფარიძე. თხოულობს ანგარიშისა და სარევიზიო კომისიის მოხსენების შესახებ გაიხსნას საზოგადო ბაასი.

თავმჯდომარე კითხვას გამორკვეულად აღიარებს და სთხოვს ვრებას იქონიოს მსჯელობა ანგარიშის შესახებ საზოგადოდ.

გ. საყვარელიძე. ქ. შ. წ. ვ. გ. საზოგადოება ეს ერთად ერთი კულტურული დაწესებულებაა ჩვენში და როგორც ასეთი, იგი განსაკუთ-

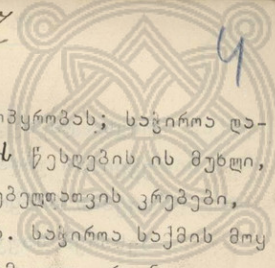

რეზული ყურადღების ღირსია. მისი მოქმედება ყოველ მხრივ აწონილ-
 დაწონილი უნდა იქნას ყოველი შეგნებული და გულმემატვივარი ქართვე-
 ლის მიერ. სწორედ ეს მოსაზრება მივარნახებს ალენიშნო ზოგიერთი
 თვალსაჩინო ნაკლი გამგეობის მოქმედებაში. სარევიზიო კომისიის მოხ-
 სენება ვვეუბნება და ანგარიშიც ამას აღასტურებს, რომ გამგეობის
 წევრნი კრებას არ ესწრებიან. რად იკისრეს ასეთი მოვალეობა, თუ
 დრო ნებას არ აძლევთ და არ შეუძლიანთ აქციური მონაწილეობის მიღე-
 ბით საქმე გამოაყოსხლონ, ღიად საქმეს ჭეროვანი ხელმძღვანელობა და
 მეთაურობა გაუწიონ, მაგრამ ეს ხომ ჩვენი საზოგადო სენია. გამგეო-
 ბა უნდა იჩენდეს ინიციატივას, აღგენდეს სამოქმედო გეგმებს და
 ამ გეგმებს უღვენდეს განსახილველად საზოგადო კრებას. ეს არ ხჩანს
 საჭიროა ხოლმე დავეალოს ყველა ახლად არჩეულ წევრთ, ან თავიდანვე
 უარი განაცხადონ ან თუ იკისრებენ გამგეობის წევრობას, პირნათლად
 და სინიღისიერად იმუშაონ.

სკოლების რევიზიის საქმე მღიერ ცუდად ყოფილა დაყენებული. ნუ
 თუ გამგეობას არ შეეძლო, თუ მის წევრთ დრო-მოცალეობა არ ჰქონდათ,
 გარეშე მცოდნე პირისთვის დავეალებინა სკოლების დათვალერება, მი-
 სი ავ-კარგის გაგება? განა შეიძლება In სკოლიდან მხოლოდ 4 დათვა-
 ლერება და დანარჩენების უყურადღებოდ დატოვება?

გამგეობას რომ მოქმედების უნარი გამოეჩინა, შეეძლო სავსებით
 გამოეყენებინა წესდება წესდება და მის ფარგლებში ემოქმედნა.

რა მიზანი აქვს დასახული საზოგადოებას და როგორ ემსახურება
 გამგეობა? საზოგადოებას აქვს უფლება გაზაროს კურსები, მოიწვი-
 ოს მანწავლებელთა სიეზლები, გაზაროს სახალხო კითხვები, ლექციე-
 ბი და სხვა. როგორც ხჩანს, არც ერთი ეს გამგეობას არ განუხორციე-
 ლებია. გამგეობას შეუღვენია სკოლებისთვის სანიმუშო პროგრამები
 ეს პროგრამები შეღარებით, ხალი შეღადარგიური მოთხოვნნილებების მი-
 ხედვით არის შეღვენილი. ამ პროგრამებით ყველა სავანი სამშობლო-
 ენაზე უნდა ისწავლებოდეს. - საზოგადოების ზოგიერთ სკოლაში კი,
 როგორც ბ. ბურჭულაძის, მოხსენებიდანა ხჩანს, სამღვთო სკულს და
 არითმეტიკას რუსულად ასწავლიან. ეს, მე მგონია, შეუძლებელია.
 ქართულ სკოლაში სწავლება ქართულად უნდა სწარმოებდეს. დედა ენა
 უნდა იყოს ყველა სავნების სწავლის იარაღად. ზოგიერთ სკოლებში
 სამღვთო სკული ქართულადაც უსწავლებიან და რუსულადაც. ერთი მი-
 ხარით, ეს რომელ ხალ შეღადარგიურ მოთხოვნნილებას უკახსტებს? გან-
 სავმარისი არ არის ამ სავნის მარტო ქართულ ენაზედ სწავლება,
 ცა თვით მთავრობის გეგმაც არ არის ამის წინაამღდევი?! დრო არ

ბოლო მოელოს ასეთს გულგრილად საქმისადმი მოპყრობას; საჭიროა და-
 ევალოს ახალ გამგეობას, სისრულეში მოიყვანოს წესდების ის მუხლი,
 რომელიც ნებას ვვაძლევს ვამართოთ მასწავლებელთათვის კრებები,
 სისტემატიური კურსები, ექსკურსიები და სხვა. საჭიროა საქმის მოყ-
 ვარუნდი და ენერგიით სავსე ხალხი შევიდეს ამ დიად ეროვნულ-კულ-
 ტურულ დაწესებულებაში და შეიჭანოს შიგ ინიციატივა, სიცისხლე და
 მოქმედების უნარი.

გ. რცხილაძე. ევვი არ უნდა, რომ გამგეობას აქვს ნაკლი, განა
 უნაკულუ^{ჩუჭუ}რ^{ჩუჭუ}ქმე შეიძლება! მაგრამ ასეთი ბრალდებების და საყვედუ-
 რების წამოყენება, რომელიც წინანდელმა ორაფორმა აღნიშნა, გამგე-
 ობის მოქმედებაში, სიმართლეს მოკლებულია. ბ-ნა საყვარელიძემ
 ბრძანა, რომ სანიმუშო პროგრამები სალი შელაგოვიური პრინციპების
 მიხედვით არის შედგენილი... პროგრამა გამგეობამ შეადგინა, აღ-
 ბად იმ მიზნით, რომ იგი ვაეწარებინა სკოლებში და სწავლავს ქართულ
 ენაზე მოეწყოს და კიდევაც მსკიცხელ იდგა და აღგია ამ გზას, მაგრამ
 ზოგიერთ სკოლებში მოხელეები წინააღმდეგობას გვიჩვენებენ. ხშირად ეს
 წინააღმდეგობა იქამდის მიდის, რომ საზოგადოების დახურვასაც კი
 გვიქაღის. მავალითად თერგის ოლქის სახალხო სკოლების ღირექტორმა
 ამ ნიადაგზე საჩივარი შეიჭანა და განყოფილების დახურვას თხოულობ-
 და. გამგეობა იძულებული იყო ცოცა დათმობის გზაზე დამღვარიყო ისევ
 საზოგადო საქმის გულისათვის. ახლა უკვე არსებობს ახალი კანონი
 კერძო სკოლათა შესახებ და ამიერიდან ჩვენ შეგვიძლიან თავისუფლად
 ვაწარმოვოდ ყველა საგნების სწავლება დედა ენაზე, თუმცა იგივე
 მოხელეები ჩვენს სკოლებს კერძო ტიპის სკოლებად არ აღიარებენ,
 თქვენი სკოლები სამინისტრო სკოლებათ ირიცხებათ.

გამგეობა კურსების გამართვასაც კი სცლილობდა მასწავლებელთათ-
 ვის, მაგრამ ამას უნდოდა საღსარი და შემცდარი აზრია, როცა ორაფო-
 რი ფიქრობს, რომ უსადსროლაც შეიძლება კურსების, ლექციების, სა-
 ხალხო ვითხვების და სხვა... გამართვა. მასწავლებელთა კრებები კი,
 ღროვამოშვებით იმართება, რასაც სასკოლო სექციის მხრივ ჯეროვანი
 ყურადღება აქვს მიქცეული. სასკოლო სექციას დავალებული აქვს გამ-
 გეობის შემდეგ შეიმუშავოს ვრცელი გეგმა, თუ როგორ და რა სახით მოეწყ-
 ყოს საზოგადოების სკოლებისათვის მასწავლებელთა მომზადების საქმე.
 სახალხო ვითხვების მოწყობასაც აქვს ჯეროვანი ყურადღება მიქცე-
 ული. გამგეობასთან არსებული სახალხო ვითხვებისა და ბიბლიოთეკე-
 ბის მომწყობი სექცია უკვე შეუდგა ამ საქმის მოწყესრიგების თაჯდა-

რივს. და, თუ ენერჯიას ვაძიორენენ მოხსენებულ სექციის წევრი, ე
 ეჭვი არ უნდა, საქმე ჯეროვან მსველუობას მიიღებს და სახალხო ვით-
 ხვევის მოწყობის საქმეც კარვად წავა. შენიშვნა სკოლების რევიზიის
 შესახებ საუბრეველს მოკლებულია: მდგომარე წლის იანვრიდან ვაძგეო-
 ბამ მოიჭვია განსაკუთრებული პირი, რომელიც მოვაქვია სკოლების რე-
 ვიზიის საქმეს სისწყმატური ხასიათი მისცეს და სწავლის უსველო-
 მის ავ-კარვის შესახებ მოახსენოს ხოლმე ვაძგეობას სასკოლო სექცი-
 ის საშვალეგით. ვაძგეობას საზოგადოების მიზანი ვარვად აქვს ვაო-
 ვალისწინებული: მს წლის ურსებობის განმავლობაში ყოველთვის აღგენ-
 და საშოქმელო გეგმას და ამ გეგმის მიხედვით აწარმოებდა საზოგადო
 საქმეს იმდენად, რასაკვირველია, რამდენადაც მას ნივთიერი საშვა-
 ლეება ხელს უწყობდა. სკოლებს ხსნიდა იქ, სადაც ქართულ ენას მეტი
 ლენა და განსაცდელი მოეულოდა და მოელის ვილევ, მაგ. ზუგდიდის მამ
 რაში, თერგის ოლქში და სხვა. ვიმეორებ, რომ ვაძგეობა შეძლებისა
 და ვვარად მუშაობდა და აწარებდა ცხოვრებაში წინააღმდეგე შემუშავე-
 ბულ მოქმედების გეგმას, იმდენად, რამდენადაც მას ხელს უწყობდა
 ნივთიერი ღონისძიება.

შ. მიქელაძე. - წინანდელმა ორატორებმა თავიანთ სიტყვებში აღ-
 ნიშნეს, რომ ვაძგეობას არ მიუღია ზომები მასწავლებელთა კურსების
 ვასამართავად. ეს უაღვილო შენიშვნაა. ვაძგეობამ ამ ორის წლის წი-
 ნად შემდგომლობა აღმარ სათანადო მთავრობის წინაშე მასწავლებელთა
 ვის სისწყმატური კურსების ვამართვის შესახებ ქართულს ენაზედ, მ
 კრამ ნებართვა ვერ მიიღო, ასეთი კურსების ვამართვის ნება არ მოგ
 ვცეს, რუსულად ვი კურსების ვამართვა, როგორც მიზნის წინააღმდეგი
 ვაძგეობამ სასურველად არ ღაინახა. საზოგადოებას აქვს თავიანთი
 სკოლებისათვის სანიმუშო პროგრამა, რომლის მიხედვით ყველა სკოლის
 მასწავლებელი ვალდებულია აწარმოვოს სწავლა. და თუ ზრვიერთ სკოლა
 ში მასწავლებლებმა ამ პროგრამას ვაღაუხვიეს, ვაძგეობამ ამის წი-
 ნააღმდეგე შესაფერი ზომებიც მიიღო.

ირაკლი რამიშვილი. - საზოგადოების საქმე რომ უფრო კარვად წა-
 ვილეს, მეტი სიცოცხლე ღაეცყოს მის მოქმედებას, ამისთვის საჭირო
 ვაძგეობას ყავლეს ^{მხელა} დაქირავებული, იმ ორი პირის ვარღუ რომლებიც
 ღა მსახურობენ, უმადლესი ვანათლებით აღჭურვილი, პირი, რომელიც
 ვაცნობილი უნდა იყოს ღასავლეთ ევროპის კულტურულ ღაწესებულეებათა
 ისტორიას. ეს პირი უნდა ავებლეს ვასუსხს, როგორც ვაძგეობის, ის
 საზოგადოების წინაშე. ეს პირი საზოგადო საქმეში შეიჭანს სიცოც-

ხლეს, ინიციატივას და ევკვი არ არის, დღეს თუ საზოგადოების საქმე
კუხ ნაბიჯით მიდის და გამგეობის წევრნი თავიანთი მოვალეობას ზერე
ლუ ასრულებენ, მაშინ ამ ნაკლს აღვიღო აღარ ექნება და საქმე უფრო
ნაყოფიერად წავა.

დავ. ხართიშვილი. აღვიღია სხვის ნაკლზე ლაშარავი. სარევიზიო
კომისია გამგეობის ნაკლზე მიგვითითებს და თავის ნაკლს კი არ ამ-
ჩნევს. სარევიზიო კომისია ვალდებულია გამგეობას კვალდაკვალ მიჰ-
ყვეს და რევიზია უკეთოს; მას კი მხოლოდ წლიური ანგარიში შეუმოწ-
მებია და ფაქტური "რევიზია" კი არ მოუხდენია. ეს, ჩემის აზრით თა-
ვის ვალდებულობის შეუსრულებლობაა. სარევიზიო კომისია გამგეობას
უსაყვედურებს საგურამოს მამულის ახრებას და თავის თავსა კი არა
სთვლის ამაში დამნაშავეთ. სარევიზიო კომისიას რომ თავისი ვალდებუ-
ლება შეუსრულებინა, თავის ღრობზე მისულიყო საგურამოში მამულის დასა
თვალიერებლად, მას ჯერ კიდევ ძველი მოიჯარაღრების ღრის ევლი-
ნებოდა, რომ მამული გამგეობის უყურადღებობით ახრებდა... არც ჩვენ,
საზოგადოების წევრნი, ვართ ამ საქმის დავნიებაში უდანაშაულო.,
თვით დღევანდელი კრების მრავალრიცხოვანობაც ამას მოწმობს. კრებას
მხოლოდ პრეზენტების ღრის ესწრებიან წევრები და სხვა კრებებზე კი
მთლიერ მცირე ყოფილა ხოლმე. საზოგადოდ საქმის გამომბრუნება-წარმა-
ტება მოითხოვს გამგეობისა, სარევიზიო კომისიისა და თვით საზოგადო
ლოების წევრთაგან მეტს ყურადღებას და თვით საქმის შესაფერისად
შესწავლა-შეთვისებას. საჭიროა ყველამ მივიღოთ საქმის წარმავებაში
მონაწილეობა იმდენად, რამდენადაც, ვის შესწევს ძალ-ღონე. ბ-ნი
რცხილაძე ამბობს: " უნაკლებო არავინ არის და არც ჩვენ ვართ უნაკ-
ლებლო" ბ. ბ. ესე რომ იყოს საქმე, მაშინ ხომ არა გვეთქმობა რა,
მაგრამ სამწუხაროც ის არის, რომ ამ საქმეში მეტის მეტად კოჭლობთ,
ამის მიზეზი სხვათა შორის ისიც არის, რომ ბევრი თქვენგანი მრავალ
აღაგს არის ამორჩეული და ასე ძალ-ღონე ქუცმაცდება და ველარსად
რას აკეთებთ. გარდა ამისა მე მინდოდა მეკითხნა გამგეობისათვის
აქვს თუ არა ცნობაში მოყვანილი, თუ რამდენმა მოწავემ დაასრულა
სწავლა ჩვენს სკოლაში, რა გზას დაადგინენ ისინი, ან თუ იძულებიან
ჩვენი საზოგადოების წევრებად. .. ახლა სტიპენდიების შესახებ: სტი
პენდიებს გამგეობა აძლევს იმის მიხედვით, თუ რა სპეციალურ ცოდნას
ღებულობს მოხოვნელი და ის კი არა გამოჩვენდება, თუ რა სპეციალური
ცოდნისანი უფრო გვესაჭიროებიან. თქვენ უპასუხებთ კომისიას: ჩვენ
ყველანაირი მცოდნენი გვინდაო. ეს მართალია, მაგრამ ისიც მართალია

გამგეობამ^{აბ} სამ. საჭიროებათა შორის^{ახლ} შირველ ხარისხოვანი საჭირო-
ებანუნდა გამოარკვიოს *სა საჭიროებათა შორის შირველ ხარისხოვანი საჭირო-
ებანუნდა გამოარკვიოს*

მუზეუმის შესახებ უნდა ვსოქვა, რომ მეფის მფელად უყურადღებოდ
არის მიფოვებული, მის შესახებ არ არსებობს მუშაობა ორგანიზაციუ-
ლად მიწყობილი. საჭიროა ღღევანღელი ჩვენი მღვომარეობა შევისწავ-
ლოთ და მველი ჩვენი ღღების ნაშთები მოვნახოთ და შევისწახოთ.

რაც შეეხება რუსულადა და ქართულად ზოგიერთა ჩვენს სკოლებში
სამღოო სჭულის სწავღებას, ეს იმით არის გამოწვეული, რომ შემღევი
სწავღის მისაღებად შევირღები იშუღებულნი არიან ისეთს სკოლაში შე-
ვიღენ, საღაც საგნების ცოღნას რუსულად მოიღხოვენ.

საჭიროა აგრეთვე გაიხსნას წ. ვ. განყოფიღებები იქ, საღაც ჩვე-
ნი სკოღები არსებობს მაღ. გერგეთში თამამად შეიღღება წ. ვ. გ. სა-
მოგაღღების განყოფიღების გახსნა.

დ. ღღმააღე. საყვეღური საგურამოს მამღულის შესახებ სრულიად უად
ვიღოა. მამღულის დათვაღღირება მინღობიღი შეონდა განსავუთრებულ ვო-
მისიას და რომ მან თავისი ვაღღებუღება არ შეასრულა, ეს აღნიშნუ-
ღი ჩვენს მოხსენებაში, ჩვენს მოვალეობას ვი სრულიად არ შეადღენ-
და მამღუღი წასვლა და აღღიღობრივ რევიღიის მოხღენა.

შეწრე გეღეიშვიღი. უმოავრესი ყურადღება უნდა მიეღეცეს იმ ვარე-
მოებას, რომ ჩვენს ერთად ერთ კულღურულ დაწეგებუღებაში გამეღებუღია
ბიუროვრაღიში, ხაღხსა და საზოგაღღების გამგეობის შორის სამართ-
ღი ჩინეთის კეღელი: ხაღხს არ უშვემთ სამღუშაოთ, არ გვიღდა მან
თავისი საქმეები თვიღონ მართოს, რამღენი ხანია ვლაშარავოთ საწევ
რო ვაღასახაღების შემცირების შესახებ და ეს სავითი ვაღაუწყვეღე-
ღი რჩება. საჭიროა შემცირღეს საწევრო ვაღასახაღი, რათა მღაბიი
ხაღხს შემღება მიეცეს შეიღანოს ეროვნულ-კულღურულ საქმეში თავისი
წვიღი და ღამერწმუნეთ, რომ ამის შემღეგ საქმე გამოცოცხღება, სა
ქმიანობის უნარით აღიღურება.

პროკოპი ჭაღარიღე. გღღ-ნო! გონიერი ანღაჯა ამბობს: "როგორიღ
მღვღელი, ისეთი მრეღვიღი" აქ ვი მღვღელი სხვაა და მრეღვიღი სხვაა.
გამგეობამ უნდა ნასრუღოს ის, რასაც დააკისრებს საზოგაღღება. და
საზოგაღღების შიღანი წერა-ვითვის ვავრცეღებისა ხაღხში, მამინ
მიიღებს ჭეროვან სახეს, როცა თვით ხაღხი იქნება დაინღერეგებუღი,
როცა თვით ხაღხი თავიანთი წარმომადღენღების სახით შევა გამგეობის
შემადღენღობაში. გამგეობის წვერნი თავს იმართღებენ საღსარი არა

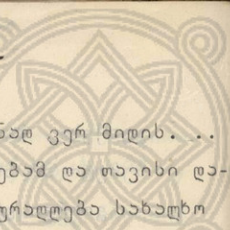
გვაქვსო, მაგრამ მარტო საღსარი რას ვკვიპველის, თუ ხალხი დაინტერესებული არ არის იმ საქმით, რომელიც თვით ხალხს ეხება.

გიორგი ლომთაიძე. ყოველთვის უსაღსრობის ბრალი არ არის საზოგადოების საქმეების ცუდად წაყვანა. ღაძნაშავეს მე არ ვემბებ. საქმეს დაუახლოვდეთ, ყველაფერს გამგეობას. ვერ ვუსაყველურებთ, მაგრამ არ შემიძლიან არ მიუთითო ზოგიერთ ნაკვლზე, რომელიც უნდა აღინიშნოს გამგეობის მოქმედობაში: მაგალ. განსვენებულმა ხრამულაშვილმა უნაღღრმა თავისი სახელმძღვანელო წიგნები წ. ვ. საზოგადოებას. ერთმა ქართველმა ვაჭარმა ეს წიგნები მიითვისა, ქურდულად დაბეჭდა იგი ციხის სფამბაში, გამოცემის თარიღის აღუნიშვნელად. ხმები: ვინ არის ეს ვაჭარი? მერკვილაძე ხომ არ არის? ლომთაიძე - ღიახ, მერკვილაძე გახლავთ. ჩვენ ამ წიგნებს მისგან ვყიდულობდით და ისე ვყიდდით. გამგეობას შეეშლო "არესტი" დაულო გამოცემულ წიგნებზე და არ მიეცა ნება მერკვილაძისათვის ჩვენი ქონებით ესარგებლა.

აქ არ იყო საჭირო არავითარი საღსარი, მხოლოდ საჭირო იყო მოქმედება და მოქმედების უნარის გამოჩენა. ამის გარდა სარევიზიო კომისიის მოხსენებაზე გამგეობის შახსებში ნათქვამია, რომ მარტო "P. C" იმეორე ნაწილად გამოცემამ დაიგვიანაო. ეს მართალი არ არის. "P. C. და C. A." ს გარდა ბუნების ვარის გამოცემამაც დაიგვიანა.

შემთხვევით ვახდით კავთისხევის ბიბლიოთეკაში, შევედი და წიგნების და ვაწილებების მაგივრად უღლის ბოთლები ეწყო მაგიდაზე. მერკვილაძე მუნებ-ნო: თუ თქვენ ვნებავთ საქმეს მოქმედების უნარით დაუწყოს ^{ქვეყნის მართლმადიდებელი} ~~შეუქმონ~~ ^{ნაწილი} ~~ხალხი~~, მივიციტ. საშუალება შემოიყვანოს მან თავისი წვლილი ამ ნაწილში ~~ეროდ-ერთს კულტურულ დაქვსებულებაში.~~

ალექსანდრე ლომთაიძე. ჩემთვის რომ ეკითხათ, რომელია ქართველი მწიგნობრის კულტურის გამოცხადველი დაწესებულებაო, მე მიუთითებდი ქართულ თეატრზე და წ. ვ. ვ. საზოგადოებაზე. ქართული თეატრი დაგვეწვა დაგვეწრა ერთად-ერთი ეროვნულ-კულტურული სახის გამოცხადველი წ. ვ. ვ. საზოგადოება, რომელსაც უნდა მიქცეს უმთავრესი ჩვენი ყურადღება. ყოველი ნაკლი წ. ვ. საზოგადოებისა აღნიშნულ უნდა იქნეს, რომ შემდეგში იგი არ განხორღეს. ჩვენ არ უნდა ვფარავდეთ ჩვენს წყულლებს, რადგანაც უფრო ვაადეება. ზოგიერთების სურვილი იყო ამ ნაკლთა მხილება, მაგრამ ამასთან იყო მიფურჩეების სურვილიც. არ არის აგრეთვე ვადაჭროთ აღიარებული, თუ რა საშუალებას მივმართოთ საქმის საქმის გამოსაკეთებლად და ვასაუშგობებსებლად. სკოლები უნუგეშო მღვდმარეობას. განიცლიან, არ იმართება სახალხო კითხვები და ლექცია

ბი ხალხისათვის . წიგნის მალაზიის საქმე რივიანად ვერ მიდის. . .
თუ გვირდა ღირსეულად იარსებოს ჩვენმა საზოგადოებამ და თავისი და-
ნიშნულება შეასრულოს, უნდა მიექცეს ჭეროვანი ყურადღება სახალხო
წიგნების გამოცემას მოწყობის საქმეს. სკოლები უნდა ვეკონდეს ცოცხალ
და ვარვად მოწყობილი.

სტიქენდიაფების უმრავლესობა იმელს არ აზარტლებს, ამიტომ უმჭო-
ბები იქნება და სასარგებლოც, რომ ის ფული, რომელიც სტიქენდიებზე
იხარჯება, სკოლების გაუმჯობესების საქმეს მოხმარდეს. ჩვენ აქ დაგ-
ვისახელეს ერთი მიზეზი, რომლის გამო გახგეობას მასწავლებელთა კურ-
სების მოწყობაზე უარი განუცხადებია: ქართულად კურსების გამართვის
ნება არ მოგვცეს, რუსულად კი კურსების გამართვა სასურველად არ
ვსცანითო" ჩემის აზრით გამგეობას მხედველობაში უნდა მიეღო დღე-
ვანდელი შირობები და მოხსენებული კურსები მოეწყო რუსულ ენაზე მა-
ინც, რაც ეჭვი არ უნდა ცოცაოლენს სარგებლობას მაინც მოუწყანდა
ჩვენს მასწავლებლებს, სწავლის უწყობისათვის უნდა ხარჯდეს.

თუ ეს დაწესებულება გვიყვარს აუცილებლად უნდა მივადებინოთ
ხალხს აქტიური მობაწილეობა ყველა ჩვენს საქმეებში, ვარი გაულოთ,
შეშოვიყვანოთ, ჩვენი მომავალი იმელი ახალგაზრდა საქართველოსი-
ხალხი. ვიღრე ეს არ მოხდება, საზოგადოება ვერ დაახჩქევს თავს ამ
მოქალაქეებულ წრეს.

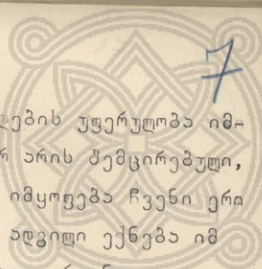
ბ. კვილია. ორაფორები იმეორებენ იმას, რაც ნათქვამი იყო, უმ-
ჯობესია მოისპოს ვამათი საზოგადოდ გამგეობის მოქმედების შესახებ
და განხილულ იქნას ანგარიში მუხლობრივ.

თავმჯლობარე. ეს სავითხი უკვე გამორკვეულია და ვრებას უფლება
აქვს იმსჯელოს საერთოდ გამგეობის მოქმედების შესახებ.

გ. ცინცამე. საჭიროდ არ მიმაჩნია გავიმეორო ის, რაც წინან-
დელმა ორაფორებმა სთქვეს, აღენიშნავ მხოლოდ ზოგიერთ ფაქტიურ მ-
რეს გამგეობის დაუდერობისას, გადაშალეთი ანგარიშის მე 70 გვერდ
და თქვენ ნახავთ, გერგეთის სკოლა, რომელიც დაარსებულა 1910 წელ
შეუფერებელ და ჭერ ვიღვ დაუმთავრებელ შენობაშია მოთავსებული.

ასეთევე შირობებშია გომარეთის სკოლის შენობაც, ნავთელის სკოლა
ნომ ნაშვილ სარდაფშია მოთავსებული. მე მგონია გამგეობას შეეძ-
ცოდაოლენი უხარი რომ გამოეჩინა, გაემჯობესებია ამ სკოლების სა-
მე, მაგრამ სამჭუხაროდ ეს არ მოხდარა.

სტიქენდიებს უნიშნავენ იმათ, ვინც რაიმეს დასჭერს. ვინც იღ-
სტიქენდიას, ის არ ჩნდება საზოგადოდ სარბიელზე. . .
სამხონ დალიანი. უკვე საზოგადოების უკრება

საზამსონდღიანი. ჩვენი საზოგადოების მოქმედების უფერულობა იმით ვი არ აიხსნება, რომ საჩქერო ვალასახალი არ არის შემცირებული, არამედ იმ ისტორიული მდგომარეობით, რომელშიაც იმყოფება ჩვენი ერი მიეცით მას ფართო თავისუფლება და მამის ფართო აღვილი ექნება იმ აქტივობას, რომელიც საჭიროა ხალხისთვის თავიანთ ეროვნულ-კულტურულ საქმეში მონაწილეობის მისაღებად. ღღევანდელ შირობებში ვი, ვი სავ სიყვარული აქვს საზოგადო საქმის, მისთვის კარები ყოველთვის ღიაა, მობრძანდეს და იმუშავოს.

ირაკლი ამირაჯიბი. ყოველ სახელმწიფოს თავისი კანონები აქვს და ამ კანონების ფარგლებში მოქმედობს. წ. ვ. საზოგადოებასაც თავი სი წესდება აქვს და ამ წესების მიხედვით მოქმედობს. სარევიზიო კომისიის მოხსენებაც ამ წესების თანახმადაა შეღვენილი. ამ წესლების მართლ სარევიზიო კომისიას უფლება არა აქვს სავანგებო კრების მოწვევისა, თუნდა ამის საჭიროებაც იყოს, ყველა ის ბრალდებები, რომელიც გამგეობის შესახებ წარმოითქვა საფუძველს შოკლებულია. გაშვება მოქმედებდა სამართლიანად, ისე, როგორც მას უკარნახებდა წესდება.

ვ. მაღალაშვილი. სკოლა რომ ხალხს ემსახუროს და მეტი ნაყოფი მოიგნოს, საჭიროა დაარსდეს სკოლებთან სამეურნეო განყოფილებები.

თავმჯდომარე: საკითხი გამორკვეულია. კამათს ვსვობ. თქვენი აზრი ოქმშია შეყანილი, ოქმი წაგეკითხებათ შემდეგ კრებაზე, რომელსაც ვნიშნავ ხვალ, საღამოს 7 საათზე, ვინც მოისურვებს ნათქვამის შესწორებას, შეუძლია დაჯსწროს და წარმოადგინოს.

ექიმი კიკალიძევილი. ბ-ნო თავმჯდომარევ! გთხოვთ კრება დაინიშნოთ კვირას, რადგან მუშა ხალხს საქმე ღღეს მოცალეა არა აქვს და მხოლოდ უქმე ღღეს შეუძლიან კრებაზე მოსვლა.

კრების უმრავლესობა ემბრობა კიკალიძევილის აზრს. ამნაირად შემდეგი კრება დაინიშნა კვირას, 16 ნოემბერს, ახალი კლუბის დარბაზში, ღღლის II საათზე. კრება დაიხურა 4 საათსა და 20 წუთზე.

ქვემოთ მოცემულია: *გ. ყაზარჯი*

ქვემოთ მოცემულია: *ვანა ჯუღაშვილი*

17
8

ო ქ მ ი

ქ. შ. წ. ვ. ვ. საზოგადოების წევრთა საზოგადო კრებისა
16 ნოემბერს 1914 წ.

კრება ვახსნა საზოგადოების თავმჯდომარემ გ. ნ. ყაზბეგმა დი-
ლის II საათზე და 20 წუთზე. კრებას დაესწრო 121 ნამდვილი წევრი.
თავმჯდომარის წინადადებით მდივანმა წაიკითხა 9 ნოემბრის საზო-
გადო კრების ოქმი. ოქმის წაკითხვის შემდეგ თავმჯდომარემ გამოუც-
ხადა კრებას "ვისაც სურს ოქმში შესწორების შეცანა, ვსთხოვ თვითონ
დასწეროს თუ რა დამატების ან შესწორების შეცანა უნდა და წარმოად-
გინოს.

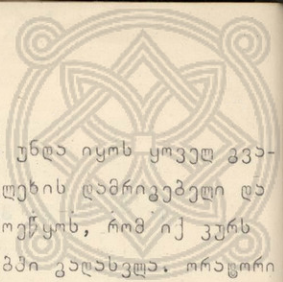
შეწერე გულიშვილის აზრით ოქმი ძლიერ ვრცელადაა დაწერილი, რის
დაბეჭვდაც, ეჭვი არ უნდა, ზედმეტს ხარკს მოითხოვს გამგეობისაგან
და ამ ზედმეტი ხარკის თავიდან ასაცილებლად უმჯობესი იქნება ოქმი
იწერებოდეს რაც შეიძლება, მოკლედ ორადსორთა სიწყვეტის დედა-აზრის
აღნიშვნით.

შეწერე მირიანაშვილი ემხრობა გ-ნ გულიშვილის აზრს და დასძენს,
რომ საკმარისია ოქმში მხოლოდ კრების მიერ გამოცხადებული რეზოლუციე-
ბი იქმნას აღნიშნული.

კრება ოქმს ამტკიცებს.

თავმჯდომარე აცხადებს, რომ საზოგადო ბაასი გაშვების მოქმედო-
ბისა და 1913 წლის ანგარიშის შესახებ წინანდელ კრებაზე გათავდა და
დღევანდელი კრება უნდა შეუდგეს ანგარიშის მუხლობრივ განხილვას.
პირველი მუხლი ეხება განყოფილებებს. ვთხოვთ ამ საკითხის შესახებ
გამოსთქვათ თქვენი აზრი. ეს მუხლი ვამათს არ იწვევს და, ამნაირად,
ანგარიშს განყოფილებათა შესახებ კრება ერობმად ამტკიცებს. შემდეგი
მუხლი სკოლების შესახებ ხანგრძლივ ვამათს იწვევს.

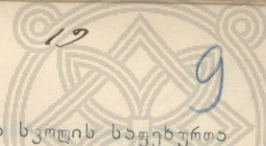
პ. ჭაფარიძის აზრით დღევანდელი საზოგადოების სკოლები უნუგეშო
მდგომარეობას განიცდიან: მოჭაფეთხ რიცხვი კი არ მაშულომს, საგრძ-
ნობლად კლებულობს. მასწავლებელნი საკმარისად მომზადებულნი არ არი-
ან, რათა პირნათლად და ჭეროვანად შეასრულონ მოვალეობა ნამდვილი
სახალხო მასწავლებლობისა ამ სიწყვეტის ფართო მნიშვნელობით. მარტო
ანა-ბანას სწავლება საკმარისი არაა. სკოლა და ცხოვრება მტკიცედ
უნდა იყვნენ შეკავშირებულნი. სკოლა უნდა უზახუბლეს კლუბის ცხოვ-

რების ნამდვილ მოთხოვნილებებს, მასწავლებელი უნდა იყოს ყოველ გვარის კულტურული საქმის ხელმძღვანელ-მეთაური, გლეხის დამრიგებელი და გზის მძღვენებელი. ჩვენი სკოლები ისე უნდა მოეწყოს, რომ იქ კურს დათავრებულთ ადვილად შეეძლოს საშუალო სკოლებში გადასვლა. ორატორი ემხრობა ბ-ნი კიკვაძის მიერ წინანდელი კრებაზე გამოთქმულ აზრს, რომ უმჯობესია სკოლები გვექონდეს ცოცხა და კარგად მოწყობილი, ვიდრე ბევრი და ცუდი. დასასრულ ბ-ნი ჯაფარიძე იძლევა შემდეგ კონკრეტულ წინადადებას: I. ჩვენი სკოლების მასწავლებელთ სპეციალურის გარდა საზოგადო განათლებაც უნდა ჰქონდეთ; 2. სასკოლო სექციამ გამგეობასთან ერთად უნდა შეიმუშავოს დიპტი ჩვენთვის საჭირო სკოლებისა; 3. ჩვენი სკოლა აუცილებლად იყოს დავაპირებული მთავრობის სასწავლებლებთან იმ მხრით, რომ ჩვენს სკოლაში კურს დათავრებულთ უნდა შეეძლოს ხსენებულ სასწავლებლებში სწავლის გაგრძელება!

დ. ხართიშვილი ეთანხმება ჯაფარიძეს იმაში, რომ სკოლა მართლა ცხოვრებასთან უნდა იყოს დავაპირებული და უპასუხებლეს ცხოვრების ნამდვილ მოთხოვნილებებს, მაგრამ იგი შეუძლებლად სთვლის წ. კ. გ. საშ. სკოლის მთავრობის სასწავლებელში გადამსვლელ საფეხურად აღიარებას. საზოგადოების სკოლების სასურველ ნიადაგზე დასაყენებლად ორატორს შე მოაქვს შემდეგი წინადადება: I. ჩვენს სკოლებში საგნების რუსულ-ქართულად სწავლების ასაცილებლად, საჭიროა საზოგადოებამ გახსნას ისეთი სკოლა, სადაც დღევანდელი ჩვენი სკოლებიდან მოსწავლენი პირდაპირ გადადიოდნენ სწავლის გასაგრძელებლად, ხოლო ამისთვის ვამგეობამ უნდა იქონიოს იმდენი პირველ-დაწყებითი სკოლები, რამდენის შენახვის საშუალებაც საზოგადოებას ექნება; 2. საზოგადოებამ იქონიოს სტაფისტიკური ცნობები იმის შესახებ, რამდენმა მოსწავლემ დაასრულა ჩვენი სკოლები, სად წავიდნენ და ირიცხებიან თუ არა ჩვენი საზოგადოების წევრებად. 3. მასწავლებელთა მდგომარეობის რამდენადმე გასაუმჯობესებლად მათ ჯამაგირად შემოღებულ იქმნას 40 მანეთი და ყოველ ხუთს წელიწადს ემატებოდეთ თითო თუმანი, ვიდრე 70 მანეთამდე აღვიდოდეს".

დ. ბოცვაძე /ვამგეობის წევრი/ განმარტავს, რომ საზოგადოების სკოლებში მარტო ანა-ბანას ვი არ ასწავლიან, არამედ იძლევიან საკმაოდ დანას, სანიმუშო პროგრამით განვილი მასალა ოთხის წლის განმავლობაში იმდენად ათვისდნობიერებს ბავშვს, რომ იგი კურსის გათავების შემდეგ თავისთავად ეწაფება თვით-განვითარებას; საზოგადოების სკოლებში შედარდება მთავრობის სასწავლებლებთან ისე, რომ ამ სკოლებიდან მოსწავლენი პირდაპირ გადადიოდნენ საშუალო სასწავლებელში ორატორს შეუწყნ

რებლად მიაჩნია, ორგანიული კავშირის დამყარება სკოლის საფეხურთა შორის დღევანდელ შირობებში ოცნებად, ჩვენი სკოლების მიზანია ქართული წერა-კითხვის გავრცელება და ღელა ენაზე განვითარების მიცემა. ხალხი დიდის თანავგრძნობით უსჯერის ჩვენს სკოლებს, მოწაფეთა რიცხვი კი არ ვლებულობს, მაგსულობს....

იღია რუხაძეს იმის დასამტკიცებლად თუ რამდენად უყურადღებოთაა სკოლები მიწოვებული, მაგალითისვის მოჰყავს საგურამოს სკოლა, სადაც თვითონ მას უმსახურნია მასწავლებლად 1909 წლიდან 1911 წლამდე. ამ სკოლაში მემამულისა და სკოლის ინტერესები ერთმანეთს ეჯახებოდნენ - და სკოლა ყოველთვის დაჩაგრული გამოდიოდა, მამულის მოიჭარადრენი ავიწროებდნენ სკოლას; მასწავლებელს ზამთარში შეშა არ ჰქონდა, არც სასწავლო ნივთებს ღებულობდა თავის ღროზე. გარდა ამისა ბავშვებს მრჩედ შორიდან უხლებლათ სიარული სკოლაში. სკოლის ასეთი მდგომარეობის შესახებ მას არა ერთხელ უცნობობია გამგეობისათვის *ჩვესივს*.

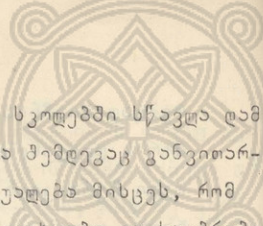
შ. მესხიშვილის შეკითხვა შემოაქვს, ჰქონდა თუ არა აღგილი იმ ფაქტებს, რომელიც აღნიშნა თავის სიწყევლაში 3-ნ რუხაძემ.

ლ. ბოცვაძე უპასუხებს, რომ ყველა ის დაბრკოლებანი, რომელნიც აქამდე მართლა წინ ელობებოდა სკოლას, გამგეობას გათვალისწინებული ჰქონდა და კიდევაც მიიღო ზომები: ამჟამად სკოლა უკვე გაღაცანულია სოფელში და ეჭვი არუნდა. ამიერიდან სკოლის საქმე წარმატების გზაზე დადგება.

სილ. გაბუნია აზრით გამგეობისადმი მიმართული ბრალდებანი უსაფუძვლოა, ჩვენ სკოლებში საჭიროა საგნების სრული ქართულად სწავლება რადგან ამას მოითხოვს სკოლის შემდეგი საფეხურის პროგრამა და თვით მშობლების ინტერესი.

შ. ქარუმიძეს შეუძლებლად მიაჩნია სკოლების არსებულ მდგომარეობაში დატოვება. მისი აზრით საჭიროა ჯერ არსებული სკოლების გაუმჯობესობაზე ზრუნვა და შემდეგ ახალი სკოლების გახსნა.

თ. კიკვაძეს არსებულ სკოლების გასაუმჯობესებლად და მომავალი სკოლების სასურველ ღობეზე დასაყენებლად შემოაქვს შემდეგი წინადადება: 1. მასწავლებლის მოწვევის ღროს გამგეობა განსაკუთრებულ ყურადღებას უნდა აქცევდეს, გარდა მათ სპეციალურ მომზადებისა, მათ საზოგადო განვითარებასა და ხალხში სამოღვაწეოდ გამოსადეგრობას. 2. მათი ჯამაგირი საზოგადოების სამუალებათა მიხედვით ავიდეს მაქსიმალურ ღონემდე. 3. ჯამაგირის სამწლიურ მომატების ღროს ჩაეთვალოს მათ სხვაგან ნამსახური ღროც. 4. გამგეობა ეცადოს, რომ სამკითხველო-ბიბლი-

ოთქევი დაარსოს და მით შეძლება მისცეს ჩვენს სკოლებში სწავლა დამთავრებულთ არ გასწყვიტონ კავშირი სკოლასთან და შემდეგაც განვითარდნენ, 5. გამგეობა უცადოს, მასწავლებლებს საშუალება მისცეს, რომ მათ ხშირად გამართონ ხოლმე სკოლებში სახალხო კითხვები და საუბრები რათა მით ხალხი მჭიდროდ დაუკავშირდეს სკოლას და შეიგნოს მისი მნიშვნელობა, 6. გამგეობის უმთავრესი ყურადღება მიექცეს ამ სკოლების გაუმჯობესებას და, როდესაც არსებული სკოლები სასურველ დონეზე დადგება, მხოლოდ შემდეგ გახსნას ახალი სკოლები. 7. სასკოლო სექციამ შეიმუშავოს გარკვეული წესი ჩვენი სასწავლებლებისა და 8. სასკოლო სექციას მიეცეს უფლება და საშუალება, რაც შეიძლება ხშირად მოაწყოს მასწავლებელთათვის შეღავათიური კურსები და ვრებები.

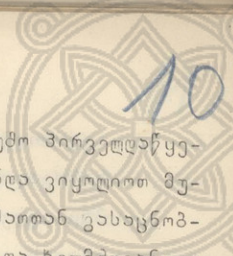
6. რამიშვილს შეუსაბამოდ და შეუძლებლად მიაჩნია წ. ვ. ვ. საზოგადოების სკოლებს მოსამზადებელი ხასიათი მიეცეს; მისი აზრით ჩვენს სკოლებში ყველა საკანი ქართულად უნდა იმსწავლებოდეს. გარდა ამისა მასწავლებელი უნდა იყოს კარვად მომზადებული, რომ შეეძლოს სახალხო კითხვების, საუბრების გამართვა, სავეირაო სკოლის დაარსება და ხელმძღვანელობა-მეთაურობის გაწევა.

ამავე აზრის არიან სამსონ დადიანი და ოლა აღლაძისა.

დ. ღუმბაძეს სკოლების მეთვალყურის მოწვევის შემდეგ, სრული იმედით აქვს, რომ სკოლებში სწავლა-აღზრდის საქმე ჭეროვან ნიადაგზე დადგება, მისივე აზრით, რადგან საზოგადოებას ამ წელს ნივთიერი საშუალება უნაყოფოა, აუცილებლად საჭიროა გაუმჯობესდეს სოფლის სკოლათა მასწავლებლების ქონებრივი მდგომარეობა თვეში 50 მან. ჯამაგირის და ნიშნით რაც ეჭვი არ უნდა ხელს შეუწყობს გამგეობას სასურველ მასწავლებლების შფაფის ვოწვევის საქმეში.

დ. ჯავახიშვილის აზრით აუცილებლად საჭიროა რამდენადაც საშუალება უნდა მოგვეცემს, ახალი სკოლების დაარსება იქ, სადაც ამას ადგილობრივი პირობები და საქმე მოითხოვს. მისივე აზრით ერთ-ერთს სოფლის სკოლაში შედანილი უნდა იქნას რაიმე პრაქტიკული კურსი, სადაც სხვა სკოლებში კურს დამთავრებულნი სწავლას გააგრძელებენ.

დ. ცაგარელი საჭიროდ სთვლის ჩვენს სკოლებში, როცა ქართულ ენას განაღდებენ არ მოეღოს, რუსული ენის სწავლებასაც მიექცეს ჭეროვანი ყურადღება, რადგან ამას მოითხოვენ გლეხები უბრალო პრაქტიკული მოსაზრებით, საზოგადოდ სკოლის მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად. 6-ე ცაგარელს შემოაქვს შემდეგი წინადადება: მასწავლებელთა კონებრივად გასავეირაოდ და უკეთესად და პრაქტიკულად განსაწავებლად და გამო-

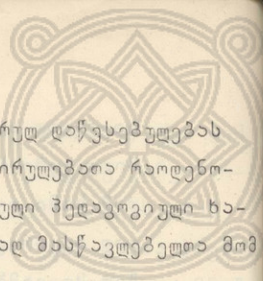

საცდელად საჭიროა ქ. თბილისში დაარსდეს სანიმუშო შირველდაწყე-
 მითი უივი სასწავლებლისა. ამ სასწავლებელში უნდა ვიყოლიოთ მუ-
 ლამ სამი ოთხი მასწავლებელი გამოსაცდელად და მათთან ვასაწყობ-
 ლად ავტორიტეტულ შეღავათების ზედამხედველობით და ხელმძღვანელო-
 ბით მოვევიმზადლებიან ისეთი მასწავლებლები აქ, რომელნიც საუკეთე-
 სო აგენტები და პიონერები იქნებიან სოფლად წამდვილ სწავლის მო-
 საფუნად. სახსარი ამისათვის იქნება ჯერ თვითონ სასწავლებლის შ-
 შემოსავალი, შემდეგ ქალაქის დახმარება, ეს ჩვენი სასწავლებელი
 ქალაქის რომელიმე ქართულ სკოლის მაგიერობას ვასწევს და თვით ქე-
 რა-ვიზივის საშოგალოების დახმარება. ამ ზედმეტ ხარჯისთვის ვა-
 სახელებ ჩვენი მალაზიის გაფართოვებას და შიგ ფართო სათანადო ვა-
 ჳრობის გაჩაღებას; ცხადია მალაზია ვალდაწინილ უნდა იქნას შესა-
 ფერ აღვიღებ.

დ. ვაჩნაძე მომხრეა იმ ორატორების, რომლებიც მოითხოვენ არსე-
 ბული სკოლების სამაგალითოდ მოწყობას, მაგრამ ამასთან საჭიროდ
 აღიარებს ყურადღება მიექცეს იმ მივარდნილ საქართველოს კუთხეებს
 საც, სადაც ელემენტალური ქართული ქერა-ვიზივის ცოდნა აუსცილებელ
 მოთხოვნილობას შეადგენს, ხოლო საშოგალო საქმეს რომ წამდვილი საქ-
 მიანობის სახე მიეცეს და მოქმედების უნარი ჩაეხაზოს, საჭიროა გა-
 მგეობის შედგენილობის რიცხვი შემცირდეს, გამგეობის ქვერთა რიც-
 ხვი განისაზღვროს 4 კაცით და ამ შირებს დაენიშნოს ჯამაგირი.

შ. ქარუმიძე ემხრობა დ. ღუმბაძის და თ. ვიკვაძის კონკრეტულ
 წინადადებებს და თავის მხრივ უმაჯებს შემდეგს: I. დაარსდეს საშო-
 ვალოებასთან ფონდი სახელმძღვანელოთა გამოსაცემად, 2. მიღებულ იქ-
 ნას ღონისძიებანი, რათა გამოიცეს ჩვენი ცხოვრების სურათები, რო-
 გორც აწმყო, ისე ისტორიულ შინაარსისა და დაურიგდეს ჩვენს მასწავ-
 ლებებს სახელმძღვანელოდ, 3. იმართებოდეს ვრეებში მასწავლებლე-
 ბისა პროგრამის ვალასაშინჯათ და შესამუშავებლად და 4. იმართებო-
 დეს მცოდნე შირთაგან კურსები საჭირო ცოდნის მისაღებად.

გრ. ლალიძე დღევანდელ შირობებში შეუძლებლად სცნობს იდეალური
 ეროვნული უივის სკოლის შექმნას. არსებული სკოლების უნუგეშო მდგო-
 მარეობის მიზეზი ჩვენი დაკნინებული და დაჩიავებული ცხოვრებაა.
 გამგეობის რეორგანიზაცია მდგომარეობას ოდნავადაც ვერ შესცვლის;
 გამგეობის ქვერთავის ჯამაგირების დანიშვნა, უფრო შეამცირებს სა-
 შოგალოების ~~სტრუქტურებს~~ ბიუჯეტს და მაშინ ახალი სკოლების
 ვახსნაზე ფიქრიც მუჯი იქნება, ვარდა ამისა ასეთი რეორგანიზაცია

ავტორიტეტს დაუკარგავს ამ ერთად ერთს ვულტურულ დაწესებულებას საზოგადოების თვალში და ეცვი არ უნდა შემოწირულებათა რაოდენობაც იკლებს. ჭერ-ჭერობით ვი მხოლოდ შრატკიკული შედავოგიური ხასიათის კურსების მოწყობით შეიმტება ცოცხალნად მასწავლებელთა მობზადების საქმე ვავაუმტობესოდ.

გრ. ბურტულაქემ ვანმარტა, რომ მოწაფეთა რიცხვი წ. ვ. ს. სკოლებში ვი არ ვლებულობს, შირიქით საგრმნობლად მადულობს, მავალით. აფენის სკოლაში 47 -დან 78 ლე ავილა. სწავლა-აღზრდის საქმეც სა მინისტრო სკოლებთან შედარებით ვაცილებით უკედ არის დაყენებული, მავალითად, ვავთისხევის სამინისტრო სკოლა და ჩვენი წინარების სკოლა რომ შედაროთ, ღილს ვანსხვავეებას ნახავთ, ხელთუბნის სკოლა დაიხურა მოძრაობის ღროს. შემდეგ ღირექციამ წინადალება მისცა სო ფელს დაეთმო მისთვის შენობა იმ შირობით, რომ ყველაფერ ხარტს ღირექცია ივისრებლა. აქ ვამგეობის დაუღევრობა არაფერ შუაშია. ის, რაც მ-მა რუხაქემ ბრძანა საგურამოს სკოლაზე, ეხება არა საანგარიშო 1913 წ. , არამედ 1910 და 1911 სამოსწავლო წელს. 1911 წლიდან ხარტ-აღრიცხვაში შეწანილია ვანსაკუთრებული თანხა სკოლებისთვის სასწავლო ნივთების შესაქენად და მასწავლებელს თავის ღროზე ეგზავნება ყველა საჭირო ნივთები შირველ მოთხოვნილებისათანავე.

ვაღ. ვოგიბერიძის აზრით საჭიროა: 1. მოეწყოს მასწავლებელთა კორაორაცია, 2. ვავმტობესლეს მასწავლებელთა ნივთიერი მღგომარეობა, 3. სკოლების შინები შემტების დაგვარად იყოს ვარგი და სკოლასთან მეურნეობისათვის იყოს მიწა, არა ნაკლებ ნახევარი ღელეფინასი 4. სკოლებში იმართებოდეს სახალხო ვითხეები, საღამოს კურსები სურათებით და სხვა. 5. უკეთუ ვამგეობა დაინახავს საჭიროდ ახალ სკოლის ვახსნას რომელიმე კუთხეში, მოწვეულ იქმნას ხოლმე ასეთ საკორხის ვანსახილველად არა ჩვეულებრივი საზოგალო კრება.

თავმტლომარე აცხადებს, რომ საკითხი სკოლების შესახებ ვამორკვეულია და იგი ვენტს უყრის სათითაოდ წარმოდგენილ რეზოლიუციას.

გ. ღახხიშვილი შეუტლებლად სთვლის ვენტი ეყაროს რეზოლიუციებს ვიღრე წინადალებათა ავტორნი არ შეთანხმდებიან და ერთს ან ორს რეზოლიუციის საერთო შროვეცს არ შეიმუშავენ.

გ. ვორღეშინის აზრით ვამგეობასაც უნდა წარმოდგინა თავისი წინადალება. საჭიროა რეზოლიუციის შროექტი შეიმუშავოს ვამგეობის და სარევიზიო კომისიის შეერთებულმა კრებამ.

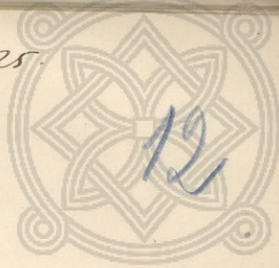
გ. ღ. ჟურული. ვენტის ყრა შეუტლებელია, სანამ კრება არ მოი

იენს გამგეობის აზრს წარმოდგენილ რეზოლიუციის შესახებ. ამასთან არ უნდა დავივიწყოთ, რომ რეზოლიუციის დეკლარაციის შემუშავების დროს მხედველობაში უნდა მივიღოთ საზოგადოების ფინანსური მხარეც.

კრება ლეგულობს უკანასკნელ ორადგიროს წინადადებას და აღგენს: რეზოლიუციის პროექტი შემუშავდეს გამგეობისა და წინადადებათა ავტორების შეერთებულ კრებაზე. კრება დაიხურა მ საათსა და 50 წუთზე კრების გაგრძელება დაინიშნა კვირას, 28 ნოემბერს, დილის II საათზე, ახალი კლუბის დარბაზში.

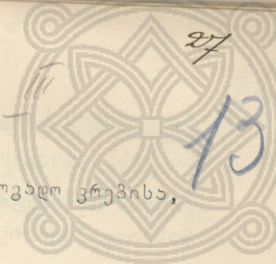
კრების თავმჯდომარე: *კ. ჯანაშია*

მდივანი: *ვაჟო ბუჩქაძე*

111

23/XI Not. signed 4/21.

ქ. შ. წ. ვ. გ. საზოგადოების წევრობა საზოგადო კრებისა,
23 ნოემბერს 1914 წ.

კრება გახსნა გამგეობის წევრმა დ. ვ. კარიჭაშვილმა დილის II საათსა და 25 წუთზე. კრებას დაესწრო II ნამდვილი წევრი. თავმჯდომარის წინადადებით მღივანმა წაიკითხა I6 ნომბრის საზოგადო კრების ოქმი, რის შემდეგ თავმჯდომარე შეეკითხა კრებას, სურს თუ არა ვისმეს ოქმში შეხწორების შეწყანა. კრებამ სიჩუმით უპასუხა და, ამნაირად, წინანდელი კრების ოქმი შეუსწორებლად დამტკიცებულ იქმნა.

თავმჯდომარემ განუმარტა კრებას, რომ წინანდელ კრების დავალება სკოლების ~~გაუმჯობესებლად~~ ^{გაუმჯობესებლად} ~~წარმოდგენილი რეზოლიუციების განხილვისა და საერთო ტექსტის შემუშავებისა~~ ~~შესახებ~~ გამგეობამ სისრულეში მოიყვანა და 18 ნოემბერს რეზოლიუციების ავტორთა თანადასწრებით მიიღო შემდეგი რეზოლიუცია:

1. გადიდებულ იქმნას მასწავლებელთა ჯამაგირები, რათა საშუალება მიეცეს გამგეობას, რაც შეიძლება საუკეთესო, კარგად მომზადებული და განვითარებული მასწავლებლები მოიწვიოს სკოლებში.
2. მიეცეს გამგეობას უფლება სხვა უწყების სკოლებიდან გამოყვანილ მასწავლებლებს ჯამაგირის დანიშვნის დროს სამსახურში ჩაუთვალოს სხვა უწყების სკოლაში ნამსახური დროც.
3. დაჩქარებულ იქმნას ბიბლიოთეკებისა და სახალხო კითხვების მომწყობის სექციის დადგენილება არსებულ სკოლებთან ბიბლიოთეკა-სამკითხველო მოწყობის შესახებ.
4. უცადოს გამგეობა საშუალება მისცეს მასწავლებლებს, რომ მათ გამართონ ხოლმე სახალხო კითხვები და საუბრები, რათა მით ხალხი მჭიდროდ დაუკავშირონ სკოლას და შეაგნებინონ სკოლის მნიშვნელობა.
5. ახალი სკოლები გაიხსნას მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როცა ამას მოითხოვს აუსცილებელი საჭიროება ადგილობრივი პირობების მიხედვით.

6. დაევალოს სასკოლო სექციას შეიმუშავოს ვარკვეული ტიპი ჩვენის/ სასწავლებლისა.

7. დაევალოს გამგეობას შეძლების და-გვარად გამართოს ხელმე მასწავლებელთათვის პედაგოგიური და საზოგადო განათლების ხასიათის კურსები.

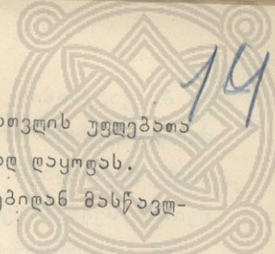
8. სასურველია წ. ვ. გ. საზოგადოებამ გახსნას ისეთი უმაღლესი ტიპის პირველ-დაწყებითი სკოლები, სადაც შესაძლებელი იქნება არსებულ პირველ-დაწყებით სკოლებში კურს-დამთავრებულთა პირდაპირი გადასვლა.

9. საზოგადოებამ იკონიოს სტადისტიკური ცნობები იმის შესახებ რამდენმა შევირდმა დაასრულა სწავლა ჩვენ სკოლებში, სადა წავიდენ ისინი კურსის დამთავრების შემდეგ და ითვლებიან თუ არა ისინი საზოგადოების წევრებად.

რეზოლუციის წაკითხვის შემდეგ კრება შეუდგა მისდ მუხლობრივ-განხილვას. პირველი მუხლის შესახებ გრ. ბურჭულაძე საჭიროდ სთვლის აღნიშნოს, რომ სამართლიანი იქმნება და საქმისათვის საუმჯობესო, რომ საკითხი უფრო კონკრეტულად იქნეს დასმული და რეზოლუციის მოხსენებული მუხლი შეიცვალოს მასწავლებელთათვის პირითადის ჭამაგირის რაოდენობის განსაზღვრით. ამასთან საჭიროდ სთვლის ისიც დასძინოს, რადგან სამინისტრო უწყების სკოლებში მსახურთ მეტი ჭამაგირი ეძლევათ, სასურველია კონკურენტის გასაჩეევად უფრო მეტი ჭამაგირი ექნეს დანიშნული ჩვენი სკოლების მასწავლებლებს. ეს საშუალებას მოგვცემს უფრო კარგი და გამოსდილი მასწავლებლები მოვიზილოთ.

თავმჯდომარე განმარტავს, რომ ჭამაგირის რაოდენობის განსაზღვრის შესახებ საზოგადო კრებას მსჯელობა ექნება ^{სამართლიანად} განხილვის დროს. კრება ^{კანონიერად} თავმჯდომარეს ~~წინადადებას~~ და რეზოლუციის პირველ მუხლს ამტკიცებს.

რეზოლუციის მეორე მუხლის შესახებ თ. კიკვაძე აცხადებს, რომ ყველა იმ მასწავლებელს, რომელსაც გამგეობა მოიჩქევს თავის სკოლაში ჩაეთვალოს სხვა უწყების სკოლაში ნამსახური დრო შეუძლებელია ერთს ჩაეთვალოს და მეორეს არ ჩაეთვალოს, განსხვავება არ უნდა არსებობდეს. მასწავლებლები ერთნაირ პირობებში უნდა იმყოფებოდნენ და ამისათვის, ორატორის აზრით, უმჯობესი იქნება ხსენებული მუხლი შეიცვალოს იმ სახით, რომ ვალდებულ იქმნეს გამგეობა ყველა სხვა უწყების სკოლებიდან მოჩვეულ მასწავლებლებს ჩაეთვალოს იქ ნამსახური დრო.

პრ. ჯაფარიძეს იმავე აზრისაა და შეუძლებლად სთვლის უფლებათა შეზღუდვას და მოწვეულ მასწავლებელთა კაფეგორიებად დაყოფას.

დ. ხართიშვილი წინააღმდეგია მთავრობის სკოლებიდან მასწავლებლების მოწვევისა საზოგადოების სკოლებში.

რ. გაბაშვილი თავის ვაკვირებებს აცხადებს გამგეობის მოქმედების შესახებ და აღნიშნავს, რომ გამგეობა "ინვალიდების" მოწვევას სცდილობს თავიანთ მასწავლებლებში. მისი აზრით რეზოლუციის მეორე მუხლი სრულიად ამოშლილი უნდა იქნეს. წევრს სკოლებში უნდა მოვიწვიოთ ჯანსაღი, მხნე და ახალგაზრდა და არა სამინისტრო სკოლებში ნამსახური, ჯან-გამოყუებული და ქანც-გაწყვეტილი მასწავლებლები. ზედმეტია იმაზე ლაპარაკი, რომ ნამსახური დრო წაეთვალოს ასეთს "ინვალიდებს".

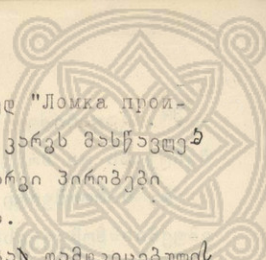
ევ. ასათიანისა წინააღმდეგი არ არის სხვა უწყების სკოლებიდან მასწავლებლების მოწვევისა, მაგრამ საჭიროდ სთვლის განსაზღვრულ იქმნას მასწავლებელთა ნამსახური დრო /სხვა უწყებაში / ათი ან ცხრა წლით. მისი აზრით 25 წლის ნამსახური მასწავლებლის მოწვევა საქმისათვის მავნებელი იქნება და არა სასარგებლო.

დ. ჯავახიშვილის აზრით უპირატესობის შესახებ ლაპარაკი არ უნდა იყოს. მოწვეული მასწავლებლები ერთ-გვარ პირობებში უნდა იყვნენ ჩაყენებულნი და ამის უფლება უნდა მიეცეს გამგეობას: ვისაც საქმისთვის სასარგებლოდ სცნობს, მოიწვიოს.

თავმჯდომარე რეზიუმეს აკეთებს: I. საჭიროა თუ არა სხვა უწყების სკოლიდან მასწავლებლის მოწვევა, 2. შეიძლება თუ არა სხვა უწყებიდან მასწავლებლის მოწვევა და თან განმარტავს, თუ საქმისთვის სასარგებლო და საჭირო იქნება, რატომ არ უნდა მივსცეთ გამგეობას უფლება ისარგებლოს შემთხვევით და, როცა თავს ანებებს ენერგიით სავსე და გამოცდილი მასწავლებელი, მოიწვიოს ასეთი მასწავლებელი თავის სკოლაში.

რ. გაბაშვილის აზრით შეუძლებელია უპირატესობა მიეცეს სხვა უწყების სკოლაში ნამსახურთ.

ილ. რუხაძის აზრით, არამც თუ საჭიროა, აუცილებელიც არის სამინისტრო სკოლებიდან კარგი მასწავლებლების მოწვევა; სამინისტრო სკოლაშიაც მოიპოვებიან რიგიანი და საქმის მოყვარული მასწავლებლები. იგი პროტესტს აცხადებს ზოგიერთი არაფორების ნალაპარაკების წინააღმდეგ, ვითომც ჩვენ "ინვალიდები" გვყავდეს. ~~რ. გაბაშვილი~~ ჩვენ ინვალიდები ვი არა, მაღიან კარგი მასწავლებლები გვყავს, საჭიროა მხოლოდ მათი რიგიან პირობებში ჩაყენება.

შ. ქარუმიძის აზრით, რუსები, ⁴⁰² რუსეთში, აქ სწორედ "Ломка при-
сходит". ჩვენ უნდა შევქნათ ვარგი პირობები და ვარგის მასწავლებ-
ლებს მივიზიდავთ. ეს ვარგი მასწავლებლები და ვარგი პირობები
თვითონ შეიმუშავენ ვარგის უკვე სასწავლებლისას.

არ. ჯაჭანაშვილის აზრით, წ. ვ. გ. საზოგადოებას დამსჯილობის
წესების უარყოფითი მოქმედება და ~~ამ~~ ემსახურება ერთ მიზანს. ამ
მიზნის გამყარებელი უნდა იყოს ცხოვრებაში საზოგადო კრების აღ-
მასრულებელი ორგანო - გამგეობა, რომელსაც ირჩევს საზოგადო კრე-
ბა; თუ კრება გამგეობას ენდობა, ^{საქმე აქედან უფრო მეტი} როცა იგი საჭიროდ და სახარებ-
ლოდ დაინახავს, სხვა უწყების სკოლიდანაც მოიწვიოს გამოცდილი მა-
სწავლებელი. ~~მე მდინარე და მდინარე და მდინარე და მდინარე~~

თავმჯდომარემ კითხვა გამორკვეულად აღიარა და კრების გადასა-
წყვეტად საში საკითხი დასვა: I. შესაძლებელია თუ არა სხვა უწყ-
ების სკოლიდან მასწავლებლის მოწვევა, II. თუ შესაძლებელია, ჩა-
ეთვალოს მათ თუ არა ნამსახური წლები, III. სავალდებულო იყოს გამ-
გეობისათვის მოწვეულ მასწავლებელთათვის ნამსახური წლების ჩათ-
ვლა, თუ გამგეობას შექონდეს ამის უფლება. კრებამ დაადგინა: გა-
რეშე უწყების სკოლიდან სასურველია მასწავლებლის მოწვევა და მის-
თვის ნამსახური წლების ჩათვლა, ხოლო გამგეობას უფლება შექონდეს
თავის შეხედულებისამებრ მოიქცეს ამგვარ შემთხვევაში; ამნაირად
გამგეობის მიერ წარმოდგენილი რეზოლუციის მეორე მუხლი - სავსებით
შიღებულ იქმნა.

დ. ხართიშვილი თხოულობს შეახილ იქნას ოქმში, რომ იგი წინაა-
ღმდეგია გარეშე უწყების სკოლიდან მასწავლებელთა მოწვევისა.

რეზოლუციის მე 3 და მე 4 მუხლს კრება უკამათოდ ღებულობს.
რეზოლუციის მე 5 მუხლი იწვევს კამათს.

გერ. იმნაიშვილის აზრით, ახალი სკოლა უნდა დაარსდეს იქ, სა-
დაც ქართულ ენას და ქართველ ერს გაღაგვარება, განსაცდელი და
განადგურება მოეღის, მაგალითად. მაშინაღიან ქართველებით დასახლე-
ბულ ადგილებში.

ვაკ. იზაშვილის აზრით, დიდს სარგებლობას მოიხდნის მოძრავი სკ-
ოლების დაარსება, რასაც წ. ვ. გ. საზოგადოებამ ჯეროვანი ყურად-
ღება უნდა მიაქციოს.

დ. ხართიშვილი აცხადებს, რადგანაც ყველაზე მეტი საფრთხე ქარ-
თულ ენას დელა-ქალაქს ~~სტრუქტურის~~ სტრუქტურისში მოეღის და, რადგან დღევანდელი ჩვე-
ნი ინტელიგენცია გაღაგვარების გზაზე სდგას, საჭიროა დაარსდეს სკო-
ლისში ქართული სამაგალითო სკოლა ~~ქართული ენის განსაკუთრებული და~~

~~რ მიზნით, რომ მუცელს ინტელიცენციამ ქართული არ ებრაწიყოს.~~

რ. გაბაშვილის აზრით ახალი სკოლების გახსნა შეერებულ უნდა იქმნას სამი წლით; ხოლო სამი წლის განმავლობაში მთელი ჩვენი ნივთიერი საშუალება უნდა მოხმარდეს არსებული სკოლების გაუმჯობესებას.

თავმჯდომარე კითხვას გამორკვეულად აღიარებს და ეკითხება კრებას, ამჟვინებზე იგი თუ არა რეზოლიუციის მე ნ მუხლს! კრება რეზოლიუციის მე ნ მუხლს უცვლელად ამჟვინებს. კრება ამჟვინებს აგრეთვე მე 6 - 7, 8 და, მცირე კამათის შემდეგ, მე-9 მუხლსაც. ამნაირად, კრებამ გამგეობისა და წინადადების ავტორთა მიერ ~~მუცელს~~ რეზოლიუცია სავეხებით მიიღო. შემდეგ ამისა კრებამ ერთხმად ~~ამჟვინა~~ ანგარიშები სკოლების მდგომარეობის შესახებ და შეუდგა ბიბლიოთეკების შესახებ ანგარიშის განხილვას.

შ. საყვარელიძის, შ. მესხიშვილის და რ. გაბაშვილის წინადადებით კრება საჭიროდ სთვლის რეგლამენტის შემოღებას და ორადგორთა სიწყვის ნ წუთით განსაზღვრას.

დ. ხართიშვილის აზრით, ბიბლიოთეკების შესახებ ანგარიში მკრთალ სურათს იძლევა. წინანდელ კრებაზე აღნიშნული იყო ფაქტი, რომ ერთი სამკითხველო ლუბანათ ვაღაშქეციათ, რაც ეჭვი არ უნდა, გამგეობის დაუღვერობას უნდა მიეწეროს. უნდა დაევალოს ბიბლიოთეკების მეთვალყურეს, რაც შეიძლება, ხშირად დაათვალიეროს ხოლმე ბიბლიოთეკები და თვალყური ადევნოს საქმის წარმოებას.

შ. მესხიშვილი კრების ყურადღებას აქცევს იმ გარამოებას, რომ ზოგიერთ ბიბლიოთეკებში, როგორც ანგარიშიდან სჩანს, სჭარბობს რუსულს წიგნების რიცხვი, რაც, მის აზრით, არანორმანულ მოვლენად უნდა ჩაითვალოს. ქართულ ბიბლიოთეკებში ^{საჭირო} აღდგინდეს უნდა ქართულ წიგნებს.

თავმჯდომარე აღნიშნავს, რომ თუ ზოგიერთ ბიბლიოთეკებში რუსულს წიგნების რიცხვი სჭარბობს, ეს აიხსნება იმ გარამოებით, რომ წიგნებს სწირავენ კერძო შირები და შეუძლებელია შემოწირულების უარყოფა, გამგეობა კი, ^{ესა} თუ იმ სამკითხველს დახმარებას ამღვეს ყოველთვის ქართულ წიგნებს უგზავნის.

შ. მესხიშვილს თავმჯდომარის ^{წინადადება} არ აკმაყოფილებს: გამგეობა რის გამგეობაა, თუ ის ნამდვილ ხელმძღვანელობას არ გაუწევს სოფლის ბიბლიოთეკებს და არ მიაწოდებს საჭირო წიგნების სიას,

რომლითაც უნდა იხელმძღვანელოს ამა თუ იმ ბიბლიოთეკამ.

რ. გაბაშვილის აზრით არავითარი სისხვემა არ არსებობს ბიბლიოთეკების გახსნის საქმეში. სწორედ ამით აიხსნება, რომ ნ. ბიბლიოთეკიდან I5- თუ არის რიგიანად მოწყობილი. ორი-ოღე დაინტერესებული პირი ითხოვს ბიბლიოთეკა გავიხსენითო, და გამგეობაც ხსნის. იმას ვი არ ვითხოვ, შესძლებენ თუ არა ეს პირნი საქმის რიგიანად გაშლას. შემოსწირავს ვილაც უმნიშვნელო წიგნებს და ამით ვათავდა. ბიბლიოთეკაში უნდა იყოს ხალხისათვის გასაგები წიგნები, რომ ხალხი მიიზიდოს. უნდა არსებობდეს სისხვემა. ცუდად მოწყობილი ბიბლიოთეკები სახელს უტეხავენ საზოგადოებას. უმჯობესია ბიბლიოთეკათა რიცხვი მცირე იყოს, მაგრამ სამაგიეროდ კარვად მოწყობილი.

თავმჯდომარე. შეუძლებელია, ~~ბიბლიოთეკიდან~~ ^{ფილიისიდან}, რაც უნდა ბეჭითი და საქმიანი იყოს გამგეობა, თვალ-ყური აღევნოს სოფლის ბიბლიოთეკას, რომ იქ ისეთი შემთხვევა არ განმეორდეს, რომელსაც ადგილი ჰქონია კავთიხევის ბიბლიოთეკაში. ბიბლიოთეკაში უნახავთ ლუდი, მერე რა მოხდა, ჩვენ ხომ "ყარაულს" არ დავაყენებთ, რომ ბიბლიოთეკაში ლუდი ან ღვინო არ შეიჭანონ. სჩანს ბიბლიოთეკის გამგე ^{ქალაქ} იქ არ ყოფილა და ამ შემთხვევაში უსარგებლნიათ.

არ. ჯაჭანაშვილი /გამგეობის წევრი/. კავთიხევის ბიბლიოთეკა და წერილი ვრედიფის ამხანაგობა ერთ შენობაში არიან მოთავსებულნი. ადვილი შესაძლებელია, ერთხელ იყო შემთხვევა, რომ იქ მოსამსახურე პირებმა ლუდი მიაჭანინეს. მერე რა მოხდა, ნუთუ ეს გამგეობის დაუღვერობას უნდა მივაწეროთ? ნუთუ ერთი ასეთი შემთხვევა იძლევა საბუთს, რომ სამკითხველო ლუბანის სახელით მოვნათლოთ. გადაცემა კარგი არ არის. კერძო პირთა ინიციატივის ამა თუ იმ ადგილას დაარსებულ ბიბლიოთეკების საქმე კარვად რომ მოწესრიგდეს, საჭიროა ~~გამგეობამ~~ მოქმედონ ხოლმე დამაარსებელთა გარანტია, თუთ გამგეობა ვი ეცადოს თავი ^{სწავ} სკოლებთან ^{ერთად} მოაწყოს კარგი ბიბლიოთეკები.

მ. ლეღაბრიშვილი /გამგეობის წევრი/ განმარტავს, რომ გამგეობასთან არსებულმა ბიბლიოთეკების მომწყობმა სექციამ უკვე დაადგინა სამაგალითო ბიბლიოთეკები მოაწყოს იმ სოფლებში, სადაც ჩვენი სკოლები არსებობს. ბიბლიოთეკების გამგელ იქნებიან ჩვენი მასწავლებელნი, რომელნიც, ეჭვი არ უნდა, საქმეს რიგიანად გაუმჯობესებენ ზედმეტს შრომის ჯილდოს მიეცემათ, და, ამნაირად, სულ მოკლე ხნის განმავლობაში საზოგადოებას ექნება I6 კარვად მოწყობილი სამკი-

16

თხველ... სექციამ უკვე გახსნა სამი ასეთი სამკითხველი: ნავთ-
ლურში, წინარეხში და ჭრამაში.

ა. ლომთათბის აზრით, უმჯობესია ~~საქონლეს~~ ბიბლიოთეკები და
კარგად მოწყობილი; საჭიროა, რაც შეიძლება, ხშირად ხდებოდეს რევი-
ზია, რაც უნდა დაევალოს სკოლების მეთვალყურეს, ~~ამავე~~ დროს ბიბ-
ლიოთეკების მეთვალყურედაც ითვლება.

ბ. ქარუმიძის აზრით, საჭიროა ბიბლიოთეკებთან შემოღებულ იქ-
მნას სწავლის კურსი ცნობების წიგნები, აგრეთვე ერთგვარი რვეუ-
ლები - მკითხველის გემოვნები და მოთხოვნილებების გასაცნობად,
თუ რა შინაარსის წიგნები მოეწონა, რომელი აზრი, ან მწერალი და
სხვა.

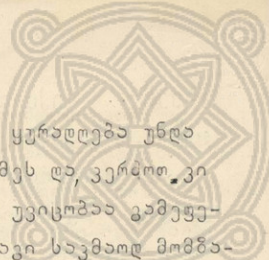
დ. ~~კახიკაძის~~ აზრით საჭიროა შემუშავდეს ბიბლიოთეკებისთვის
საჭირო ქართული წიგნების სია. მოეწყოს ბიბლიოთეკებთან სისქემაფი-
ურის ხასიათის სახალხო კითხვები ბუნდოვანის სურათების საშუალებით,
დაევალოს მასწავლებლებს გაუმღვენ ამ საქმეს და ჰეროვანი ხელმძღ-
ვანელობა გაუწიონ.

ვ. ბურჭულაძე განმარტავს, რომ ზოგან ბიბლიოთეკები მართლა
უნუგებო მდგომარეობას განიცდიან, ზოგან კარგად არის საქმე და-
ყენებული. კარგად არის ბიბლიოთეკების საქმე მოწყობილი გურიაში,
მაგალ. ქვიანის, მუხუთის და სხვა. ბლიერ ცუდს შთაბეჭდილებას
ახდენს ~~მაგრამ~~ სამაგიეროდ ქართლში არსებულ ბიბლიოთეკები, მაგ.
გომის, ქარელის, სადაც ბიბლიოთეკები მხოლოდ სახელს აწარებენ.
მიზეზი ამის ის არის, რომ ადგილობრივ ხალხი მომზადებული არ
არის. ~~სადაც~~ ხალხი თვითონ არ არის დაინფერესებული და სავსაო
ინიციატივას არ იჩენს, იქ შეუძლებელია საქმე რივიანად მოეწყოს.

ჰ. საყვარელიძე საჭიროდ სთვლის სოფლებში ბიბლიოთეკები გაი-
ხსნას, ხოლო იმ პირობით, უკეთეს ინიციატორები მისცემენ გამგეო-
ბას გარანტიას, რომ საქმეს კარგად გაუმღვებიან და იკისრებენ
ბიბლიოთეკის შენახვას.

ილია ნაკაშიძე არ ეთანხმება პ. ლეღაბრიშვილს და აღნიშნავს,
რომ ბიბლიოთეკების გახსნა საჭიროა ყველგან, სადაც ამას საჭირო-
ება და ადგილობრივ მკვიდრთა ინფერესები მოითხოვს და არა მარტო
იმ სოფლებში, სადაც ჩვენი სკოლები არსებობენ.

გ. გორდენიანის აზრით, უნდა დაიბეჭდოს ისეთი წიგნები, რომელ-
ბიც თავის შინაარსით უზახებენ ხალხის ნამდვილ მოთხოვნილებებს.
გამგეობას უნდა უქონდეს ადგილობრივ ინიციატორთა სახელმძღვანე-
ლოდ ასეთი წიგნების სია; სასურველია, რომ ~~სვენმა~~ ბიბლიოთეკებმა
მარტო ~~გარეგნულად~~ არ აჯარონ სახელი ~~ახალ~~ ბიბლიოთეკის დაარ-
სების დროს იმ პირთ, რომელნიც კისრულობენ ბიბლიოთეკის გახსნას,

მთეთხოვოს ხოლმე გარანტია.

3. გელეიშვილის აზრით, გამგეობის უმთავრესი ყურადღება უნდა მიექცეს ქართლში ბიბლიოთეკების მოწყობის საქმეს და, კერძოდ, კი დუშეთის მაზრაში, სადაც სრული შეგნებულობა/და უცილობაა გამეფებული. უმჯობესია მოვაკლოთ გურიას, სადაც ნიადაგი საკმაოდ მომზადებულია და ხალხი თვით-მოქმედებისა და ინიციატივის უნარით აღჭურვილი და ქართლს მივცეთ, მივხედოთ სიბნელით მოსულ-საქართველოს მივიწყებულ ნაწილს.

თავმჯდომარე საკითხს გამორკვეულად აღიარებს და განმარტავს, რომ ბიბლიოთეკა-სამკითხველოების კრიტიკა სამართლიანია. გვერგან მლიერ ცუდათაა ბიბლიოთეკების საქმე დაყენებული, მაგრამ შეუძლებელი ყველა ბიბლიოთეკების სამაგალითოდ მოწყობა, რასაც საგრძნობელი თანხის გაღება უნდა. საზოგადოებას კი ამდენი თანხა არ მოეპოვება. მის აზრით, გამგეობა პირდაპირ ვალდებულია ხელი შეუწყოს კერძო ინიციატორებს და მახაბლისოს იხინი ბიბლიოთეკის მოწყობის საქმეში. ღღეს თუ ცუდათ არის საქმე დაყენებული, შემდეგში ასე არ იქნება, ხალხი თანდათანობით შეიგნებს სამკითხველოს მნიშვნელობას: ყველაფერი ვარკიშობით კეთდება. გამგეობას უსაყვედურებს სტაფისტიკურის ცნობების უქონლობა. სტაფისტიკას გამგეობა აწარმოებს და თუ საჭიროება მოითხოვს, ამ საქმეს გააფართოვებს. რევიზიის საქმეც ამიერიდან სისტემატიურ კალაპოტში ჩადება, რადგან საზოგადოებას განსაკუთრებული მეთვალყურე ჰყავს მოქვეული.

თავმჯდომარის წინადადებით კონკრეტული წინადადებები წარმოადგინეს:

არ. ჯაჭანაშვილმა: 1. სამაგალითოდ მოეწყოს ჩვენის საზოგადოების სკოლებთან სასკოლო ბიბლიოთეკები. 2. განსაკუთრებული ყურადღება მიექცეს იმ ბიბლიოთეკებს, რომელთაც საზოგადოება ინახავს თავის ხარჯით. 3. ადგილობრივის ინიციატივით გაიხსნას ბიბლიოთეკა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ გამგეობას ექნება გარანტია ბინით და ფაქტურის გამგისათვის ჯამაგირი.

ლევან დიასამიძემ: სამკითხველოს ვასაგზავდა უნდა გაიგზავნოს გამგეობისაგან რსუვეჯორი, რომელიც გამოირკვევს ადგილობრივ იმლევა თუ არა გარანტიას ბიბლიოთეკის დაამარსებელი კერძო პირი ან განსაკუთრებით ამ მიზნისთვის შემდგარი წრე. 2. ჩვენი საზოგადოება ამლევს სამკითხველოს საჭირო ნივთიერ დახმარებას. 3. გამგეობა აღგენს წიგნების სიას იმისდა მიუხედავად, თუ რა შინაარსის წიგნები ესაჭიროება ამა თუ იმ სამკითხველოს ადგილობრივ მოთხოვნილებათა დასაკმაყოფილებლად. 4. საჭიროა დაარსდეს კომისია, რომელიც ეცდება ბუნდოვანი სურათების საშუალებით გამართოს ხოლმე

ლექციები, სახალხო ვითხვები, საუბრები, უმეტეს ნაწილად "შეტრნე-
ობის შესახებ. *აბუყარ.*

დ. ხართიშვილმა: I. საზოგადოების გამგეობას ევალება ბიბლიოთეკების მოსაწესრიგებლად იქონიოს ორნაირი ბიბლიოთეკები: 1) საზოგადოების სკოლა-განყოფილებებთან, რომლებიც წინდაწინვე გათვალისწინებით და შეგნებით იხსნებიან. ესენი უნდა აკმაყოფილებდნენ საზოგადოების მოთხოვნილებებს ადგილობრივ მოთხოვნილებებთან ერთად. 2) ადგილობრივის მოთხოვნილებებით გამორჩეული, როგორც დღეს არის, რომელთა გახსნა-მოწყობაშიაც გამგეობა ვალდებულია დაეხმაროს ადგილობრივ მონაწილეთ შეძლების მიხედვით და გაუწიოს საჭირო ხელმძღვანელობა მის წარმართვაში. ~~მხოლოდ~~ ორივენაირ ბიბლიოთეკებში უთუოდ უნდა იქნეს ორ-ორი განყოფილება ე. ი. ინახებოდეს წიგნები ~~მოზრდილთათვის~~ ^{ბავშვთათვის} და საზოგადო მოთხოვნილებათა დასაკმაყოფილებლად. ამასთანავე გამგეობას ევალება სასტიკად აღეწვოს თვალ-ყური საჭირო სხვადასხვა სახის წარმოებას ბიბლიოთეკებში.

შ. მესხიშვილის წინადადებით წარმოდგენილ რეზოლიუციასთან განხილვა და საერთო რეზოლიუციის შექმნის შემუშავება კრებამ გამგეობას მიანდო, ხოლო ანგარიშში ბიბლიოთეკების შესახებ დაამტკიცა.

კრება დაიხურა 8 საათსა და 40 წუთზე. კრების გაგრძელება დაინიშნა კვირას, 30 ნოემბერს, დილის 10 საათზე, ახალს კლუბის დარბაზში.

კრების თავმჯდომარე: *ქ. კახიანი*

მლივანი

ოქმეი

ქ. შ. წ. ვ. გამავრცელებელი საზოგადოების წევრთა საზოგადო კრებისა 30 ნოემბერს 1914 წლ.

კრება ვახსნა საზოგადოების თავმჯდომარის მოვალეობის აღმასრულებელმა დ. გ. კარიჭაშვილმა აღიღის II საათსა და 40 წუთზე.

დაეხსრო I00 წამფიცობი წევრი. ყრუების ვახსნისთანავე სამსონ დაღინის წინადადებით კრებამ ერთმანდ ვაღანწყვიტა უკუერთადესი თანავრძნობა გამოუტანდნ საზოგადოების თავმჯდომარეს გ. ნ. ყაზბეგს იმ მწუნარებისა ვამო, რომელიც ეწვია მას პრემიის ველიდან მოსულერ ამბით შვიტის დაჭრის შესახებ ღწ დაავალა თავმჯდომარეს აცნობოს მ-ნს ყაზბეგს კრების შიერ გამოთქმული თანავრძნობა.

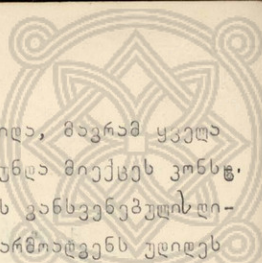
წინანდელი კრების ოქმის წაკითხვისა და დამფიცების შემდეგ თავმჯდომარის წინადადებით მდივანი კითხულობს გამგეობისა და 23 ნოემბრის საზოგადო კრებანე წარმოდგენილ წინადადებების ავტორთა შეერთებული კრების მიერ შემუშავებულ რეზოლიუციის ტექსტს ბიბლიოთეკების საქმეთა განუყოფლობის შესახებ: I. წ. ვ. გ. საზოგადოებას აქვს ორნაირი ბიბლიოთეკა: გამგეობის თაოსნობით და საშუალებით დაარსებული და 2) კერძო თაოსნობით, ხოლო გამგეობის დახმარებით ვახსნილი.

2. გამგეობამ უნდა შეიმუშავოს და დაბეჭდოს ბიბლიოთეკა-სამკითხველთათვის საჭირო წიგნების სია.

3. აღკტილობრივი ინიციატივით ხმა თუ იმ აღვილას დაარსებული ბიბლიოთეკა-სამკითხველს გამგეობამ უნდა შეეძლებისამებრ გაუწიოს ყოველგვარ დახმარება, როგორც ნებართვის აღებით, აგრეთვე სახელის მინიჭებით, ხელმძღვანელობით და ნივთიერი საშუალების აღმოჩენით.

4. გამგეობას ევალება, რაც შეიძლება ვაანთროთვოს სფალისტიკური ცნობების წარმოების საქმე ბიბლიოთეკათა-სამკითხველთა შესახებ.

ხსენებულ რეზოლიუციას კრება უსვაველად ღებულობს. შემდეგ ამისა კრებას მოხსენდა ანგარიში წიგნთ-საცავ-მუზეუმის შესახებ. თავმჯდომარემ აღნიშნა კრების საყურადღებოდ, რომ საანგარიშო

წელს წიგნთ-საცავს მრავალი შემოწირულება მოუვიდა, მაგრამ ყველა შემოწირულებათაგან განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს კონსტ. დიმ. ყიფიანის შემოწირულებას, რომელიც შეიცავს განსვენებულის დიმიტრი ყიფიანის ქალაქლების 10 შეკვრას, რაც წარმოადგენს უდიდეს განმს მეXIX საუკ. შესასწავლად. ყველა შემოწირველთ და განსაკუთრებით კონსტ. დიმიტრის მე ყიფიანს კრება მალელობას უცხადებს.

3. გელეიშვილი აღნიშნავს, რომ ამ ხუთი-ოთხი წლის წინად იგი სარგებლობდა ალ. ორბელიანის ნაწერებით ნ. ბარათაშვილის და დ. ჭონქაძის შესახებ. იგი უფრო დაინტერესებული იყო პირნოვრავილის ნაწერებით და, როცა შარშან განაახლა ამავე სავანეზე მუშაობა, საუბედროდ რამდენიმე ფურცელი ხელნაწერებში ვეღარ იპოვა. ორადორი დარწმუნებულია, რომ ეს ფურცლები უეცვლად დაკარგულია და, რომ ასეთი არა სასიამოვნო მოვლენა არ განმეორდეს, ისტორიული განძი ხელიდან არ გა მოკვეცალოს, - მისი აზრით, საჭიროა გადაიღოს განსაზღვრული თანხა ზოგიერთი ხელნაწერების დასაბეჭდად და გამოხსაცემად.

თავმჯდომარე აცხადებს, რომ მას არახოდეს არ შეუნიშნავს, რომ ასეთს მაგაძრის ადგილი ჰქონოდეს, თუმცა, მისი აზრით, შესაძლებელი კია, თუ შვითხვედრ იკადრებს, ქურდულად ამოხიოს ერთი-ორი ფურცელი და კიბეში ჩაიღოს.

ი. მერკვილაძე აღნიშნავს, რომ მას არა ერთხელ უნახავს ბაზარზე გამოქანაირი სხვა და სხვა ხელნაწერები, თუმცა დაბეჭიბებით არ შეუძლიან იმის თქმა, თუ ვის საკუთრებას შეადგენდა ეს ნაწერები.

თავმჯდომარე აღნიშნავს, რომ იგი 22 წელიწადზე მეტი იქნება, რა წ. ვ. გ. საზოგადოებაში მსახურობს და ამ ხნის განმავლობაში ნ ხელნაწერად აღმოჩენილა დაკარგული.

რ. გაბაშვილის აზრით, რომ იმ ამადევებელ ფაქტებს, რომელიც აღნიშნა გ-ნა გელეიშვილმა ამიერიდან ადგილი აღარ ჰქონდეს ჩვენს სიძველეთა საღაროში, საჭიროა ეს ორი დაწესებულება მუშეუმი და წ.

გ. საზოგადოება განცალკევებულ იქმნენ: მუშეუმი გადაეცეს ქართულ საისტორიო და საეფნოგრაფიო საზოგადოებას, წ. ვ. გ. საზოგადოებამ კი აასრულოს შირდაშირი თავისი დანიშნულება - ქართული წერა-კითხვის გავრცელება მდაბიო ხალხში.

პრ. ჭაფარიძის აზრით, რადგან ხელნაწერების დაბეჭვდას და გამოცემას საერმნობელი თანხა სჭირდება, სავმარისია ჯერ-ჯერობით ხელნაწერები დაიკავშმოს, დაინტეროს და, როცა ვისმეხ მიაქვს, დაბრუნებისას გადასინკულ იქმნას.

თავმჯდომარეს ~~საზოგადოებაში მსახურობს~~ შეუძლებლად და

და შრაქტიკულად მოუხერხებლად მიაჩნია ხელთნაწერების ყოველთვის გა-
დაფურცლა^ც გადასინჯვა.

იჩ. რამიშვილის შეკითხვაზე, რამდენი მოუნდება დაახლოებით ხე-
ლთნაწერების დაბეჭდვას, თავმჯდომარე უპასუხებს, არა ნაკლებ 50,000-
იჩ. რამიშვილის აზრით, თუკი საზოგადოებას შეუძლია 3000 მანეთ^ს

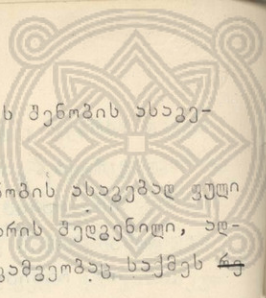
~~მის~~ ვალემა უბრალო გამოუსადეგარის ნივთების შესაძენად, რაჟომ არ
შეუძლიან ამ მკირფასი განძის გამოსაცემად ყოველ წლიურად ნაწილ-
ნაწილად გადასდოს საჭირო თანხა და თან და თანობით გამოხსეს.

თავმჯდომარე კიდევ განმარტავს, რომ ამალეუვებელი აქ არაფერია,
მუშეუმი 2000 მეტი ხელთნაწერი ~~შეიძლება~~ რაც უნდა გა-
ამლიეროთ კონტროლი, თუკი მკითხველი ივარდებს, მაღულად ყოველთვის შე
უძლია ფურცელი ამოხიოს და ჰიბეში ჩაიღოს. ~~ყველა აქ წამოყენებულ~~
~~პრადლეუმს უსაფუძვლად ვსთვლი~~ ნუ თუ იმის ბრალია ~~ყველ~~ ეს, რომ
ივანე ან შეჭრე ზის სათავეში? თქვენ ბრძანეთ რა ზომების მიღება
საჭირო, რომ ~~საქმე უკად წაიღებ~~ *მეთი აზრები ჩა შეიძლება*.

ხართიშვილი აღნიშნავს, რომ ნუ თუ ამალეუვებელი არაა ის შემთხ-
ვევა, რომ შარშან I ოქროს საბურნუთე და II ოქროს ფული დაიკარგა და
ვამგეობამ კი შესაფერი ზომები არ მძილს ქურდის აღმოსაჩენად; მარ-
ტო ის კი არაა დამხაშავე, ვისაც ნივთი აზარია, არამედ იხინიც,
ვინც ვალდებულნი არიან კანტროლი გაუწიონ და ჰეროვანი თვალ-ყური
აღევნონ იმ შირის მოქმედებას, რომელსაც ესა თუ ის საქმე აქვს ჩა-
ბარებული. ორატორის აზრით, რომ წიგნთ-საცავი და მუშეუმი შესაფერს
მდგომარეობაში ჩადგეს, საზოგადო კრებაში უნდა გამოიყანოს შემდეგი
დადგენილება: კრებას საჭიროდ მიაჩნია შესდგეს ამის შესაფერი პრო-
გრამა და განსაზღვრული ვაგმით ხორციელდებოდეს; ხოლო ამაზე გაწეულს
შრომამ რომ მეტი ნაყოფი გამოიღოს, საქმის განხორციელებას ვამგეო
ბს იწყებს ჩვენი აწმყოს შესწავლით, ხოლო რომ უკვე შემენილი ნივთე-
ბი უზრუნველყოფილი იქნას დავარგვისაგან, ამისათვის საზოგადო კრე-
ბას საჭიროდ მიაჩნია მათი დაწვრილებითი ცნობაში მრყვანა-
თისებება-
თა აღნიშვნით, მოხდეს რაც შეიძლება დაჩქარებით.

ზოგიერთი წევრები თხოულბენ ვამათის შეწყვეტას.

რ. ვაბაშვილი იმეორებს წინად ვამოთქმულ აზრს მუშეუმის ხაისტო
როტსაფენოგრაფიო საზოგადოების ხელში გადაცემის შესახებ და დასძნს,
რომ თუ ოქროს ფულების დავარგვას აღგილი შკონდა, ამის უმთავრეს
მიზეზად უნდა ჩაითვალოს ის ვარემოება, რომ ვამგეობას სავშაო მოცა
ღება არა აქვს ნამდვილი ვატრონობა გაუწიოს მუშეუმს და დაიცვას იგი
გაქურდვისაგან.

ი. რუხაძე ეკითხება გამგეობას მუშეუმისათვის შენობის ასაგებად მიღებულია თუ არა რაიმე რეალური ზომები.

თავმჯდომარე განმარტავს, რომ სამუშეუმი შენობის ასაგებად ყუდი ნაწილ-ნაწილად შემოდის, ხაკვამო თანხა ჰერ არ არის შედგენილი, აღგილი კი შეგენილია, და, როცა თანხა შესდგება, გამგეობაც საქმეს ~~კუდურ მსაფელომას მისცემს გახსოვებ~~.

გრ. გორდენიანის აზრით, იმის გამოსაკვევად თუ რამდენად მოსახერხებელი, ხელსაყრელი და საქმისთვის საუმჯობესო და შესაძლებელია მუშეუმის სხვის ხელში გადაცემა, და აგრეთვე რა გვარი ზომები უნდა მივიღოთ მუშეუმში უფრო მეტი წესრიგის შემოსაღებად, საჭიროა განსაკუთრებული კომისიის არჩევა.

თავმჯდომარე კითხვას გამორკვეულად სთვლის და ეკითხება კრებას ამგვიცებს თუ არა ანგარიშს წიგნთ-საცავ მუშეუმის შესახებ. კრება ანგარიშს ამგვიცებს.

კ. ბაქრაძეს წინადადება შემოაქვს ვაიხსნას კამათი მუშეუმის ~~სახე~~ სასყიდი ~~სა~~ სეთონჯისთუ სანგაქილისთუ გაყუდის შესახებ.

გრ. რცხილაძე /გამგეობის წევრი/ შეუძებლად სთვლის ყოველ წელიწადს ერთსა და იმავე საგანზე ვამათს. ეს მილიონის ქონება, რომელიც დღეს ჩვენს მუშეუმს აქვს, ერთბაშად კი არ არის შეგენილი, არამედ ნაწილ-ნაწილ, მრავალი წლების შრომის ნაყოფია, ~~ქვეყნის~~ ერთი სიყვეით ვადასჯრავ და დააბოლოვირბ რთულს მილიონებათ ღირებუთი საქმეს ~~არა, მაგონებო~~, ამას უნდა დაფიქრება, აწონ-დაწონა, ყოველ მხრივ გამოკვევა და ერთ ან ორ კრებაზე ამის გადაწყვედა შეუძლებელია.

ა. ლომთაიძე წინადადებას იბევა აღნიშნული საკითხის გამოკვევა მიენდოს გამგეობას.

თავმჯდომარე კრების ვადასაწყვევად აყენებს ორ კითხვას: ვის მიენდოს საკამათო საკითხის გამორკვევა გამგეობას თუ საგანგებო კომისიას.

კრება ადგენს: საკითხი წიგნთ-საცავ-მუშეუმის შესახებ ვადასაწყველ მხრივ გამოსაკვევად განსაკუთრებულ კომისიას, ხოლო ხსენებულ კომისიის წევრთა არჩევა მოხდეს გამგეობის შედგენილობის არჩევის დროს.

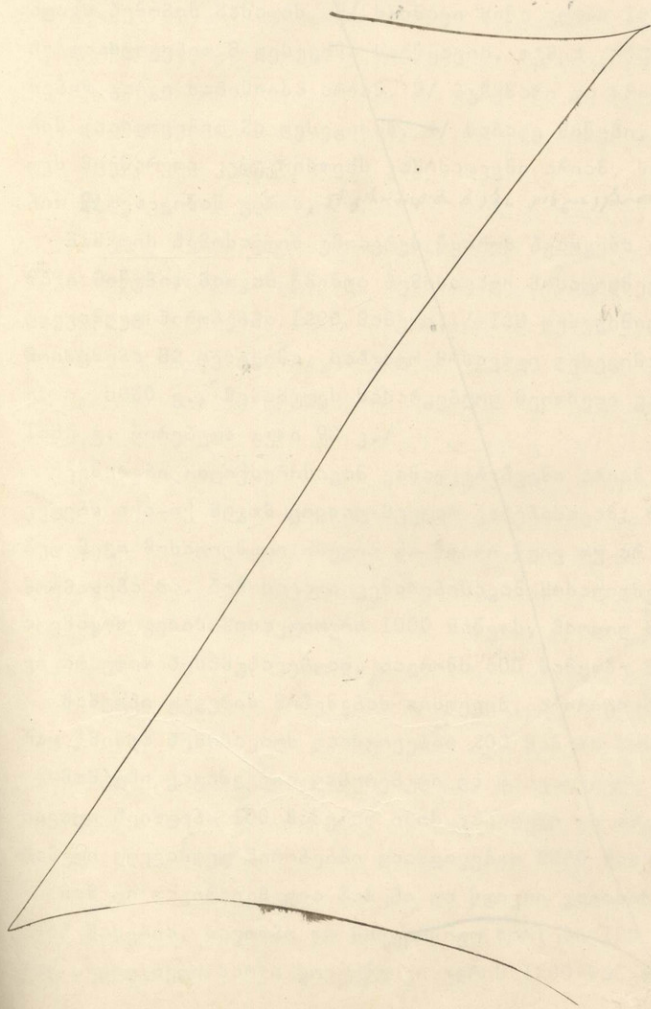
თავმჯდომარის წინადადებათ და კრების სურვილის თანახმად მიენდო კითხულობს ანგარიშს საგურამოს მამულის შესახებ.

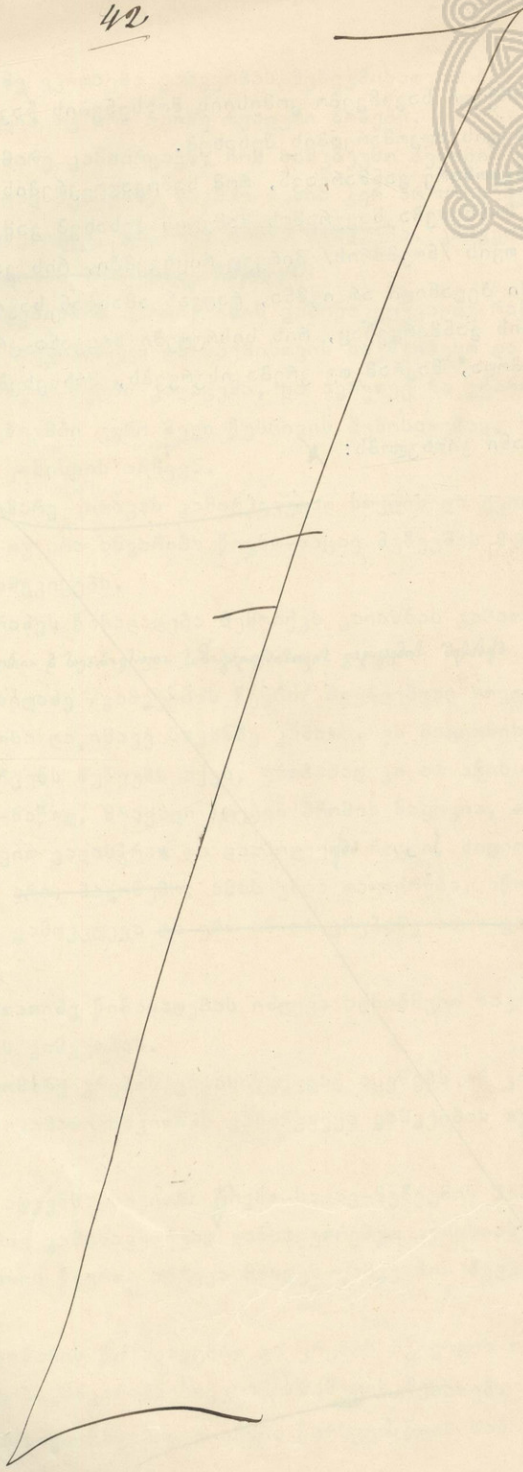
დ. ლუგბაძეს საჭიროდ შიარნია წარსულის წლის საშოგადო კრების

41. 20
მიერ არჩეული საგანგებო კომისიის მოხსენების წაკითხვას საგურამოს მამულის მდგომარეობის შესახებ.

თავმჯდომარე განმარტავს, რომ საზოგადო კრების მიერ არჩეული კომისიის მოხსენება საგურამოს მამულის შესახებ გამგეობამ მიიღო მხოლოდ ამ თვის /ნოემბრის/ პირველ რიცხვებში, რის გამოც იგი დღის წესრიგში შეტანილი არ იქმნა, რადგან ამასთან საჭირო იყო აგრეთვე გამგეობის განმარტებაც, რის სისრულეში მოყვანა კრებისთვის ვერ მოესწრობოდა; მაგრამ, თუ კრება ისურვებს, მოხსენება წაკითხულ იქნება.

მდივანი კითხულობს: X

წერა-კითხვის საზოგადოების წევრთა მარმანდელ წლიურ კრების დადგენილების თანახმად, კომისიამ შემდგარმა თ-ს ს. მ. როლყაშვილის, ვ. შ. ქურდიანის და ს. ვაჭაბისაგან დააოვლიერეს ილია ჭავჭავაძის-სული საგურამოს მამული, გაეცნენ საქმის ვითარებას, რასაც მოკლედ აღნუსხავენ ქვემო მოყვანილ სიწყევებში.

საგურამოს შაშული ბუნებრივ შემკულია; როგორც მიწის შემადგენი-ლომა, ისე ადგილობრივი მღებარეობა და შავა ხელსაყრელნი არიან სხვა და სხვა მცენარეთა შრდა-ვანვითარებისათვის, მრავალ და მრავალ ხარისხიან ნაყოფის მისაღებად.

მთელი მამული ხუთ ვაჭვევორიად იყოფა: I/ სვე შეიცავს IIმ ღესე-ტინას; იგი ღაცულია და წარმოადგენს შემის, ჭიკო-მარგილის და ალაგ-ალავს შენობის მასალას. 2/ სახნავი მიწა უდრის I2მ ღესეტინას, მათ ში დაახლოვებით მ ღესეტინა სარწყავია, თუმცა ურწყავი მიწებიც სავ-სებით ვარგი ხარისხისა არიან. მ/ ბურქნარი და ხრიოვ-სამოვარი უდ-რის დაახლოვებით 25 ღესეტინას. 4/ საბალე მიწები, რომელნიც უმაღ-ლეს მცენარეთა კულტურისთვის გამოსაღვენი არიან, სივრცით დაახლოვე-ბით 22 ღესეტინას უდრის, 5/ ვაჭ-პოპო ბენი რიგსაჟიო 3 თსიწი თს უტის.

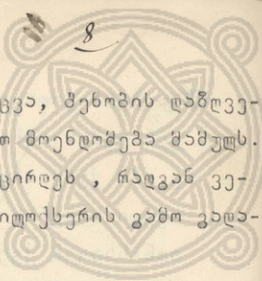
მამულის შემოსავლის უმთავრეს წყაროს შეადგენს ღღეს-ღღეობით სახნავი მიწები; მათგან წმინდა შემოსავალი მოსალოდნელია წელიწადში ღღევანდელ პირობებში I200 მანეთი. / I2მ ღესეტინიდან ყოველ წლივ მოიხვენება 82 ღესეტინა, საშუალო მოსავალი ღესეტინაზე უდრის 66 ფუნთ ე. ი. 5680 ფ., შემამულეს სასარგებლოდ მეოთხედი გადასახალი უდრის I382 ფ. ღირებულს ფუთი 90 ვ./

ვენახები თილოქსერისაგან ვანაღგურებულნი არიან და წერმოადგენენ ველუბს აქა-იქ მღგომ ცოცხალ-მკვდარ ვაწებისაგან; 600 ვედრო ღვინო-ზედ მეწი-მოსალოდნელი მნელია და წლითი წლივ თუ არ ღდავღდა, არა მოემაღება რა. შემოსავალი ვენახებისაგან მოსალოდნელი არ არის, რომ აღღმაღგოს ფეზის მოსაველითურთ I000 მანეთს, მხოლოდ ნახევარი რომ კი ვივარაუდოთ შესაშუავებღად, შაფრონს 500 მანეთზე მეწი არ ღარჩება.

მამულში ფუჭვრის მოშენებას შისღვეენ, აღირიცება I00 გეჭამღის, რაც წმინდა შემოსავალს დაახლოვებით 200 მანეთს მოიცება.

მამულში გაფანსულია ღაბერებული და ღაღაღღებული ხეხიღი, მათი მოსავალი შეიძლება I00 მანეთად იყოს გაყიღული და ამგვარად საგურამოს მამული ღღევანდელ პირობებში ღაახლოვებით 2000 მანეთს მოიცება.

მამული ღაღირავებულია ბახკში და წლიური გადასახალი სარგებღისა I080 მანეთია, საერობო და სახეომწიფო ხარჭები I20 მანეთი, ამგვა-რად აუცილებელი ხარჭი ყოველწლივი უდრის I200 მანეთს; თუ მხეღველო-

ბაში მივიღეთ მამულის აღმინისწრაცია, წყის დაცვა, შენობის დაზღვევა-შეკეთება, შემოსავალი 2000 მანეთი სავსებით მოედლოება მამულს. მოსალოდნელია რომ მოკლე ხანში შემოსავალი შემცირდეს, რადგან ვენახები, რომელნიც დღეს ცოცხა რასმეს იძლევიან ფლოქსურის გამო კადაზმებიან სავსებით.

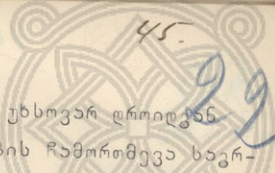
დღეს-დღეობით სახნავი მიწები მოიჭარადრე ვლებებს უჭირავთ და საბაჭონო იჭარახ იხდიან, ვენახებიც იჭარით არიან გაცემულნი წილზედ; როგორც ვიხსენებთ, ისე შემორთ შექმუავება მველ შეურნეობის წესზედ აქვთ დამყარებული, გარდა ერთი ღესეფინა ვენახისა, რომელიც მოიჭარადრეებს წრულ ჩაურგიათ დახყნილ ამერიკულ ვაშის საძირებზედ.

ფუნგარი ვარგად არის დაყენებული და გეჭები ახალი ცივისა არიან. მოიჭარადრეებს მოუწყვიათ ორანყერეია დახყნილი ვაშის გასაღვიებლად და ამ შრომის გაწევაში კულტურტრეკის ნაბიჭი გადასდგეს, მით უმეფეს რომ საქართველოში ამ წესით ვაშს არსად არ ღვიებენ, თუმცა საზღვარ გარედ გაღვიება მხოლოდ ამ სისუემით ხდება, რაც დიდს შევბას აძლევს მევენახეს.

საქმის დღევანდელი მდგომარეობა კომისიამ არა ნორმალურად სცნო შემდეგი მსახრებით: 1. მოიჭარადრეთ ისეთს მძიმე უღლად ადევთ იჭარის შირობა, რომ მისი შირნათლად შესრულება შეუძლებელია: მაგ. წლიურად იხდიან იჭარას 1800 მან. და ამასთანავე ვაღლებულნი არიან ერთი ღესეფინა ვენახი ვააშენონ ყოველ წლივ ამერიკულ საფესვეებზედ მავთულის დაჭიმვით, რაც ჭდება 1200 მანეთი. ამგვარად წლიური გადასახადი უდრის 2500 მანეთს, მაშინ როცა შემოსავალი არ აღემატება 2000 მანეთს; ამგვარად ხელშეკრულობა არა ნორმალურ ნიადაგზედ აყენებს საქმის წარმოებას და ინფენსიური მუშაობა შეუძლებელი ხდება.

2. სახნავებს მოიჭარადრე ვლებობა უშაფიოდ ექცევა, - სცლილობს რაც შეიძლება მეფი გამორჩეს მამულს, მის გაღარიბებას ანგარიშს არ უწევენ - მაინც საბაჭონოა და ამის მეფი ოა შეგვრჩებათ; მოიჭარადრეებს რასაკვირველია სცლილობენ რაც შეიძლება მეფი მამული გასცენ იჭარის ეგებ რამე დაგვრჩესო. მ. კარმიდამო და ეზო არა სასიამოვნო სურათს წარმოადგენენ, რადგან მოიჭარადრენი დაჭვირთულნი შრაქციკულ და მავრიალურ მისწრაფებით ამისთვის ველარ იცლიან და არც ხელსაყრელია მათთვის. სახლს სჭირია დიდი რემონტი, სახურავის შეღებვა და სხვა რეპული არა ნაკლებ 500 მანეთისა. სასმელ-სარწყავი წყალი თითქმის შეწყვეტილია - მიღებს შეკეთება სჭირია, რაც მოითხოვს 100 მანეთს დე.

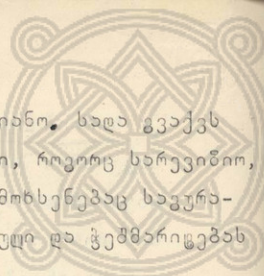
მიიღო რა მხედველობაში კომისიამ, სასურველ სცნო შემდეგი აზრ

მოეთქვა: I. რადგან ილიასეული სახნავი მიწები უხსოვარ ღროიდან
 გლეხებს უჭირავთ და მათთვის მოხსენებელი მიწების ჩამორთმევა საგრ-
 მნობ-ევონომიურს სიღუბს იწვევს, ამისგან ნება დართულ იქნას
 მათი მიყიდვა გლეხებისადმი სავსებით, ან საზოგადოებამ შეინარჩუნოს
 მარტო რამდენიმე ღესეფისა ან სახნავებისა, ვალახაცემად ქართულ სა-
 მეურნეო საზოგადოებისადმი, სარევენებელ მინდვრის მოსაწყობად, დანარ-
 ჩენი კი გლეხებს მიეყიდოს. 2. ყვე ნაწილი გაყიდული იყოს იმავე გლე-
 ხებზედ, მხოლოდ საზოგადოებამ შეინარჩუნოს არა-ნაკლებ ხახვერისა, ..
 რომ მომდინარე წყარო არ დაშრეს, რომ მამულს მულამ ჰქონდეს სავმარი-
 სი მარგალი, ხარი და შეშა და რომ ქვემო მყოფი მიწები არ ჩამორეცხოს
 ავდრობაში მთიდან მოვარდნილნი აღდრებამა. 3. მამულის გაყიდვიდან შე-
 მოსული ფულით პროპორციულად იყოს გადახდილი მამულის ვალი, მხო-
 ლოდ დანარჩენი თავისუფალი თანხა მოხმარდეს ბაღების გაშენებას და
 სახლის შეკეთებას. 4. გაცვლით თუ შეხყიდვით სასახლის გარშემო ერთს
 ან ორ ნაჭრით შემოზღუდულ იქნას ადგილი ზომით დაახლოვებით 20 - 25
 ღესეფინა, ყველა დანარჩენი ნაჭრები კი გაყიდულ იქნას. 5. ამ შემოზ-
 ლულად ადგილზედ გაშენებულ იქნას მოიჭარადრეების და დარჩენილ თან-
 ხის საშუალებით ვენახის და ხილის ბაღი, რაც შეიძლება ჩქარი შემოთ-
 ნ. ვიდრე მუშაობის წარმოება დაიწყებოდეს, გარკვევით, დაწერილებით
 და მკაფიოდ უნდა შემუშავდეს სამეურნეო სამუშაო გეგმა განსაზღვრით
 თუ რა წელიწადში რამდენი და როგორ უნდა დამუშავდეს, /Хозяйствен-
 ный план/ რომელიც დამტკიცებულ უნდა იყოს ქართულ სამეურნეო აგრო-
 ნომიულ-სექციის თანხალსწრებით. 7. სასახლე შეკეთებული იქმნეს და 2
 ოთახი მაინც განცალკევებული უნდა ინახებოდეს ილიასეული ავეჯით და
 აგრეთვე ბაღჩას უნდა მიექცეს ყურადღება. 8. სასურველია სკოლა უკე-
 თეს პირობებში იმყოფებოდეს; ღღეს-ღღეობით მასწავლებელი შევიწროვე-
 ბულ პირობებში იმყოფება, ბაღლები შორი გზიდან იარებიან და, თუ მოხერ-
 ხდება, სამჭობინო იქნება სკოლა თვით სოფელში მოწყობილიყო. 9. სამეურ-
 ნეო სამუშაო გეგმის შედგენა უნდა შემოღობამდის შედგენილ და დამტკი-
 ცებულ იყოს, რათა ამ ღროიდანვე შეუდგნენ მის განხორციელებას, რათა
 უთავბოლო მუშაობა არ გამოვიდეს. ყველა ამ მოსაზრებასთანავე ხელშეკ-
 რულობა მოიჭარადრეებთან, რასაკვირველია, გადასხვაფერებულ უნდა იყოს
 მოთხოვნილების დაგვარად, მხოლოდ სასურველია მისწრაფება მიძარბულ იქ-
 მნას- ბაღების გაშენებასა წლიურად რაც შეიძლება მეტი, რათა მამულს
 კულტურული ეფფერი დაეღოს და შემოსავლის წყაროდ ვაჩნდეს, რომ შესა-
 ძლო იყოს ადგილობრივ რაიმე პროფესიონალური სკოლის დაარსება დიდებუ-
 ლი ვაცის სახსოვრად.

რ. ხართიშვილი აღნიშნავს, რომ გამგეობას ფაქტობრივად საგურამოს შემოსავალ-გასავლისა, როგორც სჩანს, არ მოუხდენია, თავის მოხსენებას იგი ამტკიცებს მოიჭარადრეთა თხოვნაზე და ამ თხოვნის შიხედვით ამტკიცებს მათ შეღავათს. კომისიას, რომელიც არჩეული იყო სავანეებოლ მამულის მდგომარეობის შესახებ დასწავლად, ნაკისრი მოვალეობა მდიერ გვიან შეუსრულებია და თან საქმეც ზერეულთ გაუთვალისწინებია.

ა. ყიფშიძე /გამგეობის წევრი/ განმარტავს: ხუთ წელიწად ნახევარია, რაც საგურამოს მამული წ. ვ. გ. საშოვადლოების ხელში გადმოვიდა. მამულს მდიერ ბევრი ვალი ედვა. თავნი ვალი 20,000 მანეთი, საერო გადასახადი - 2000 მანეთი, ძველი წლების "ნელიძეები" - 2000 მან. მოიჭარადრეების 1200 მან. ფრიდონოვისა 2500 მან. კერძო ვექსილებით 14,500 მან. და სხვა. სულ 1908 წ. ვალის მთელი ჯამი შეადგენდა 44,260 მან. გამგეობის მეცადინეობა იქითვე იყო მიმართული, რომ ეს ვალი რამენაირად გადაეხადა, რომ ილიასეული მამული შეენარჩუნებინათ და სახირცხვოდ ხელიდან არ გასცლოდა. ხუთი წლის განმავლობაში გამგეობამ შესაძლო მოეწყვიტა მთელი ვალისათვის 17,484 მან. და 50 ვ. მე გვონია, ამას სწორედ უნარის გამოჩენა სჭირდებოდა. ამ უამად მამულს მართებს სულ 28,825 მან. და 50 ვ. აქედან ილიას ფონდისა 8500 მან. თბილისის თვალ-აწმუნებობისა 2000 მანისა - 18,325 მან. 50 ვ. ეს ვალი ისეთი ბარჯარო გადასახადი არ არის. ღრეს საჭიროა მხოლოდ საქმის რიგინად გაძლიერება, რათა შესაძლებელი იქნას ყოველ წლიური საერო და მანვის გადასახადების დროზე გასტუმრება. აი ეხლა, როცა მამულს ცოცხალი დარჩა, შეიძლება იმ სამეურნეო გეგმის განხორციელებაზე დაშორავი, რომელსაც კომისია აღნიშნავს თავის მოხსენებაში. მოიჭარადრეების ერთგულია საქმის მოყვარულნი არიან, საჭიროა მხოლოდ შეღავათის მიცემა, რომ შირობა სავსებით შეასრულონ: გააშენონ 9 დესეფინა ვენახი, 4 დესეფინა ხილის ბაღი, მოაწონონ სანერგეები და სხვა. ხელის შეწყობით და გამხრევეებით ჩვენ მიზანს შივალწევთ, მამულის საქმე გამოკეთდება, შემოსავალი საგრძნობლად იმატებს. და, რომ ვინიცობაა ორი წლის შემდეგ საოპეო მამული ხელიდან გამოვეცადოს, რაც მოხალღნდება, ჩვენ ცოცხალი ოდნად მაინც უმრუნვეყოფილნი ვიქნებით საკუთარი მამულის შემოსავლით. სავანეებო კომისია სჩანს მდიერ ზერეულად გასცნობია საქმეს. მის მოხსენებაში აღნიშნულია, რომ ჩვენ 123 დესეფინა სახნავი მიწა უნდა გვექონდეს, როდესაც ნამდვილად 62 დესეფინაზე მეტი არ არის. გულეებზე აღვიღის ვაყიდვა, რასაც კომისია გვირჩევს,

ყოველად შეუძლებელია და საზოგადოებისთვის საშიშრო. სადა გვაქვს
გასაყიდი მიწა! ერთი სიტყვით, დასძენს ორატორი, როგორც სარევიზიო,
კომისიის მოხსენება, ისე საგანგებო კომისიის მოხსენებაც საგურამოს
ხამულის შესახებ უსაფუძლო ნიადაგზეა აგებული და ჭეშმარიტებას
მოკლებული.

დ. ღუმბაძე /სარევიზიო კომისიის წევრი/ ბ-ნი ყიფშიძის საყვე-
ლურს უსაფუძლოდ სთვლის და აღნიშნავს, რომ სარევიზიო კომისია ხელ-
მძღვანელობდა იმ საბჭუთებით, რომელიც იხსლება წ. ვ. გ. საბ. საქ-
მეებში, თავის მოხსენებასაც. საბჭუთებზე ამყარებს. კომისიამ, რომელ-
საც დავალებული შქონდა. მამულის საკითხის გამორკვევა, ნაკისრი ვალ-
დებულება ვერ შეასრულა და მხოლოდ ეხლა-ღა წარმოადგინა მოხსენება
და ისიც უნუგეშოდ სცნობს მამულის მოვლა-პატრონობას. იმედის დამ-
ყარება იმაზე, რომ ხუთი წლის განმავლობაში იმდენად გაუმჯობესდება
მამულის საქმე, რომ სავსაო შემოსავალს მოგვცემს, ორატორს შეუძლებ
ლად მიაჩნია, მისი აზრით მამულის მოვლა-პატრონობა უნდა მიენდოს
სახსოფლო საჩუქნეო საზოგადოებას, როგორც სპეციალურს დაწესებულე-
ბას.

ვლ. ცაგარელის აზრით, აუსცილებლად საჭიროა დღევანდელ მოიჭარად-
რებს, რაც შეიძლება, მეტი შეღავათი მიეცეს, რათა შესაძლებელი გახ-
დეს მამულის პირობის სისრულეში მოყვანა, მხოლოდ ვანდროლი ვი უნ-
და გაშლიერდეს. მის აზრით, შემოსავლის მხრით მლიერ ვარგი იქნება
დესერტის "ჭიშის ვენახების გაშენება.

ზრ. ჭაფარიძის აზრით სარევიზიო კომისიას უნდა დაეთვალერებია
მამული და ფაქტურად შეემოწმებინა დღევანდელი მისი მდგომარეობა.
რადგან ეს არ მოხდა და ვრებას ჯერ კიდევ ნაოლად ვერ წარმოუდგენია
ხსენებული მამულის ვითარება, საჭიროა აირჩეს ახალი კომისია, რომე-
ლმაც უნდა გამოარკვიოს ხამულის ვითარება, ხოლო დასკვნა კომისიისა
წარედგინოს არა ჩვეულებრივ საზოგადო ვრებას, რაც შეიძლება მოკლე
ხნის განმავლობაში.

თავმჯდომარეს შედმეტად მიაჩნია ახალი კომისიის მოწვევა. მისი
აზრით საკითხი სავსაოლად გამორკვეულია. საჭიროა მხოლოდ ტეხნიკის
გაუმჯობესება, რათა შესაძლებელ იქნეს ახალი სამეურნეო კულტურის
შექმენა მამულის გაუმჯობესობის საქმეში.

რ. გაბაშვილი აღნიშნავს, რომ შარშანდელ ვრებაზე ჰრჩეულმა კო-
მისიამ ვერ მოახსრო დროზედ მამულის დათვალერება, ესეც უეჭველად
გაშკეობის დაუდევრობას უნდა მიეწეროს, ალბად კომისიისთვის არ გა

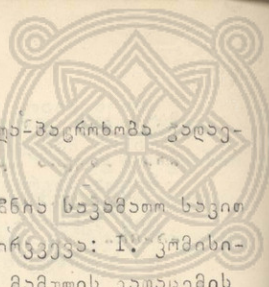
29 24

უხსენებიათ, რომ მას დროზე შეესრულებინა თავისი მოვალეობა. საგურამოს მამული ნამდვილ შემოსავლის წყაროდ გახდება, თუ რიგობრივ მოვლა-ვაჭრობა ექნება, საჭიროა აღევანდელ მოიჭარადრეთათვის ხელის შეწყობა, შეღავათის მიცემა, ხოლო ამასთან შეღავათდევლობისა და ხელმძღვანელობის უნარის გამოჩენა.

ი. რუხაძე ეთანხმება ბ-ნ ა. ყიფშიძის განმარტებას საგურამოს მამულის სივრცის და დავალიანების შესახებ და აკვირვებს საგანგებო კომისიის მიერ მოხსენებაში აღნიშნული ხინამდვილეს მოკლებული ცნობები. სწინს, კომისიას ზერედეგ დაუთვადიერებია მამული, სახნავი მიწა ნაღ დასეფინაზე მეტი არ იქნება, კომისიას კი, ~~არ ვიცი რა მისაზრდობით~~, მამულის რაოდენობა I მდ დასეფინად გაუხლია. შემდეგ ~~ორატორი~~ საკმაოდ ვრცლად განმარტავს ~~საგურამოს მამულის~~ მოიჭარადრე-მოურავთა მიერ მამულის აობრებას და განადგურებას და ამავდროს გამგეობის უყურადღებობასაც აღნიშნავს. მოურავებმა ვაჟყიდეს ილიას სახლში დარჩენილი მრავალი ნივთები, გადაახდევინეს კლებებს მათზე დარჩენილი მველი ქლების გადასახადები, ვაჟყიდეს I 800 მან. ღვინო და აღებული ფული თვითონ მოიხმარეს; განადგურეს სვეტი, დასწვეს ღობეები, მოხტრეს ცაცხვები და ვაჟყიდეს მოსატრედალ ნაღ დასეფინაზე მეტი ფული. მე ვწერდი ზოგიერთ გამგებრის წევრთ ამის შესახებ, მაგრამ რეალურ ნაყოფს მათი მოქმედებისას ვერ ვეღირებ. ბევრი სხვა უწყყარი საბუთი მაქვს მამულის აობრების შესახებ, მაგრამ ჯერ-ჯერობით "კოზირებს" ვინახავ და, როცა ჩემს ნაოქვამში ეჭვი შეეპარებათ და საჭიროება იქნება "კოზირებსაც" გამოვამყვანებ.

ი. რამიშვილის აზრით, შეუძლებელია გამგეობამ, რომელიც შესდგება არა სპეციალური ცოდნით აღჭურვილ პირთაგან, რიგობრივად აწარმოოს ისეთი რთული, საშახსუხის-შეგებლო საქმე, როგორც არის მამულის მოვლა-ვაჭრობა. საგურამოს მამულის საქმე რომ კანგაღ წავიდეს, საჭიროა მისი ვაჭრობა სპეციალისტებს მივანდოთ. ილიასული სახლიც, რომცა მას წ. ვ. გ. საზ. განაგებდა, შემოსავალს არ იძლეოდა და, როცა განკის რწმუნებულმა იუისრა მისი მართებლობა, შემოსავალიც ვარდა.

პ. საყვარელიძის აზრით, ვარდა ბ-ნ ა. ყიფშიძისა და ილია რუხაძისა, რომელთაც კავშირი ჰქონდათ და აქვთ ხსენებული მამულის საქმესთან, თითქმის არავის ნათლად არ აქვს ვარკვეული ეს საკითხი, ამიტომ, მისა აზრით, მიენდოს სამსკვაციხაგან შემდგარ კომისიას გამგეობასთან და სარევიზიო კომისიასთან ერთად ყოველ მხრივ გამოარკვეოს ხსენებულის მამულის მდგომარეობა და თავისი დასკვნა წარმოუდგინოს არა ჩვეულებრივ საზოგადო კრებას.

დ. ღუმბაძის აზრით საგურამოს მამულის მონღა-მანგროხობა გადაეცეს სამეურნეო საზოგადოებას.

არ. ჭაჭანაშვილს /გამგ: წევ./ უაზროდ მიაჩნია სავამთო საკითხის ახალ კომისიაში გადაცემა, ვიდრე არ გამოირკვევა: I. კომისიას ევალება სამეურნეო გეგმის შემუშავება, თუ მამულის გადაცემის საკითხის შესწავლა, თუ კიდევ სხვა რაიმე სხვა ტუნქციის ასრულება. სკერ უნდა გამოირკვეს სასურველად თუ არა მამულის გადაცემა; ახელსაყრელი იქნება თუ არა ეს სეგომბინაცია საზოგადოებისათვის და დარჩება თუ არა მამული წ. ვ. გ. საზოგადოების ხელში, ხოლო ამის შემდეგ შეიძლება კომისიაზე ღაშარავი.

დ. ჭავჭავაძის აზრით, კომისიის იმედი არ უნდა ვიქონიოთ, კომისია არჩეული იყო და დღეს ვხედავთ, რომ არაფერი გაუკეთებია, ისევე მოიქცევა ახალ არჩეული კომისიაც.

ბ-ნი ბუკია თხოულობს ვენჯილს წამოყენებულ წინადადებაში.

ბ-ნი ველია სავამარისად აღიარებს იმ საბუთებს, რომელიც ამჟამად ხელთ აქვთ საზოგადო კრებას და საქმის გასაუმჯობესებლად საჭიროდ სთვლის მხოლოდ კანტროლის გაძლიერებას.

დ. ხართიშვილს შემოაქვს კონკრეტული წინადადება: საგურამოს მამულის უკეთ მოსაწესრიგებლად საზოგადო კრებას საჭიროდ მიაჩნია მისი შესწავლა, რა ნიადაგისაა, რა უნდა მოშენდეს, რამდენი დასჯირდება თითოეულ დღიურის შესაფერისად დამუშავებას და მოშენებას და, საზოგადოდ, მთელი მამულისას. ხოლო მოიკარადრეთა წინადადება-თხოვნა იკარის შემცირების შესახებ, სანამ მამულის შეწავალ-გასავალი და დამუშავება იქნება გამორკვეული, დარჩეს ღიათ - გამორკვევამდე.

ი. ბარათაშვილი ემხრობა ბ-ნ ვ. საყვარელიძის მიერ გამოთქმულ აზრს და თავის მხრივ წინადადებას ამღებს კრებას სავამთო საკითხი გადაეცეს განსაკუთრებულსა და სარევიზიო კომისიის შეერთებულ კრებას.

თავმჯდომარე საკითხს გამორკვეულად აცხადებს და კრების გადასაყვედრად სვამს ოთხ წინადადებას: :

I. მიეცეს დღევანდელ მოიკარადრეებს, რაც შეიძლება მეტი შელავა თი და დაევალოს გამგეობას ხელი შეუწყოს მათ შირობების სისრულეში მოსაყვანად და თან გააძლიეროს კანტროლი.

2. საკითხი მამულის მდგომარეობის შესახებ გადაეცეს გამოსარკვევად ახალ კომისიას, რომლის დასკვნა მოხსენდეს არა ჩვეულებრივ კრებას.

3. რადგანაც გამგეობას, როგორც არა სპეციალისტებისაგან შემ-

57
25

დგარს, არ მალუბს მამულის მოვლა-ვაჭრობა, საგურამოს მამული ვა
დაეცეს ქართულ სასოფლო სამეურნეო საზოგადოებას.

4. საკითხი საგურამოს მამულის შესახებ გადაეცეს ყოველ მხრივ
გამოსარკვევად გამგეობას, სარევიზიოს და ახლად არჩეულ საკანცელარ
კომისიას. მოხსენებან წარედგინოს დასამტკიცებლად საზოგადოების წევ-
რთა არა ჩვეულებრივ კრებას, რომლის მოწვევა დაევალოს გამგეობას
მომავალი წლის თებერვლის უკანასკნელ რიცხვებში.

კრებან ხმის უმეტესობით დებულვას მე 4 წინადადებას, ხოლო ანგა
რიძს საგურამოს მამულის შესახებ უცვლელად ამტკიცებს.

თავმჯდომარე წინადადებას ამტყვეს კრებას, ვისაც რაიმე უაქვეები
აქვს ხსენებული მამულის შესახებ შეუძლიან კომისიას წარუდგინოს.

კრება გადადის ანგარიშის მორიგ საკითხზე სტიჟენდლების შესა-
ხებ *თავმჯდომარე ახლად არჩეული კომისია უკანასკნელ რიცხვებში, 12/11/1906 წ.*

~~დ. ხართიშვილი~~ *დ. ხართიშვილი* წვეულვების ანგაზურს წყმმარტყვებას შეაღგენს ის
მცნება, რომ რამდენადაც მმლავერან ეკონომიურად ესა თუ ის ვერი, იმ-

დენად მმლავერი და ღონიერიი თვით ერისც შირიქით, თუ დაქვეითებუ-
ლია ნივთიერა ~~მდგომარეობა~~ დაქვეითებულა, *სადაც უნდა* ჩვენი ერის

ნივთიერი მდგომარეობა ყველას ვათვალისწიებულერი გვაქვს: ჩვენ გვჭი
რდება ღღეს კოპოზერაფივეები, რომელთაც უნდა მოჰყინონ ჩვენი მხარე

კოპოზერაფიული დაწესებულეებებით და ამით ეკონომიურათ წელი გუნმაგ-
რონ ხაღბს, მისცენ ერს ეკონომიური სიმღიერე, ამისათვის კი უნდა

ვეცალოთ გავამრავლოთ ასეთი მუშაკნი, მოვაიზალოთ ჩვენი ახალთაობა.

ვექილები, ინკინრები, ექიმები და თუ გინდა აგრონომებიც, თუმც სა
ჭიროთი კი არიან, მაგრამ ჩვენ ღღეს გვარგებენ; ესენი გამო-

დიან უნივერსიტეებიდან, შეგღონ სახელმწიფო სამსახურში და ვარდერ-
რას ~~უწავს~~ *მღღეს* და თავის მიზანს ამით ათავებენ. ჩვენი გამგეობაც ასეთს

შირებს უნიშნავს სტიჟენდლებს. ამ ნაკლის თავიდან ახაცილებლად ორა-

ფორს კრების საყურადღებოდ შემოაქვს შემდეგი წინადადება: საზოგა
ლო კრებას სტიჟენდლებით შესაფერისათ სარგებლობისათვის საჭიროდ მი

აჩნია გამოოკვეულ იქმნას ჩვენი ერის საჭიროებანი, ხარისხეჯანობით
და ამათში შირველი საჭიროებანი უპირველესად ვმაცოფილდებოდღეს. *1906 წ.*

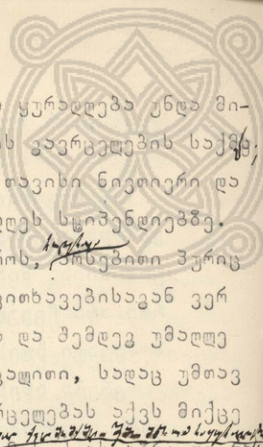
სა-
ჭიროო სარგებლობას ამღევდენ ერს, ამისათვის მათ დაედოს ვაღად სა-

ზოგადოების გამგეობის მოთხოვნით, იმუშავონ ხუთი შირველი წლის გან-

მავლობაში იქ, სადაც ამას გამგეობა მოითხოვს. იმ სტიჟენდლებით,

რომელთაც შეიძლება ხასიათი შეეცვალოს, გაიხსნას ქ. *სტიჟენდლებით*

მასწავლ ~~ს~~ სემინარია, სპეციალური /სააკოპერაციო ~~და~~ სამეურნეო/ გან
ყოფილებებით.

პ. გელიშვილის აზრით გამგეობის უმთავრესი ყურადღება უნდა მიექცეს მღაბიო ხალხში პირველ-დაწყებითი სწავლის გავრცელების საქმეს, ამ მიზნის ირგვლივ უნდა შეიკრიბოს მან მთელი თავისი ნივთიერი და სულიერი ძალები. ვეებერთელა თანხა იხარჯება ღლებ სტიპენდიებზე. უმაღლესი სწავლა ჩვენთვის შამშანიურია, იმ დროს, ^{სადაც} ~~სადაც~~ ^{სადაც} უმაღლესი არა აქვს მღაბიო ხალხს, როდესაც ჯერ კიდევ მკითხავეებისაგან ვერ დაუხრევეია თავი. ჯერ პირველ დაწყებითი სწავლა და შემდეგ უმაღლესი განათლება, ავიღოთ ნემეცთა კალონიების მაგალითი, სადაც უმთავრესი ყურადღება პირველ-დაწყებითის ცოდნის გავრცელებას აქვს მიქცეული. საჭიროა ღღევანდელმა საზოგადო კრებამ ^{მთელი თავისი ძალისხმეა} ~~გამოსთქვან~~ ^{აზრი} ~~თუ რას~~ უნდა ხმარდებოდეს წ. კ. გ. საზ. თანხები, ~~(შომავალ ქვედმოქმედთა სასურადღებო)~~ რომ ~~რამ~~ შემომწირველი არ საზღვრავდეს შემოწირულბათა დანიშნულებას. მაშინ საზოგადოებას საშუალება მიეცემა მთელი ნივთიერი ქონება-საშუალება პირველ-დაწყებითის სკოლების გავრცელების საქმეს მოახმაროს.

ღ. ღღმზამის აზრით, ვინაიდან ჩვენს ქვეყანას ამ ჟამად უფრო ესაჭიროება სპეციალური ცოდნით აღჭურვილი პირები, როგორც არიან მამეურნეები, ჭეხნიკები, კომერსანტები, კოოპერატორები - სასურველია დავაღოს საზოგადოების გამგეობას სტიპენდიების განაწილების დროს იხელმძღვანელოს ხსენებულის მოსაზრებით და მომავალში მხოლოდ ასეთს სპეციალური ცოდნის მიმდევართ დაუნიშნოს სტიპენდია.

ა. ღღმთათიძის აზრით შესაძლებელია საზოგადოების გამგეობამ ვაუღენა იქონიოს ქვედმოქმედ ზუბალაშვიდებზე, რომელთაც სასტიპენდიო თანხის ვასაძღიერებლად ყოველ წლიურად 5000 მანეთი შემოაქვთ. ხსენებულ ქვედმოქმედთა სახელობის სტიპენდიებს ვადა უთავდებათ 1916 წ. ამ წლიდან შეიძლება მოლაპარაკების საშუალებით პატივცემულმა ზუბალაშვიდებმა დანიშნულების განუსაზღვრელად შემოსწირონ ^{თუკი} ~~და~~, მაშინ საშუალება მიეცემა გამგეობას ეს თანხა პირველ-დაწყებითი განათლების საქმეს მოახმაროს.

ივ. რაჭიშვილის აზრით წ. კ. გ. საზოგადოების უმთავრესი საზრუნავი პირველ-დაწყებითი სწავლის გავრცელებაა მღაბიო ხალხში; სტიპენდიების განაწილება და ამ დანიშნულებისათვის ვადაღებული თანხების წარმოება ბევრს ძვირღას დროს ართმევს საზოგადოებას და სრულიადაც არ შეეფერება მის მიზანს, ამიტომ ეს საქმე უნდა ვადაეცეს განსაკუთრებით ამ დანიშნულებისათვის არსებულ სპეციალურ საზოგადოებას. ასეთი საზოგადოება არის თბილისის გუბერნიის სათავადაზნა-

ურს. ღარიბ მოწაფეთა დამხმარე კომისია. კიბას სტიჰენდებისათვის უნდა ფულის დაჯივება შესწიროს ამ საზოგადოებას, წ. ვ. ვ. საზოგ. ვი განთავისუფლებულ იქმნას ამ ზედმეტ შრომისაგან.

ა. შანშიაშვილის აზრით, სტიჰენდია იმდენი მაინც უნდა ექვემდებარებოდეს, რომ შესაძლებელი იქნეს არსებობა, ღვეჯანდელი სტიჰენდიის რაოდენობა -- თავით მანეთი, იმდენად მცირეა, რომ შეუძლებელია ცოცხალდნად რიგობად ცხოვრება. ამისათვის, ორატორის აზრით, უმჯობესი იქნებოდა, რომ წ. ვ. ვ. საზოგადოება სრულიად მოიშორებდეს თავიდან სტიჰენდების განაწილებას და სასტიჰენდო თანხის წარმოების საქმეს.

ა. ლომთათიძეს შეეოხვა შემოაქვს, იხლიან თუ არა ყოველი სტიჰენდ დიპლომა მიღებულ ფულს.

თავმჯდომარე უპასუხებს, რომ მხოლოდ ერთი ყოფილი სტიჰენდიატი, ისიც ვამგეობის წევრი იხლის სასტიჰენდო ვაღს.

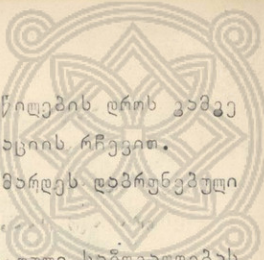
ა. კიკაბაძის აზრით ჩვენთვის ყოველგვარი ცოდნა საჭირო და ვიდრე ვის სტიჰენდები არსებობენ, არ უნდა იქნეს შეზღუდული ვამგეობა და სტიჰენდების განაწილების დროს ხელმძღვანელობდეს დროსა, გარემოების და საჭიროების მიხედვით, ხოლო, სახსურველია, ღვეჯანდელმა საზოგადოებამ მომავალ ქვედმოქმედ-შემომწირველთა საყურადღებო გამოხატვას სურვილი, რომ შემოწირუბანი ღვეჯანდელ ექვემდებარებას დაწინაურების განუსაზღვრელად, რათა ამით საშუალება მიეცეს ვამგეობას თავის შეზღუდულობისამებრ, დროს, საჭიროების და გარემოების მიხედვით, მოიხმაროს შემოწირული თანხა.

ბ. საყვარელიძე ემხრობა ბ-ს კიკაბაძის აზრს.

ა. ჯაჭანაშვილის /ვამგ. წევ./ საზოგადოებრივად მიზანმიმართვა, რომ მან განაწილდეს შემომწირველთა სურვილის შეზღუდვად, უფასოდ მიაჩნია. ნიადაგის მომზადება შეიძლება, საზოგადოების აზრის საშუალებით, გარეშე კრებისა და არა კრების საშუალებით.

ბ. მერკვილიძეს აზრით უმჯობესი იქნება, რომ ვამგეობამ წინდა წინვე შეიმუშაოს ანდერძის ნაკლები შემომწირველთა სახელმძღვანელოდ. თაყაიშვილის აზრით, სახსურველია, რომ კრებამ გამოიწილოს განაწილები, რომ ვამგეობას უფლება მიეცეს, როცა საჭიროება მოითხოვს, სტიჰენდიის რაოდენობა ~~მოიხმაროს~~ 100 მანეთამდე აიყვანოს, ვინაიდან ღვეჯანდელი სტიჰენდიის რაოდენობა მცირე მცირეა.

ბ-ს კვლიას აზრით, სახსურველია ამიერიდან წ. ვ. ვ. საზ. მოერიდოს სასტიჰენდო თანხების მიღებას და ამით გაიზარდოს თავი ზედმეტი სტიჰენდისაგან.

დ. ჯავახიშვილის აზრით სტიჰენდიების კანაწილების დროს ვამცე
ომა უნდა ხელმძღვანელობდეს სსუდენსთა კორპორაციის რწევით.

თ. ბარათაშვილის შეკითხვაზე, რას უნდა მოხმარდეს დაბრუნებული
სტიჰენდიები,

თავმჯდომარე განმარტავს, რომ დაბრუნებული ფული საზოგადოებას
შეუძლია მოახმაროს სკოლების დარსების საქმეს.

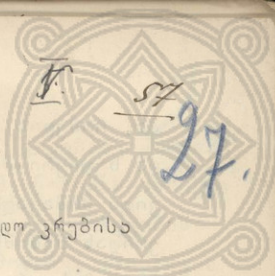
თავმჯდომარე სავითხს გარკვეულად სთვლის და თვითფულ წინადადე-
გებს ცალ-ცალკე აყენებს.

3. გელეიშვილი წინადადებას იმდევა, მიღებული წესის თანახმად,
ყველა წამოყენებული რეზოლიუციები ვალდებულ ვამცეობას, რომელიც
წინადადებათა ავტორების თანადხსრებით და მონაწილეობით შეიმუშა-
ვებს რეზოლიუციის საერთო ფექსტს და წარმოუდგენს საზოგადო კრებას.
კრება წინადადებას ღებულობს, ხოლო ანგარიშს სტიჰენდიების შე-
სახებ ამჯვრცებს.

კრება დაიხურა დღის 4 საათსა და 25 წუთზე. შემდეგი კრება დაი-
ნიშნა კვირას, 7 დეკემბერს, დღის 11 საათზე; ახალი კლუბის დარ-
ბაშში.

სსუდენსთა რეზოლუციები: დ. ჯავახიშვილი

სსუდენსთა რეზოლუციები: ვ. ბარათაშვილი

ქ. შ. წ. ვ. საზოგადოების წევრთა საზოგადო კრებისა
7 ლექვემბერს 1914 წელს.

კრება გახსნა საზოგადოების თავმჯდომარის მოვალეობის აღმასრულებელმა, გამგეობის წევრმა დ. გ. მე კარიჭაშვილმა. დიდის იმ საათსა და 40 წუთზე. დაესწრო 122 ნამდვილი წევრი..

თავმჯდომარის წინადადებით მდივანი ვიოხულოზს საზოგადოების თავმჯდომარის გ. ნ. ყაზბეგის წერილს, რომლითაც იგი მაღლობას სწირავს საზოგადო კრებას თანაგრძნობის გამოცხადებისათვის იმ უბედურებისა გამო, რომელიც შეემთხვა მის ოჯახს და გამოსთქვამს სრულს იმედს, რომ წევრთა ნაყოფიერი მუშაობა გამარჯვებას მიანიჭებს მკირფასს ქ. ვ. ვ. საზოგადოებას. კრება თანაგრძნობითისმენს ბ-ნ ყაზბეგის წერილს. ამის შედეგ კრებას მოხსენდა 30 ნომბრის საზოგადო კრების ოქმი, რომელიც რამოდენიმე შესწორების შეწყანის შემდეგ კრებამ დაამტკიცა.

თავმჯდომარე /ბ-ნი დ. კარიჭაშვილი/ საჭიროდ სთვლის განმარტოს, რომ ბ-ნ ვ. გულიშვილის განცხადება წინანდელ კრებაზე, ვითომც ა. ორბელიანის ხელნაწერებიდან დ. ჭონქაძის სურამის ციხის შესახებ ა რამოდენიმე ფურცელი დაკარგული იყოს, სიმართლეს მოკვებულა, მან დააოჯავლიერა ხსენებული მწერლის ხელნაწერზე, რაიც შეიცავს სულ 16 გვერდს /ვაფ. № 1461/ და არც ერთი ფურცელი არა დაკარგული. შორნოგრადული ხასიათის წერილების არსებობას სრულიად უარყოფს და დასძენს, რომ შეუძლებელია ისეთს დარბაისელ მწერალს, როგორიც იყო ალ. ორბელიანი დაეწერა ^{ხაი} შორნოგრადული შიხაარსის წერილები.

3. გულიშვილი არ კმაყოფილდება ხსენებულ განმარტებებით, იგი მტკიცედ აღგია წინანდელ თავის განცხადებას. ახახულებს მალაქია ჭოროშელიძეს, რომელიც მასთან ერთად მუშაობდა მუზეუმში და კარგად იცის ამ ხელნაწერების ისტორია.

სადაწო საკითხის გამოძრვევა კრებამ მიანდო ვ. საყვარელიძეს რ. გაბაშვილს ^{მ. გავიშვილი გამამაქიათ}.

კრება ისმენს და უკამათოდ ამტკიცებს 2 ლექვემბრის გამგეობისა და რეზოლიუციის ავტორთა შეერთებულ კრებაზე მიღებულ რეზოლიუციის ტექსტს სტიჟენდიების შესახებ: " ვინაიდან ქ. შ. წ. ვ. ვ. საზოგადოების ერთად ერთი მიზანია ხალხში შირველ დაწყებითი ცოდნის გავრცელებ

ბა, რომელის ირველიც უნდა შემოიკრიბოს მან მთელი თავისი ნივთიერი და სულიერი ძალები, ღღევანდელი საზოგადო კრება გამოსთქვამს სურვილს მომავალ ქველმოქმედ-შემომწირველთა საყურადღებოდ, რომ ამიერიდან შემომწირველნი ნუ განსაზღვრავენ ხოლმე შემოწირულებათა დანიშნულებას, რათა ამის საშუალება მიეცეს გამგეობას შემოწირული თანხები მოახმაროს საზოგადოების მიერ დასახულ მიზანს - სწავლა განათლების გავრცელებისას მღაბიო ხალხში!

ა. ჯაჭანაშვილი /გამგ. წევრი/ წინაამძღვეთა ხსენებული რეზოლიუციისა და პროგრც ცალკე აზრი, თხოულობს შევანდო იქნას ოქმში შემდეგი: საზოგადოებას შეუძლია დადგენილება გამოიყვანოს ან სურვილი გამოსთქვას, მხოლოდ იმისთანა საგნის შესახებ, რომელიც თვით საზოგადოების მოქმედების ფარგლებს არ სცილდება, რადგანაც ზემოხსენებულ რეზოლიუციას აზრათა აქვს მოაწესრიგოს საზოგადოების გარეშე შირთა /შემომწირველთა/ მოქმედება-სურვილი - შეუძლებლად მიიჩნება წ. ვ. მ. საზოგადოების კრებაზე ამგვარი რეზოლიუციის გამოყვანა! ამ აზრს ემხრობა ბ-ნი გრ. რცხილაძეც /გამგ. წევრი/

კრება გადადის მორიგ. საკითხზე-წიგნების გეჭდვის შესახებ.

ჰ. საყვარელიძე აღნიშნავს, რომ განსვენებულს ი. გოგებაშვილის სახელმძღვანელო წიგნებში მრავალი შეცდომებია, შიგ ბევრი ყალბი აღვილია, რაც, როგორც ეს პრესაშიც აღნიშნული იყო, ცუდ გავლენას ახდენს მოზარდ თაობაზე, ამისათვის, ორატორის აზრით, საჭიროა შესდგეს შედაგოვთა და სპეციალისტთა კომისია გოგებაშვილის სახელმძღვანელო წიგნების "ღელა ენის" და "ბუნების კარის" შესასწორებლად.

პრ. ჯაფარიძის აზრით ი. გოგებაშვილის სახელმძღვანელო წიგნებს გაუმჯობესობა არ ეწყობა, ბევრი ნაკლი აქვს; მაგალითად "რ. ც." I და II ნაწილს. რუსული ენა შეუწყნარებელია. ერთად ერთი ღირსება ამ სახელმძღვანელო წიგნებისა მხოლოდ ის არის, რომ მასალა ღელა ენიდანაა ამოღებული. "ღელა ენა"ში თითქმის მთელი მესამედი ხალვთო სკულის მასალას უჭირავს. ორატორის აზრით საქმისთვის კარგი იქნება და ამავე დროს განსვენებულს ი. გოგებაშვილის პანეგის ცემაც, რომ ყოველ წლებით, შედაგოვიურ მოთხოვნებებს ^{თუ} ~~ახსნამდ~~ ^{შისთავი} საჭირო ცვლილებები შევექონდეთ. ამ სახელმძღვანელო წიგნებში, ხოლო ეს მოვალეობა უნდა დაეკისროს სასკოლო სექციას.

ი. რუხაძე წინადადებას იძლევა სახელმძღვანელო წიგნების გადასინჯვის და შესწორების დროს მოწვეულ იქნენ ხოლმე გარეშე შირებიც, დაინიშნოს ~~დაინიშნოს~~ განსაზღვრული ჯილდო. ~~მისი~~ ფიქრით, ასეთი კურსის გამოცხადება ბევრს მოაგვიზინებდა საქმეს.

ბ-ნი რუხაძის წინადადება კრებამ საყურადღებოდ აღიარა.

თავმჯდომარე განმარტავს, რომ განსვენებული ი. ვოგებაშვილის ანდერძის თანახმად, მის სახელმძღვანელო წიგნებში შესწორების ან ცვლილების შეტანა შეიძლება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, უკეთესი გამგეობის წევრთა 3/4 ნაწილი იქნება ცვლილებათა შეტანის მომხრე, ამისათვის დასძენს იგი, ეს აკადემიური შრომა უნდა მიენდოს გამგეობას.

ვლ. ცაგარელს შევიტოვა შემოაქვს რად გადსაცა გამგეობამ კერძო შირს ილ. ჭავჭავაძის თხზულებათა გამოცემა. იყო თუ არა ეს ხელსაყრელი გამგეობისათვის.

თავმჯდომარე უპასუხებს, რომ გამგეობამ სწორედ ხელსაყრელად დანიხა კერძო შირისათვის თხზულებათა გამოცემა. გამგეობას საკუთრებათ დარჩა კლიშეები და ~~საილ. ჭავჭავაძე 200 ცალი წიგნი.~~
სახელმძღვანელო წიგნი 100 ს. რ. 200 წიგნი

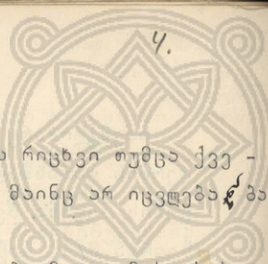
3. მირიანაშვილის აზრით აუცილებელი საჭიროა "ლედა ენიდან" სასულიერო ზნეობრივი განყოფილების ამოღება და ამ მხრივ ხსენებული სახელმძღვანელო წიგნის შესწორება, რათა იგი თანახყოფად გამოსადეგი იყოს მართმადიდებელისა, ებრაელისა და მაჰმადიანი ქართველისათვისაც. ასეთი შესწორება არც ანდერძის წინამდებელი იქნება და თვით წიგნის შინაარსიც აღარ შებღაღავს სარწმუნოებრივ გრძნობას.

დ. ლუმბაძის აზრით სახელმძღვანელო წიგნებიდან სასულიერო-ზნეობრივი განყოფილების ამოღების ნებას მთავრობა არ მოგვცემს, მართალია P. C. და ლედა-ენას აქვს ნაკლი, ნაკლი თვით ლექსულ დისკრევესაც უქონდა, მაგრამ არც იმდენი ნაკლი აქვს, როგორც ვ. მირიანაშვილსა და სხვებს უფიხიათ. ორაჯორს უაფიცვემულ ვოგებაშვილის წიგნების უარყოფით მოხსენება საზოგადო კრებაზე საშიშლდ მიარჩია, ეს გადავა პრესაში და მწერები აქ გამოთქმულ აზრს საავიყვაციო მასალად გამოიყენებენ.

ბ-ნი მაღალაშვილი და რ. გაბაშვილი კრების ყურადღებას აქცევენ ანგარიშის მე II 4 კვერდზე და II 7 მოთავსებულ ლედა ენა I ნაწილის .. რაოდენობას და შეიძლება განმარტებას ხსალ არის ორჯელ განმეორებული ამ წიგნის გამოცემის 30,000 ცალი.

გრ. რცხილაძე / გამგ. წევრი / განმარტავს, რომ განსვენებული ვოგებაშვილის ანდერძის თანახმად მისი სახელმძღვანელო წიგნების ანგარიში უნდა იბეჭდებოდეს ცალკე და საზოგადო ანგარიშიდან გამოყოფილად და სწორედ ამიტომ არის ერთი და იგივე რიცხვი განმეორებული და ამის შესახებ შენიშვნაც აქვს ანგარიშს გაკეთებული.

ბ-ნი მაღალაშვილი და ხაროიშვილი აღნიშნავენ, რომ მე II 5 კვერდზე წიგნის მაღაზიის ანგარიშში 9209 მან. და 5 კაპ. უაღვილო აღა-

გას არის ჩაჭერილი.

თავმჯდომარე ეთანხმება და დასძენს, რომ ეს რიცხვი თუმცა ქვე-
მოდ უნდა იყოს, ჩამოტანილი, მაგრამ ამით ჯამი მაინც არ იცვლება და
ლანსი სწორი გამოდის.

ა. შანშიაშვილის აზრით საჭიროა გამგეობამ პლამად გამოხსენს სა-
ხალხო საკითხავი წიგნები, მაგრამ ამავე დროს მსჯიველ უნდა იქნას
დასული აკადემიური ენა.

ბ-ნ შანშიაშვილის წინადადება სახელმძღვანელო იქნა მიღებული.

ი. მერკვილაძე კრების ყურადღებას აქცევს იმ ვარემოებას, რომ
მკაშმაძვან, სახელოსნოში, მლიერ ბევრი სახელმძღვანელო წიგნების ფორ-
მები აწყვია, საჭიროა ეს ფორმები წიგნების საწყობში იყოს შენახული,
თორემ აღვილი შეხამლებელია ეს ნდობა ბოროტად იქნეს გამოყენებული,
მას ვიღევაც უნახავს ნაქურდალი სახელმძღვანელო წიგნები ბაზარზე გა-
სასყიდად გამოტანილი, შემდეგ ორადროს უხება ხრამელაშვილის კრებუ-
ლის გამოცემა და აღნიშნავს შემდეგ: ხრამელაშვილის კრებული მან,
მერკვილაძემ, იყიდა განსვენებულისაგან 1912 წელს აპრილში. დაბეჭ-
და 6000 ცალი I ნაწილი. ხრამელაშვილისავე თანხმობით დანარჩენი პი-
რობაში აღნიშნული წიგნები შეუკვეთა დასაბეჭდათ ციხის სფამბაში,
ხალაც მისთვის უფრო ხელსაყრელი იყო. ხრამელაშვილი გარდაიცვალა
18 ენკენისთვის 1912 წელს, სიკვდილის შემდეგ მან ვანაგრომ თანხ-
მად სფამბასთან შეკრულ პირობისა დანარჩენი გამოცემების ბეჭდვაც,
ვიღრე არ მათავებდა 12,000 ცალს. ამ დროს გამგეობამ პასუხიც მის
თხოვა ანდერძის წინააღმდეგ მოქმედებისა და შედეგ მან თბკერ მიარ-
თვა ახოვნა და შეკვედა სამედიცინო სამართალში, მაგრამ სწორი პა-
სუხის მიცემას ვი ვერ ეღირსა. განაშარტოს ვი არ მიმართა, რადგან
არ უნდოდა შეურაცყოფა მიეყენებინა ერთად-ერთ უმჯობეს დაწესებულ
ბისათვის.

ა. ლომთათიძის შეკითხვაზე, რატომ სფამბის სახელი და თარიღი არ
არის წიგნებზე აღნიშნული, მერკვილაძე უპასუხებს, რომ კორექტურას
თვით ავტორი ახსორებდა და ის არაფერ შუაშია.

გრ. რცხილაძე /გამგ. წვერი/ განმარტავს, რომ აქ სამოქალაქო და
ვაა და სამედიცინო სამართალზე ლაშარავი შედგენია. თუ რამე გასა-
მართლებელი საბუთები ჰქნა მერკვილაძეს, შეეძლო წარმოედგინა გამგე-
ბისათვის. ხრამელაშვილის გარდაცვალების შემდეგ მას არ ჰქონდა არ-
შენებრივი არც იურიდიული უფლება ვანაგრომ წიგნების ბეჭდვა. მან
როგორც ეს გამოიჩვენა ოფიციალური ცნობებით, სიკვდილის შემდეგაც
ვანაგრომ სახელმძღვანელო წიგნების ბეჭდვა ციხის სფამბაში.

ჩვენ შევარჩერეთ ბეჭდვა და ვუსვლიდით, როდის გამოვიდოდა ბაზარზე წიგნები ვასახყიდლად. ეხლა, როცა განმორკვეა რომ მერკვილაძე წიგნებსა შვილის, შეიმღება საჩივრის შეფანაც... საბუთი თუ რაიმე აქვს შეუძლიან ვვარჩენოს.

ბ. ჭაფარიძე აღნიშნავს, რომ მერკვილაძემ მასთან იყო და სადაღუს სავითხის გამოოკვევას თხოულობდა სამელიანდოთ სასამართლოს საშუალებით. მისი აზრით, შესაძლებელია ასეთი წესითაც ამ სავითხის გამოოკვევა, თუმცა ბ-ნ ჭაფარიძესაც ურჩევია მერკვილაძესათვის საბუთების გამგეობისათვის წარდგენა.

თავმჯდომარე განმარტავს, რომ გამგეობამ არა ერთხელ მოსთხოვა ბ-მერკვილაძეს საბუთები, მაგრამ ~~ამა ყოველთვის უარზე იდგა.~~ ^{ამა არ წინა-დაიწინა.}

ი. მერკვილაძე უპასუხებს, რომ მას ეშინოდა საბუთების დაკარგვისა და სწორედ ამიტომ არ ღათანხმდა.

ი. შარათაშვილის აზრით, თუ მერკვილაძეს საბუთების დაკარგვის ეშინოდა, შეეძლო შირი გადაეღო, ნაგარიუსთან შეემოწმებინა და ისე წარედგინა. მაშინ მის შიშს აღვილი აღარ ექნებოდა. ამჟამად ჩვენთვის ნათელია, რომ ბ-ნ მერკვილაძეს საბუთები არა აქვს ~~წინა~~.

შ. გულიშვილი თხოულობს დაევალოს ბ-ნ მერკვილაძეს წარმოუდგინოს საშოვადო კრებას ვასამართლებელი საბუთები.

კრებამ წინადადება მიიღო და სთხოვა მერკვილაძეს წარმოუდგინოს შემდეგ კრებაზე ~~ამ~~ საბუთები.

რ. ვაშაშვილი აღნიშნავს, რომ მალაზიის ვალაფანის სავითხის ვასამართლვად არჩეულმა კომისიამ უკვე მიიღო დადგენილება მალაზიის ვალაფანის შესახებ, ~~მაგრამ იყო გამგეობის მიერ მიღო ამის განსაზღვრელებლად.~~ ^{მაგრამ უნდა უნდა იყოს შედეგად}

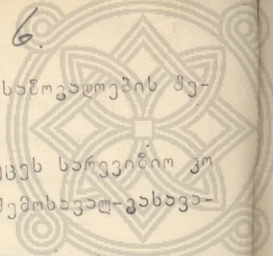
ვ. ბურჯანაძე უპასუხებს, რომ კომისიას, მართალია, კრებებზე შქონ და, ~~თხოულობდა~~ სავითხი მალაზიის ვალაფანის შესახებ ჯერაც გამოოკვევით არ არის, რადგან ამ კომისიას გამგეობისათვის ~~უკვე წარმოუდგენია~~ ^{უკვე წარმოუდგენია} მოხსენება.

ს. ლალიანი ნდობას უცხადებს ამ კომისიას და საჭიროდ აღიარებს ისევე იმ კომისიას მიენდოს საქმის დაბოლოება.

შ. მიქელაძე /გამგ. წევრი/ აღნიშნავს, რომ გამგეობას საერთოდ ვალაფანისად შქონდა მალაზიის ვალაფანის სავითხი, მაგრამ ამის მიზეზის გამო ეს ვალაფანისად სისრულეში მოყვანილი არ იქნა.

დ. ღუმბაძე. ჩვენს აღნიშნულ მოხსენებაში, რომ კომისიას მოხსენება არ წარმოუდგენია ~~აქა~~.

ირკვევა, რომ მალაზიის ვალაფან კომისიას მოვალეობა არ შეუხრულებია.

კრება წიგნების ბეჭდვის ანვარიშს და აგრეთვე საწოგაღების შე-
მოსხველ-გახსველს ამჟღავნებს.

დ. ხართიშვილი თხოულობს მომხველში უფლება მიეცეს სარევიწიო კო-
მისიას შეამოწმოს ფაქტურად ყველაფერი, როგორც შემოსხველ-გახსვე-
ლი, ისე გამგეობის ყოველივე მოქმედება.

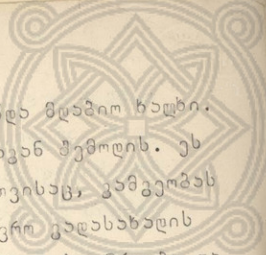
თავმჯდომარე განმარტავს, რომ ~~სარევიწიო კომისიამ უნდა შეამოწ-~~
~~მოს დაბეჭდილი ნაგაონი, როცა მას გამგეობა წარუდგენს.~~ *რ. შუა*
ბაი 20/2/20.

თავმჯდომარე აუწყებს კრებას, რომ საწოგაღო კრების განხარბივე
ლად გამგეობა აყენებს ში ხაშდვილ წვერისაგან შემოსულ განცხადებას,
და თან განმარტავს, ^{ბა} გამგეობა ამ საკითხის გადაწყვეტას არა სთვლის
დროის შესაფერად და ამისათვის შეუშლებლად მიაჩნია მხარი დაუჭიროს
საჩვერო გადასახადის შემცირების საკითხს.

3. კიკალიშვილი. ეს საკითხი არა ერთხელ წაშოყენებულა საწოგაღო
კრებებზე და ყოველთვის უარყოფით გადაწყვეტილა. ამ საკითხის ირგვ-
ლივ აფეხილ იხსორიაში ორი აზროვნება არსებობს, ერთს ერთნაირად ეს
მის ეს საკითხი, მეორეს მეორენაირად, ერთნი ამბობენ: ჩვენ შრინ-
ციპიალურად წინაამღდეგნი არა ვართ, საჩვერო გადასახადის შემცირები-
სა, მაგრამ ჭერ დრო სავმაოდ მომწიფებული არ არის, და საწოგაღო-
ბას საფრთხევ მოულის, ამ მოსაზრებას იზიარებს გამგეობაც. ამ მო-
საზრების მიმდევარი ჭკუფის აზრი შემცდარია. გადაავლეთ თვალი საქა-
რთველოს და თქვეს დაიხახავთ მთელი ნახევარი ნაწილი. საქართველოსი
ამისათვის სავმაოდ მომწაღებულია, თვითგანვითარების გზაზე სდვას.
დასავლეთ საქართველოში საყოველთაო შირველ-დაწყებითი სწავლა უკვე
განხორციელებულია, იქ ხალხი თავის მოქალაქობრივი უფლებების გან-
ხორციელებას თხოულობს. ხალხი, რომელსაც შეუგნია უფლება, თვითონ
გამონახავს გზას და ამ მხრით სრულიად სამიშო არ არის მუამდგომლო-
ბის აღჭრწაწესდების შეცვლის შესახებ. ~~მეორენი~~ ამბობენ: არასოდეს
არ ვიქნებით თანახმა საჩვერო გადასახადის შემცირებისო. ამ ჭკუფის
ფსიხოლოგია ადვილი ახახხნელია, ამის მავალით ყოველი ხალხის ცხოვ-
რებაში ვხედავთ, რომ რაშოდენიმე შირი წამოსკუპდება სახალხო საქმი-
ნათავეში და გაბედულად აცხადებს ხალხის საქმე გუვიდან უნდა ვმარ-
თოთო, ხალხი ჩვენ უნდა გავათვითცნობიერო, ჩვენ უნდა ვემსახუროთ
მის სულიერ მოთხოვნილებებსო; მაგრამ ეს აზრი შემცდარია, ხალხი
თვით უნდა განაგებდეს თავის საქმეა, ყველაფერი უნდა ვეთდებოდეს
ხალხის საშუალებით, და მისი აქტიური მონაწილეობით. დრო უკვე დამ-
დგარია- ხალხი სავმაოდ მომწაღებულია და თუ ორ მილიონ ქართველ მ-
კრებთაგან, მხოლოდ სამი ათასი ვაცი ღებულობს მონაწილეობას ჩვენს

კულტურულ დაწესებულებაში, ეს აიხსნება თქვენი კარჩაკეტილობით. გა
 აღეთ კარები, მიეცით ხალხს ფართო გზა აქტიულობისა, და თქვენ ნახავთ
 რომ საქმე გაშოცოცხდება და წინმსვლელობის ელფერი მიეცემა. პრო-
 ვინცია უკვე ამ გზაზე სდგას, და თხოულობს საწევრო გადასახადის შემ
 ცირებას. მაგალითად: ამას მოითხოვენ ბათუმის, სოხუმის და სხვა გან
 ყოფილებები. რეფორმა ხდება მირიდან, და სანამ ეს მოხდებოდეს, უმ-
 ჯობესი იქნება ჩვენ თვითონ შევიღან მოვახდინოთ რეფორმა და შევამ-
 ციროთ საწევრო გადასახადი ერთი მანეთით.

3. საყვარელიმე. წ. კ. გ. საზოგადოება ეს ერთგვარი სკოლაა და
 სკოლის როლს იგი მაშინ უფრო ნათლად შეასრულებს, როდესაც თვით ხა-
 ლხს მიაღებინებთ აქტიურ მონაწილეობას ყოველ მის საქმეში, ამით
 გავრწმუნებთ მას, თუ იგი გაუწრთვნიელია, და მიჯსცემთ შეგნებას, თუ შე-
 უგნებელია. ზოგიერთს. მაგალითად მოჰყავს სახალხო უნივერსიტეტი და
 ამბობს- სახალხო უნივერსიტეტი საწევრო გადასახადი ერთი მანეთია,
 მაგრამ საქმე კი სახურველად ვერ მიღისო, აქ სახალხო უნივერსიტეტის
 მაგალითის მოყვანა უადგილოა და შეუფერებელი: სახალხო უნივერსიტე
 ტი ყველა ეროვნებათა წარმომადგენელის დაწესებულებაა. წ. კ. საზო-
 გადოება ემსახურება ქართველი ერის ყოველ გვარ ინტერესს. საუბელუ-
 როდ ჩვენ საზოგადოებაში ორ მოძირდაძირე მხარეს ვხედავ: გაბაფონე
 ბულ ნაწილს და დემოკრატიულს. ქუთაისისა და თბილისის გაზეთები და-
 ბეკითებით ამჟღავნებენ, რომ ხალხი ~~გადაქართველდა~~ ეროვნულ ნიადაგ
 ზე ლაღვო. და ამავე დროს კი არ ცვლილობთ ხალხი გავათვითცნობიე-
 როთ, სცადეთ გაფონებო, შემოუშვით ეს ხალხი ამ ეროვნულ დაწესებულე-
 ბაში და თუ გააქართველებთ, გაანაცონინდისცებთ, ეს ხომ უკეთესი და
 საქმისთვის საუმჯობესო იქნება. რაცომ არ უნდა ცვალოთ და ზოგიერთე-
 ბის აზრით გადაგვარების გზაზედ ღამღვარი ხალხი გადაშოვაგვაროთ,
 მოვარჯულოთ და ეროვნული იდეები ჩაუწეროთ. ზოგიერთნი ღამცინავი კი
 ლოთი ამბობენ: რაცომ ერთი მანეთი უნდა იყოს საწევრო გადასახადი და
 არა ერთი აბაზოო. ასე რომ ვიმსჯელოთ, ყოველ საკითხს აბსურდამდე
 მივიყვანო. ჩვენ ვამბობთ, რომ ღღევანდელ ძირობების მიხედვით შეიმ-
 ლება საწევრო გადასახადის მანეთამდე შემცირება და ამ გადასახადის
 შემოღება არ გაუჭირდება მუშას, წერილ ბურჟუას და ამით წევრთა რიც-
 ხვი თვალსაჩინოთ გაიზრდება. ~~უკვი~~ არ უნდა, შემოსავალი იმაღლებს.
 არ შემძლიან არ მოვიყვანო ერთი ფრიად საგულისხმო მაგალითი. ამას
 წინაღ შემთხვევით დავესწარიერთს ვრებას, რომელიც არკვევდა საკით-
 ხს ჩვენი თეატრის აღორძინების შესახებ. ერთმა ორატორმა ამ ვრება-
 ზელ რუსულად ილაპარაკა. მოიყვანა სტატისტიკური ცნობები თეატრის შე
 მოსავალ-გასავლისა და აგრეთვე რიცხვი ღამსწრეთა რაოდენობისა წარმო-

დგენებზე და დასძინა, რომ დამსწრეთა 90% შეადგენდა მღაბში ხალხი. 75% მთელი შემოსავლისა ისევ ისევ მღაბში ხალხისაგან შემდგომ. ეს თვალსაჩინო მავალითი მისაბამი უნდა გახდეს ჩვენთვისაც, ვამგებობას არ უცლია: ჰერ სცადოს, მიიღოს დადგენილება საწევრო გადასახადის მანეთამდე შემცირებისა, ამით წევროთა რიცხვი სავსაოდ გაიზრდება და შემოსავალიც იმატებს, ხალხიც დაიხფერესლება საქმით. ჩემი წინადადებაა ეთხოვოს ვამგებობას აღმრახს შუამდგომლობა სათანადო მთავრობის წინაშე წესდების შეცვლიზ შესახებ.

არ. კაჭანაშვილი. /ვამგ. წევრი/ ამ რამდენიმე წლის წინადა აღმ-
 რა საკითხი საწევრო გადასახადის შემცირების შესახებ, მაშინ საწევ-
 რო გადასახადის რაოდენობა ექვს მანეთს უდრიდა; საზოგადო კრებამ მი-
 იღო სამი მანეთი, როგორც იმოქმედა ამან საზოგადოების შემოსავლის
 გაძლიერების საქმეზე. შემოსავალმა იკლო და არა იმატა, კვლავ აღმ-
 რა ეს საკითხი, რომ სამი მანეთის შეემცირებიათ მანეთამდე. გვიკი-
 ჟინებდნენ ვითომ ჩვენ ამ კულტურულ დაწესებულებაში ხალხის შეშვეების
 წინააღმდეგი ვიყავით მათი მიმით, მაგრამ ეს შემცლარი აზრია, ხალ-
 ხის ჩვენ არ გვეშინია; ან რაღამ უნდა გვეშინოდეს ხალხის, როდესაც
 მთელი ჩვენი მოქმედება ხალხის ინტერესების დასაცავადაა მიმართული.
 სწორედ იმ მოსაზრებით, რომ საწევრო გადასახადის შემცირება ვერ მოქ-
 მელაბს შემოსავლის გაძლიერებაზე, მე შრისცივიანურად წინააღმდეგი
 ვარ საწევრო გადასახადის შემცირების; ვინაიდან საწევრო გადასახა-
 დის შემცირების დადებითად გადაჭრა მოითხოვს წესდების ერთი მუხლის
 შეცვლას და დღევანდელ შირობებში შესაძლებელია მთავრობამ ყურადღე-
 ბა მიაქციოს წესდების სხვა მუხლებსაც და ჩვენდა საზიანოდ და ჩვე-
 ნი ინტერესების წინააღმდეგ შესცვალოს - მე ფორმალური მოსაზრებითად
 წინააღმდეგი ვარ საწევრო გადასახადის შემცირებისა. რა გამოიწვია
 წესდების შეცვლის შესახებ შუამდგომლობის აღმრახ მთავრობის წინაშე
 ამის მავალითიც შეგვიძლიან დავასახებლოთ. მოსკოვის განათლების ლი-
 გას სრულიად აუკრძალეს მოქმედება, როდესაც ამ ლიგამ მოითხოვა წეს-
 დების ზოგიერთი მუხლის შეცვლა, ზოგიერთებს წარმოუდგენია თითქოს
 წ. ვ. ვ. საზოგადოება ისეთი დაწესებულება არის, რომლითაც ხალხმა
 უნდა განახორციელოს თავისი მოქალაქობრივი უფლება. თუ ამ თვალსაზრ-
 სით შევხედავთ საკითხს, უმჯობესია საწევრო გადასახადი სრულიად
 მოვსპოთ. მაგრამ მე ესე საკითხს არ ვუყურებ. წ. ვ. ვ. საზოგადო-
 ბა კულტურული დაწესებულებაა და არა შარლაშენტი; სადაც შეიძლება
 უფლებაზე ლაპარაკი. თვითუფლი ქართველის მოვალეობაა, თუ მას ვუფლი
 შესცვია ამ კულტურულ დაწესებულებაზე, შემოიქნანოს თავისი წესდ-

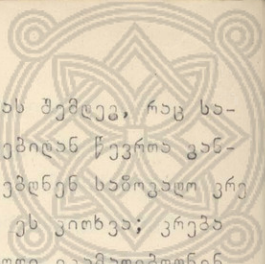
სამი მანეთი არც ისეთი დიდი და სამშობლო გადასახადია, თუ გინდ მუ-
შისთვისაც: თვეში მოუწევს ხუთი შაური და ვინ უშლის ნაწილ-ნაწილად
გადაიხადოს ეს ფული. მე არც მინდა შემოვიღეს ისეთი მუშა, რომელიც
ხუთ შაურსაც არ გაიძევეს ამ კულტურული დაწესებულებისთვის.

ბ-ნი სულავეა. ექვსი წელიწადია, რაც საწევრო გადასახადის შემცი-
რებაზე გზობაა საზოგადო. კრებებზე, მაგრამ ეს საკითხი დღემდე გამო-
ურკვეველია: გამგეობა ამ საკითხს გვერდს უხვევს და არ უნდა, რომ
შეუშვას ამ დაწესებულებაში ის ფინანსური ელემენტები, რომელნიც საქ-
მის გამოაცოცხლებენ. საწევრო გადასახადის დაკლება აუსცილებლად სა-
ჭიროა, რათა ხალხს მიეცეს საშუალება მიიღოს მონაწილეობა ამ ეროვ-
ნულ საქმეში და თავისი წვლილი შეიტანოს, მას განგებ ელოებებიან წინ
და ეუბნებიან, თქვენი საქმის მართვა-გამგეობა ჩვენ ხელში უნდა იყოს
თვეში 25 კაპ. გაღება მუშისთვის მნელია, რადგან მუშას სხვა დაწე-
სებულებაშიაც ხვდება მონაწილეობის მიღება და თავისი წვლილი შეტა-
ნა. სახალხო უნივერსიტეტში ამ უმუშევრობის დროს ერთი მანეთის შე-
ტანაც მნელია. ორადგორი განმეორებით თხოულობს შემცირდეს საწევრო
გადასახადი, თორემ დრო მაინც თავისას იზამს.

ნ. ღვინიაშვილი. 15 წელიწადია, რაც წ. ა. ვ. საზ. ვიცნობ და არ
მიკნია სურვილი ამ საზოგადოებაში ჩავეწერილიყავი. როცა დამებადა
სურვილი, ვიღევაც ჩავეწერე და სამი მანეთიც შევიტანე. დამნაშავე
აქ არა. სამი მანეთია, არა ამ ფულის გადახდაა საქმისთვის, -
არამედ ინფლიაციის იმ ნაწილი, ^{ქართული} ქართველი მშრომელი ხალხი ქართულ
სულს და გულს მოგვლიჯა, ჩამოაშორა მშობელ ვერას, შეამუშაო თავისი.
ეროვნული მე. როცა მოღრუბულ ცაზე სხივმა გამოაშუქა, ^{არ} ჰორჯა-
მის მომღვრებამ ჩემს გონებაში მძლავრად შემოაშუქა; მაშინ საზოგა-
დო მუშის სულმაც ჯეშმარიტების გზა იპოვა და მეც დამებადა სურვი-
ლი წევრად ჩავეწერილიყავი ამ კულტურულ დაწესებულებაში, დავახლოვე-
ბოდი. ჩემთვის სამი მანეთს ხელი არ შეუშლია, აქ დაპარაკობდნენ სკო-
ლების გაუმჯობესებაზე, ვარჯ მასწავლებლების მოწვევაზე, ვარგის ჯა-
მაგირებით. რით გვინდა ყველა ეს განვახორციელოთ, თუ ამ ერთად
ერთს საქველმოქმედო საზოგადოებას საღსარს მოუხსობთ, შემოსავალს შე
უმცირებთ.

ბ-ნი ბუკიას არ მოხწონს ღვინიაშვილის სიტყვა, როგორც მუშის ნათ
ქვამი, და თავის განმარტებას რუსულად ანდაზით იწყებს "ყველა ოჯახში
გამოურევია მახინჯი წევრი"....

ბუკიას ეს სიტყვები ხმაურობას იწვევს და თავმჯდომარე იძულებუ-
ლია, სიტყვა წაართვას ორადგორს.

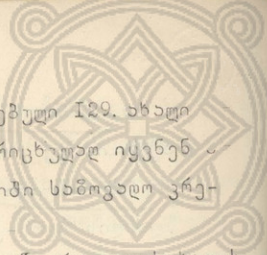

დ. ხართიშვილი. ეს კითხვა მეული კითხვაა. მას შემდეგ, რაც სა-
წევრო გადასახადის შემოუტანლობისთვის საზოგადოებრიდან წევრობა გან-
დევნა დაკანონდა, ყოველ წელი, ამ კითხვას აყენებდნენ საზოგადო კრე-
ბაზე, დიდს აურ-ზაურს იწვევდა ხოლმე ყოველთვის ეს კითხვა; კრება
ყოველთვის ორ განაკად იყოფოდა და მხურვალე კილოთი ეკამათებოდნენ
ერთმანეთს; ეს ხელს უშლიდა საქმის გამორკვევას. დღევანდელი კრებაც
არ ასცდება ნაჩვენავ გზას, და კითხვა გამარტების მაგივრად გართულ-
ვამწვავდა; ამ კითხვას სჭირია გამორკვევა და არა გამწვავება, რი-
გორც ამას ზოგიერთები სჩადიან, ამიტომ მე ვეცდები სწავლისტიკური
ცნობების საშუალებით გავაცნო კრებას წევრობა მაგება-კლების ისტორია
1887 წლიდან. 1911 წელს წლიურ კრებაზე იქმნა დადგენილი: "ვიღებთ
რა მხედველობაში, რომ წ. ვ. გ. ს. წევრობა რიცხვი შემცირდა, საზო-
გადო კრება ავალებს გამგეობას შეისწავლოს ეს საკითხი და ამ საკით-
ხის გამოსარკვევად და გადასაწყვეტად საგანგებო კრებას წარმოუდგი-
ნოს თავისი მოხსენება." ეს კრება უნდა მოწვეულიყო არა უგვიანეს იმა
ვე 1911 წლის ენკენისთვის. გამგეობამ კრების დავალება არ შეასრუ-
ლა, საგანგებო კრება არ მოიწვია და არც კითხვა შეისწავლა შესაფე-
რისად. 1912 წელს წლიურ კრებაზე ამისი გახსენებაც კი არ უნდოდა,
სანამ მე არ შევეკითხე. ამის შემდეგ 18 ივნისს 1912 წლის კრებაზე
გამგეობამ კრებას მოახსენა: "წევრობა რიცხვის შემცირების მიზეზების
შესახსნავად ამოირჩია კომისია, რომელშიაც შევიდნენ: ს. ჯაფარიძე,
ნ. ელიავა და შ. დელაბრიშვილი; ამ კომისიას სხდომა არა ჰქონია, რა
დგანაც სხდომაზე ორი წევრი სხვა და სხვა მიზეზებისა გამო ვერ მო-
დიოდნენ, დარჩა ერთი შ. დელაბრიშვილი და მისთვის კი ცხადი ყოფილა,
რომ წევრობა რიცხვი კი არ შემცირებულა, არამედ ვაუგებრობის მიზეზით
იყო ასეთი აზრი და საზოგადო კრებაც შეცდომაში შეიყვანეს, გამოირ-
კვა, რომ წევრობა რიცხვის დავლებაზე ლაპარაკი მეტია, პირიქით მომა-
ტებიაო, დაასვენის გამგეობა და განაგრძობს: "ამიტომ გამგეობამ
დაადგინა საგანგებო კრება არ მოეწვიაო." ეს დადგენილება მე უფლების
გაღამეებამთ ვადლორე და დავებე; საკითხის მათგური გამორკვევა მა-
შინვე ყალბად გამოვაყვალე და კრებას განმეორებით მოვახსენე. სწა-
ვისტიკური ცნობები. მე წარმოგიდგენთ ამ ცნობებს და დავიმტკიცებთ,
რომ გამგეობას დღესაც არა აქვს ეს საკითხი შესწავლილი და რომ არ.
ჯაჯანაშვილის განცხადება სიყალბეა....

თავმჯდომარე ზარს რეკს, სიწყყას აწყვეტინებს. *ზარს ზარს რეკს*
ხართიშვილი სიწყყას განაგრძობს აწეულის კილოთი; რომ ეს სიყალბეა,
ამას თქვენი ანგარიშებიდან ამოკრებილი ცნობებით დავიმტკიცებთ...

ა. ლომთათბე აცხადებს, რომ ხართიშვილს არა ^{ფაჩი} ~~საერთო~~ საქს. იმ ჯგუფთან, რომელსაც ზოგიერთები აკუთნებენ.

ბ. ხართიშვილი განაცხადებს: I2 წლის განმავლობაში 1887-დან 1899 წლამდის წერა-კითხვის ^{საწევრო} შემოსავალი მხოლოდ 6096 მ. / აქედან ერთდროულია 700 მან. / თითო წევრზე მოდის მხოლოდ თითო მანეთი და 4 კაპ. ცოფა ნაკლები. წევრობა საერთო რიცხვი 1887 წელს - 440 იყო. I2 წლის შემდეგ ეს რიცხვი მხოლოდ 78 -ით გაიზარდა და 1898 წელს 518 იყო. ასეთია სურათი 1899 წლის საზოგადო კრებამდე. ამ წელს ეწერებოდნენ მუშები, რასაც შემდეგ მოჰყვა წევრობა ბლომად ჩაწერა საზოგადოებაში; თუ უწინ, I2 წლის განმავლობაში მხოლოდ ასამდე წევრი შეემატა, ახლა მუშათა მონაწილეობამ ისეთი ვაკუნა იქონია, რომ საერთოდ 1899 - 1907 წლამდის შემოემატა 972 წევრი. მაშინ ექვსი მანეთი იყო საწევრო ვალასახალი. საწევრო ფულის შემოსავალმაც ასევე იმატა, თუ I2 წლის განმავლობაში, ხანამ მუშები ჩაკვერებოდით, მხოლოდ 6096 მანეთი შემოსულა, ჩვენმა მონაწილეობამ იგი 15,768 მანეთამდის გადაიღო 8 წლის განმავლობაში. აქედან თითო წევრზე საშუალოდ ერთი მან. 83 კ. მოდის. იხივ უნდა აღინიშნოს; რომ კრებებზე ჩვენი მონაწილეობით მეტ სიცოცხლეს იჩენენ, რომ მუშათა მონაწილეობით არ დამარცხებულიყო გაბაყონებული წრე, დაადგინეს: "ვიცნო ყოველ წლიურად არ შემოიღწანს საწევრო ვალასახალს /3 მან. / კენჭის უფლება წაერთვასო" ამ დადგენილების სახარებლოდ ისინი ამბობდნენ შემოსავალი იმატებო. თუ როგორ იმატა შემოსავალმა, ამისთვის საჭიროა გავიყნოთ მესამე ხანა ჩვენის საზოგადოებისა, ე. ი. დრო, როცა უფულო წევრებს საზოგადოებაში აღარ ეღვამებოთ. ეს ხანა დაიწყო 1907 წლის ბოლიდან. ამ წელს საზოგადოებაში ^{იხივებო} 1668 წევრი, აქედან გამოავლდა 1057 წევრი, ამ წელს საწევრო შემოსავალი თითო წევრზე შესდგა საშუალოდ 18. 48 კ. შემდეგ წლებშიაც დაახლოვებით ამდენივე მოლიოდა. /80კ. 2 I-75 კ. / ოთხ წელს /1907, 08, 09, და 1910წ. / ახალი წევრი შეემატა 1175 ვაცი და ფულის შეუტანლობის გამო ოთხი წლის განმავლობაში გაშევევულ იქმნა 2366 ვაცი. აი ასეთი ხინამდვილის წინ გამოდის გ-ნი ჰაკანაშვილი და კრებას არწმუნებს, ვითომც წევრობა რიცხვი კი არ ჭლებულობს, მათულობს. 1913 წ. ანგარიში გვეუბნება საზოგადოებას ამ 1914 წ. იანვრისთვის ჰყავდა მხოლოდ 469 წევრი, მაშინ როცა 1913 წ. იანვარს საზოგადოებაში ირიცხებოდა 240 ვაცი. წლიურ კრებაზე იქმნა მიღებული 494; რაც შეადგენს ერთად 734 -ს. აქედან გასაგებია, რომ ფულის შეუტანლობისა გამო გამოავლდა 265 წევრი ობილიში. თუ როგორ ხდება ეს, ამის მაგალითს 1911 მიღე-

ბულთა შესახებ მოგახსენებთ, ამ წელს იქმნა მიღებული 129. ახალი წერი, ამათჳან 1912 წელს მხოლოდ 42,5% - გამოირცხულად იყვნენ აღიარებული. აი ყველა ამას უნდა გაუწიოს ანგარიში საზოგადო კრებაში....

ს. დადიანი. პრინციპიალურად მე მომხრე ვარ. საწევრო ვადასახადის შემცირებისა, მაგრამ იმიჳომ ვი არა, ვითომ ვიტაცანი. კვლევებს აშენებდნენ ხალხის წინააღმდეგ, მე უკეთესი წარმოდგენისა ვარ. ამ ხალხზე, რომლის სახელითაც აქ ლაპარაკობენ, მე მრწამს, რომ ოღონდ ხალხმა შეგნებულად იმოქმედოს და მას მღიერი ვედელიც ვერ გაუშლებს; სასაყილოა, ღღევანდელ დიად მომენჭის დროს ჩვენ ბელურებს ზარბაზნებს ვუშენო, როდესაც საშინელი ომის აწრღილი თავს დაკვეწრილებს და ჩვენს ერს განადგურებას უქადის. მე ისე არ ვავეკადნიერლები, რომ აქ ხალხის სახელით ვილაპარაკო, მისი ვეკილობა ვავსწიო, როდესაც ეს ჩემთვის არავის მოუნდვია, მაგრამ იმას ვი მოგახსენებთ, რომ მეც მომიკრავს ყური ამ ხალხის ხმისათვის. შორს რომ არ წავიდე მე მხოლოდ იმას ვეფყვიო, რისი მწაამეც ერთი კრების გათავეების შემდეგ ვიყავი. აქ ლამსწრენი შეკვეთული იყვნენ და ამ ხაკითხზე კამათობდნენ, ერთმა მუშამ-სთქვა: "ვაცო, საქმე სამ მანეთში ვი არ არის, ჩვეხს შეგნებაზეა, მე ვლუბში ჩაწერილი ვარ, თუმანს ვიხლი იქ და აქ ვი არა ვარ ჩაწერილი!" აი მართალი ხმა იმ ხალხისა, რომლის ვეკილობასაც აქ სწევენ; სანამ შეგნება არ ექნებათ იმისა, რომ ეს საზოგადოება უნდა იყოს ჩვენი ეროვნების ბურჯი, მანამდის მაურიც რომ ვახალოთ ვადასახადი, აქ ის ხალხი არ მოვა. ერთ კრებაზე ბ-ნა ალ. ლომთათიძემ უხაყვედურა გამგეობას: კურსები თუ რუსულ ენაზე მოგთხოვეს, რუსულ ენაზე ვავემართათო, რა ცოდნის ვადაცემაც შესაძლებელია რუსულად, რუსულად ვადაეციოთ, ბ-ნებო ყოველი ცოდნის ვადაცემა შეიძლება რუსულად, მხოლოდ ერთი რამეს ვადაცემა არ შეიძლება, სახელდობრ იმისა, რის შეგნებაც თვით ლომთათიძეს არა შექონია, სახელდობრ იმისა, რომ მხოლოდ მსობიური ვნით შეიძლება იმ აზრის ვადაცემა, რომ ერი დიდი დირებულეება და ქართული ერი უნდა სცოცხლობდეს...

აქ თავმჯდომარემ შეაჩერა და შენიშვნა მისცა, რომ არ შეიძლება პირადად შეეხოთ წევრს.

- 2) ალ. ლომთათიძე პროფესს. აცხადებს და ამბობს: მომავალმა დავკლოს მსჯავრი, ვინ უკეთესი ქართველია, მე თუ თქვენ.
- 1) დადიანი განარგობს: მე ბოღიშს ვიხლი თუ შეურაცყოფა მივაყენებ ბ-ნს ლომთათიძეს, მაგრამ ეს სიწყვა სწყვით მოვიყვანე მისი აზრი და არის თუ არა შეგნებული, ამის ვარჩევა კრებისთვის მიმინდვია.

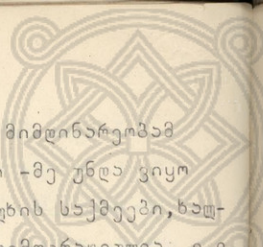
ბ-ნებო წინა კრებაზე ბ-მა კაფარიძემ გამოსთქვა ის აზრი, რომ ჩვენი სკოლები ისეთი ფაშის უნდა იყვნენ, რომ მოწაფეთ შევეძლოთ მთავრობის სასწავლებლებში გადასვლა. ხალხს თვით სასამართლოშიაც კი სჭირდება რუსულის ცოდნა... იმის განაცხადად, რომ მან მოითხოვოს ისეთი სასამართლო, სადაც ამ ხალხის ენა უნდა ეხმოდეთ, რომ მოითხოვოს ეკლესიაში თუ სასწავლებლებში მშობლიური ენა იყოს, იგი გვიჩვენებს სულ სხვა გზას, რომელიც ჩემის აზრით ერს ჯერმე უნდა გადაეჩვენებინათ, ბ-ნებო ეს აზრი ანარეკელია იმ აზრებისა, რომელსაც ამ ორი სამი წლის წინად ნ. ყორღანია ავრცელებდა შრესაში.

თავმჯდომარე კვლავ შენიშვნას აძლევს ორაგორს და სთხოვს შირდაპირ საკითხს შეეხოს.

ლაღიანი. იგი სწერდა: ეროვნება ნაყოფია კავშირისა და წესისა უბოძებულია. კავშირისა და წესისა უბოძებულია რუსეთშია შემოიღებინა და მან გუდავანა და ქართველ ერს ეროვნულ აღორძინებისავენ. მე გულახდით ვაცხადებ, რომ ის ქართველი, რომელიც ასეთი აზრებისაა, ამ საზოგადოებაში არ უნდა მოვიდეს, რადგანაც ეს პრინციპები შირდაპირად ეწინააღმდეგება საზოგადოების საფუძველს, თუ საწევრო გადასახადის შემცირება მოახსენებს ასეთი ხალხის გამრავლებას ეს შემცირება უღროდ უნდა ჩაითვალოს. ჩვენს საზოგადოებას ბევრი ნაკლი აქვს, მაგრამ ჩვენ უნდა შევეცადოთ გავასწოროთ ეს ნაკლი, მაგრამ ამას შესაძლებელია ნაშრომად შეგვნებული ხალხი, რომელიც აქ შეგნებულად მოვა. ორაგორის დასვენა ასეთია: ვრტება პრინციპიალურად ერთხმად თანახმაა საწევრო გადასახადის შემცირებისა, მაგრამ ეს უნდა მოხდეს მაშინ, როდესაც ამ საზოგადოებას მოაწყდება შეგნებული ფაღდა ქართველი ხალხისა.

ი. რამიშვილი. მს წელიწადია, რაც წ, ვ. საზოგადოებაში ვირიცხები. ეს არის ერთად ერთი ეროვნული დაქვებულება, აქ ყოველს ქართველს შეუძლიან შემოსვლა და, თუ დამისახებულენ ისეთს ქართველს, რომლის ფაშა ბ-მა ღვინიაშვილმა დაგვიხატა, მე შირველი წინააღმდეგე ვიქნები ასეთი ქართველისა, მაგრამ მე ასეთი ქართველი არ მეგულება. ხალხის ამ დაწესებულებაში შემოშვება საქმეს გამოაცოცხლებს, გამგებობაში მკლამ ინტელიგენციებს აამუშავებს. მე მგონია, რომ უმჯობესი იქნება ყველა ქართველი შემოვიდეს აქ პროპორციონალურად, რომ ვაგაგონების შიში არავის არ შექონდეს. სახალხო უნივერსიტეტი ვარგად არის საქმე დაყენებული იმიტომ, რომ იქ ხალხი იღებს მოხაწილებას. ორაგორის აზრით საჭიროა საწევრო გადასახადის შემცირება.

ივ. კარეხიანი. საკითხის საწევრო გადასახადის შემცირების შესახებ

მ წლის ისტორია აქვს. ამ ხნის განმავლობაში ორმა მიმდინარეობამ იჩინა თავი, ორი აზრია გამეფებული: ერთი ბაფონური - მე უნდა ვიყო ხალხის ინტერესების საოვეში, მე უნდა ვმართო ხალხის საქმეები, ხალხი უნდა ასრულებდეს ჩემს ბრძანებას. მეორე აზრი ღმერთად იყო, ე. ი ყველაფერს უნდა აკეთებდეს თვით ხალხი, ყველაფერი კეთდებოდა ხალხის საშუალებით. პირველი ბაფონური აზრის მიმდევარი იმით სასაბუთებზე თავის მოხაზრებას საწევრო გადასახადის შემცირების წინააღმდეგ, რომ ხალხი ჯერ მომზადებული არ არის, რომ ხალხს ჯერ საკმაოდ არ შეუვნია თავისი კულტურული ინტერესებიო და აგრეთვე იმას შიშობენ, რომ შევამციროთ, ვაი თუ ამას რეპრესიები მოჰყვება და საზოგადოება სულ დაგვიკვდება. ბ-მა ბურჟუაზიამ ერთი ფრიად საგულახსმიერო საბუთი მოიყვანა: გურიანთი სამკითხველოების საქმე კარგად არის მოწყობილიო, ხალხი თვითონ მართავს სამკითხველოების საქმეს და ღილის შადვივის ცემით ეპყრობა ამ დაწესებულებათ. ვათვისხევში კი საქმე ცუდად მიდისო. რატომ ვხელავთ ასეთს ერთი-ერთმანეთის საწინააღმდეგო მაგალითებს? ვათვისხევის საქმეს განაგებს გამგეობა, შვიდნი ახლენს განკარგულებას, ხალხი კი მონაწილეობას არ ღებულობს, გურიანთი კი თვით ხალხი განაგებს საქმეს. ორატორს არ უკვირს, რომ არ. ჯაჯანაშვილი საწევრო გადასახადის წინააღმდეგია, შადვან-მამლარს მშვიდრად მამლარი ეგონათ, აკვირებს მხოლოდ, რომ "ერთი გზა-ღაბნეული მუშაჲ" ამავე აზრს იზიარებსო.

თავმჯდომარე შენიშვნას აძლევს და სთხოვს, რომ ორატორთა შესახებ არ იხმაროს საწყენი და მკვახე სიტყვები.

ვარუხოვის უკანასკნელმა სიტყვებმა ღარბაშში ხმაურობა ახდება. ჯაჯანაშვილი და სხვები თხოულობენ ორატორის კრებიდან გამეფებას.

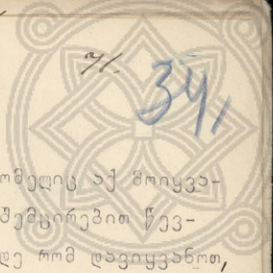
ვარუხოვი ბოლიშს იხდის მუშის წინაშე.

თავმჯდომარე პირდება ვარუხოვს სიტყვა დაამთავრებინოს.

გ. რცხილაძე / გამგ. წევრი / წინადადებას იძლევა კრება გადაიდოს, რადგან ეს საკითხი სერიოზულია და თხოულობს დაკვირვებით და გონივრულად გადაჭრას, ღვევანდელ აღმუშავებულ კრებას კი არ შეუშლიან ამ საკითხის გულდასმით გამორკვევა.

ი. ნაკაშიძე. აქ ნათქვამი სიტყვა "გზა-აბნეული", არც ისე შეურაცხყოფელია. ერთმა პროფესორმა მეორე პროფესორის აზრის საწინააღმდეგოდ წიგნი გამოსცა და ზედ წააწერა: "გზა-აბნეული პროფესორიო", მაგრამ ამ სიტყვას არ ჰყოთარი პროფესდი არ გამოუწვევია.

არც თავმჯდომარე სცნობს შეურაცხყოფელად ვარუხოვის სიტყვებს და

391

ნებას აძლევს ორატორს სიწყვის დამთავრებისას.

კარუბოვი განაგრძობს: სტატისტიკური ცნობები, რომელიც აქ მოიყვანეს, სიმართლეს მოკლებულია. საწევრო გადასახადის შემცირებით წევრთა რიცხვი მადულობს და არა ვდებულობს და მანეთამდე რომ დავიყვანოთ, ერთი ორად გაიზრდება. რა აწუხებთ, რისთვის არ უშვებენ ხალხს ამ კულტურულ დაწესებულებაში, იმიტომ რომ ეშინიათ: შემოვა ხალხი, შემოიყვანს თავის აზრებს, ჩადგება საქმის სათავეში და ჩვენ გამოგვდევნისო. ს. დადიანი სცდება, როცა ამბობს, აქ ხალხი ვი არა, ხალხის ავეკუნები მოდიანო, არა, გ-ნებო, არახლდეს არ ყოფილა მაგალითი, .. რომ ხალხი მასხიურად აწარმოებდეს საქმეს, ამისთანა დროს ყოველთვის ხალხის სახელით, ხალხის ინტერესების გამოსახადავად გამოდის ესა თუ ის ჭკუფი და აწარმოებს მის საქმეს და ეს ხალხი ნდობით ეპყრობა, მხოლოდ იმ ჭკუფს, რომელიც მის ინტერესებს იცავს.

თავმჯდომარე, კარუბოვის სიწყვის შემდეგ, კრებას ხურავს დღის 4 საათსა და 40 წუთზე. შემდეგი კრება დაინიშნა კვირას, 14 დეკემბერს, დღის II საათზე.

თავმჯდომარე პ. კარუბოვი.

განუი: ვ. ბუჩქია

ქ. შ. წ. ვ. გ. საზოგადოების წევრთა საზოგადო კრებისა
I4 ლექვმბერს I914 წელს.

კრება გახსნა საზოგადოების თავმჯდომარის მოვალეობის აღმა-
სრულებელმა გამგეობის წევრმა ლ. გ. კარიჭაშვილმა დილის II საათ
ზე და 20 წუთზე. დაესწრო I72 ნაშღვილი წევრი.

თავმჯდომარემ აუწყა კრებას განსვენებულ საზოგადოების საჰა-
ლო წევრის ლევან კონსტანტინეს მე შუბალაშვილის გარდაცვალების
სამწუხარო ამბავი და აუწყა კრებას განსვენებულის ხსოვნის აღსა-
ნიშნავად გამგეობის მიერ 9 ლექვმბერს საგანგებო კრებაზე გამო-
წანილი შემდეგი რეზოლიუცია: ა) გადახდილ იქნას განსვენებულის
სულის მისახსენებლად ძანაშვილი. ბ) გამოეცხადოს სამძიმარი გან-
სვენებულის მეუღლეს, ძმებს და დას. გ) გვირგვინის ნაცვლად გა-
დაიღოს საჯირო თანხა სოფლის ბიბლიოთეკა-სამკითხველთათვის წიგ-
ნებისა და ჟურნალ-გაზეთების შესაძენად. დ) გაიხსნას ერთი ახალი
სკოლა ე) ბიბლიოთეკა განსვენებულის სახელზე. ე) დაივიღოს გან-
სვენებულის სურათები წ. ვ. გ. საზოგ. კანცელარიაში და ამ საზო-
გადოების ეროვნულ მუზეუმში. შემდეგ მოახსენა კრებას, რომ შანა-
შვიდი განსვენებულის სულის მისახსენებლად უკვე გადახდილ იქმნა
გუშინ, I8 ამა თვეს, კათოლიკების ეკლესიაში და სოხოვა მოესმი-
ნა მოსკოვში გაგზავნილ სამძიმარის ლექვმაზე ქვემოთ მოხსენი-
ებულსაგან მოსული პასუხი: "გთხოვთ მიიღოთ ჩემი გულწრფელი მად-
ლობა სამძიმარის გამოცხადებისათვის, მადლობას გწირავთ შანაშვი-
ლის გადახდისა და განსვენებულის ხსოვნის აღნიშვნის კეთილ გან-
ზრახვისათვის." ხსენებულ პასუხის მოხმენის შემდეგ თავმჯდომარის
წინადადებით კრებამ ფეხზე აღდგომით შაჟივი სცა განსვენებულის
ხსოვნას.

მდივანი ვ. ბურჯანაძე კითხულობს წარსული 7 ლექვმბერის საზოგა-
დო კრების ოქმს. კრება ოქმს შეუსწორებლად ამჟღავნებს.

ა. ლომთაიძე. ნება მიბოძეთ ერთი ფაქტობრივი შენიშვნა გუგუ-
თო წარსულ კრებაზე ს. ლალიანის მიერ წარმოსთქმულ სიტყვას. პირ-
ვედ კრებაზე მასწავლებელთათვის კურსების გამართვის შესახებ მე
აღვნიშნე, რომ თუ გამგეობას მთავრობამ ნება არ მისცა ქართულ
ენაზე მოეწყოს მასწავლებელთათვის შედაგობიერი კურსები, მას,

გამგეობას, რუსულად მაინც უნდა მოეწყოს ასეთი კურსები და ლექციები. მასწავლებელნი რუსულს ენაზე მიღებულს ცოდნას ვალაიყანდნენ ხალხში, ქართულად ვალასცემდნენ ამ ცოდნას ხალხის შვილებს და მიზანი ცოცხალდნათ მაინც განხორციელებული იქნებოდათო.

ბ-მა დადიანმა ვი სულ სხვა რელაქციით მოზხსენა ჩემი ნათქვამი და კრებას აუწყა, ვითომც მე რუსულს ენაზე ვთხოულმ კურსების გამართვას და სკოლებშიაც რუსულ ენაზე ვითხოვ სწავლის წარმოების საქმის მოწყობას. მე ვაცხადებ პროფესს აზრის ასეთი დამახინჯე ბისათვის.

თავმჯდომარე შენიშნავს ორადორს, რომ დადიანმა უცვლელად მოიყვანა მისი სიწყევები და თავის განმარტება მისცა, აზრი ვი არ დაუმახინჯებია და წინადადებას აძლევს შეხწყვიფოს ამ საგანზე კამათი.

ჰ. ჭაჭარიძე. ბ-მა ს. დადიანმა ჩემი სიწყევაც განზრახ დაამახინჯა. მეცხოქვი, საჭიროა ჩვენი სკოლები ისე მოეწყოს, რომ შესაძლო იყოს მოსწავლეთათვის სწავლის გავრბელება სხვა და სხვა სასწავლებლებში და ეს ასეც უნდა იყოს. შეუძლებელია დღევანდელ დროს სკოლის საფეხურთა შორის კავშირის დამკვიდრებას ხელი არ შეუწყოს, ამას თხოულმ ცხოვრების დღევანდელი პირობები. ს. დადიანმა ვი მომაწერა, ვითომც მე მოვითხოვე რუსულს ენაზე სწავლის წარმოება, რადგან ეს სასამართლოებში და ყველა მთავრობის დაწესებულებებში საჭიროა. . .

თავმჯდომარე. მოგვხსენებათ, რომ წინანდელ კრებაზე მღიერ მწვავე კამათი გამოიწვია საკითხმა საწევრო ვალასახალის შემცირების შესახებ. მოპირდაპირენი ერთმანეთს მკვახე ვილოთი იხსენებდნენ, პირადობას ეხებოდნენ, რომ დღესაც არ განმეორდეს ასეთი არა სასიამოვნო კამათი, უმკობესია კენჭის ყრას შეუდგეთ ეხლავე, მით უმეტეს, რომ საკითხი გამორკვეულია; თუ არა 20 ორადორზე მეტია ჩაწერილი და ყველამ რომ ილაპარაკოს, ეს საკითხი დღესაც გამოურკვეველი დარჩება.

ჰ. საყვარელიძე. შემოვილოთ რეგლამენტი, განვსაზღვროთ დრო ნუსთით და ეს საქმეს გავკიაღვილებს.

თავმჯდომარე. წინანდელ კრებაზე რეგლამენტი შემოღებული იყო, მაგრამ ზოგიერთებმა განაცხადეს, რომ საწევრო ვალასახალის შემცირების შესახებ კამათის დროს ლაპარაკის დრო ნუ განისაზღვრება; ეხლა, თუ კრება ისურვებს და შემოიღებს რეგლამენტს დროს მოსაგებად, ვარგის იქნება.

კრება საჭიროდ სთვლის რეგლამენტის შემოღებას.
თავმჯდომარე ხსნის კამათს საწევრო გადასახადის შემცირების შე-
სახებზე.

ა. ცინცაძე. წინანდელ კრებაზე სპეციალურ საკითხმა მლიერ მწვა-
ვე ხასიათი მიიღო, მოწინააღმდეგენი თავისი აზრის დასაბუთებულ-
ად ვინ იცის რას არ უსახებდნენ მიზეზად საწევრო გადასახადის
შემცირების წინააღმდეგ: ესაო და საშოშიაო, საზოგადოებას დაგვი-
ხურავენო, ესო და ხალხი ჯერ სავაჟოდ მომზადებული არ არისო, ჯერ
ღრო მოთმწიფებელია და სხვა. ერთი ორატორი ნ. ყორღანიასაც ვი შე-
ეხო, სწავდა მის მიმღერებას, როგორც ერთნული იდეალების წინააღ-
მდეგს, კამათს რალაცა ჯგუფური ხასიათი მისცა, რაც სრულიად შედ-
მეფი იყო და საკითხს არ შეეხებოდა. მ-მთ, ხალხი, რომელსაც ეს
რევენი კულტურული საზოგადოება ემსახურება, უკვე იმდენად მომზა-
დებულია, რომ მას შეუძლიან ამ საქმეში მონაწილეობა მიიღოს, ხო-
ლო რვენ ხელფებს უბორკავთ სამამომ გადასახადით და არ ვაძლევთ სა-
შუალებას აქ შემოსულისას და მუშაობისას. მ მანეთის გადახდა მუ-
შისათვის მნელია, მუშა, რომელიც თვეში 25-მნ მანეთამდე ^{აქვს} ვერ
შესაძლებს მ მანეთის გადახდას, მით უმეტეს, რომ მას ვარდა იმისა,
რომ ცოლ-შვილი უნდა შეინახოს, ამ მცირე ჯამაგირით, უხდება სხვა
დაწესებულებაშიაც მონაწილეობის მიღება და თავის წვლილის შეტანა,
ყველა ამას ვი ვერ ახერხებს. არა მარტო ვლენებს, მუშეებსაც არ
შეუძლიანთ მ მანეთის გადახდა. რომ თვით ვლენები და მუშეები მოი-
თხოვენ საწევრო გადასახადის შემცირებას, ამის მავალითებიც მოყ-
ვანილი იყო. საზოგადოების ფილიალური განყოფილებები პირდაპირ აყე-
ნებდნენ საკითხს საწევრო გადასახადის შემცირების შესახებ, მავალ-
ლიხურში, ბათომში, სოხუმში და სხვაგან. საწევრო გადასახადის
შემცირება ხელს შეუწყობს უეჭველად განყოფილებათა რიცხვის გამა-
რავლებასაც.

თავმჯდომარე. ნ ქუთი შესრულდა, სიფყვა ევთონის გაბაშვილს.

ა. ცინცაძე. რეგლამენტი კრებას აო მიუღია, გთხოვთ დამამთავ-
რებინოთ სიფყვა.

თავმჯდომარე. რეგლამენტი კრებას მიიღო მ-ნ საყვარელიძის წი-
ნადადებით. ხმები: რეგლამენტი არ ეხება წინანდელ კრებაზე ჩაწე-
რილ ორატორთ. გთხოვთ დამამთავრებინოთ სიფყვა ორატორს.

მ საყვარელიძე. მე განვაცხადე და ეხლაც ვაცხადებ, რომ უეჭ-
ველად საჭიროა რეგლამენტი დაცულ იქნას.

თავმჯდომარე საჭიროდ სთვლის ხელახლად კენჭი უყაროს საკითხს

ვანისაზღროს თუ არ ვანისაზღროს ორადერთა სიწყვა.

მმ ხმით წინამძღვე I2 ხმისა ^{საგბა} ნაჭიროდ აღიარებს დროს ვანსაზღ-
ღრას.

ვაბაშვილი სიწყვაზე უარს ამბობს.

თავმჯდომარე. შემდეგი სიწყვა ვკუთვნის ი. ნაკაშიძეს.

ი. ნაკაშიძე. მე სამართლიანად მიმარტყნა მოთხოვნა საწევრო ვა-
დასახადის შემცირების შესახებ. ამ მანეთის ვალახდა მუშისთვის
მნელია. არამც თუ მუშას, მეც, რომელიც, შედარებით, უფრო კარგს
ნივთიერ მდგომარეობაში ვიმყოფები, მიჭირს ამ მანეთის ვალახდა,
მით უმეტეს გაუჭირდება მუშას. იმის თქმა რომ მასხა ჭერ მიმწადე-
ბული არ არის, შეუწყნარებელია. სად ვრცელდება დღეს წერა-კითხვა,
სურნალ-ვაჭურები, წიგნები? - ხალხში, სად არსდება საზოგადოების
განყოფილებანი? სოფლებში - ხალხის ღახმარებით და საშუალებით.

მე თუ შვითხავთ, ორი ან სამი მუშა გამგეობაშიც რომ იკლეს, უკე-
თესი და საქმისთვის ბევრად სასარგებლო იქნება. მე ვმუშაობდი სა-
ხალხო უნივერსიტეტში, მქონდა საქმე მუშებთან და დიდის სიამოვნე-
ბით ვისმენდი- მათ ღაპარავს და სასიამოვნო შთაბეჭდილებას ახდენ-
დნენ ჩემზე ეს ნამდვილი ხალხის შვილები. ა. ჯაჭანაშვილია წინან-
დელ კრებაზე განაცხადა, რომ წ. ვ. გ. საზოგ. არის საკულტურო და-
წესებულება, რომლის მიმართ ჩვენ ვაღლებულება გვაქვს და არა უფ-
ლებაო. ეს შემცდარი აზრია. უფლებას მოვლებული ვაღლებულება ყოვე-
ლივე საზოგადო საქმის უარყოფა. რა აზრი აქვს წერა-კითხვის ცოდ-
ნას თუ არა ის, რომ იმის საშუალებით აღამიანმა შეიგნოს თავისი
უფლება და სხვების სწორი უფლებიანობა ამ წუთისთვის. უფლება და
ვაღლებულება განუყრელი სული და ხორცი უნდა იყოს, მათი განცალკე-
ვება - ამ ხორცისა და სულის ფაყრა - სიკვდილია და სხვა არაფერი.
და როცა ვაისმის ხმა უფლება ერთი წრის ხალხს უნდა მიენიჭოს,
ხოლო ვაღლებულება კი მეორესო, ამგვარი ქადაგება დაწესებულების
სიკვდილის ქადაგებას უდრის. მაგრამ უფრო. საოცარია ამგვარი ქადა-
გება ჩვენს დროში, რომელსაც დემოკრატიული ხანა უწოდება.

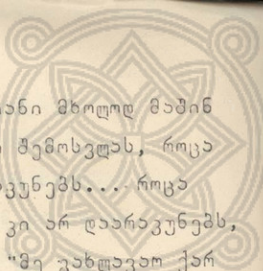
ს. დადიანის აზრით ცხარე კამათი საწევრო ვადასახადის შემცი-
რების შესახებ მელურებზე ზარბაზნების სროლას უდრის; სადაც უმაღ-
ლესი უფლებები არ არის ჩვენში გავრცელებული, განა ღირს ამგვარ
წერილმანებზე ღაპარავიო. ჩემის შეხედულებით კი დიდს საქმეს იმი-
ტომ ვერ ვაკეთებთ, რომ მცირე საქმეებში თანხმობით მუშაობა არ
შეგვიძლიან. წ. ვ. გ. საზოგ. საწევრო ვადასახადის შემცირება, მარ-
თალია მცირე საქმეა, მაგრამ ამის საშუალებით ხალხი შესძლებს ამ

დაწესებულებაში შესვლას, იქ მუშაობას. ჩვენ ვუსწავლობთ ვრცელი უფლებების შესახებ, მაგრამ ამ ვფიქრობთ, რომ ვრცელი უფლებების მოპოება მხოლოდ იმას შეუძლიან, ვინც მცირე უფლებას ვაფიცხა სცემს და ამ მცირე უფლების მოსაპოებლად ხალხს გზაზე არ ეღობება.

გ. ბურჭულაძე. მე წინააღმდეგი ვახლავარ საქვერს გადასახადის შემცირებისა. საქვერს გადასახადის შემცირება, მართალია, წვერთა რიცხვს გაამრავლებს, მაგრამ შემოსავალი ვი იკლებს. ის ცოცხალი ელემენტები, რომელნიც აქ ახსენეს, ვახლდნენ გამგეობაში, მაგრამ შვითხეთ, რა ვაკეთებს, როგორი სიცოცხლე და უნარი გამოიჩინეს. სახალხო უნივერსიტეტში მანეთია საქვერს გადასახადი, მაგრამ საქმიანობის უნარის გამორჩენას ვერ ვხედავთ, აიღეთ მაგალითად სახალხო უნივერსიტეტები: გორში, ჭიათურაში, ბათუმში, თბილისში. ეს დაწესებულებები ყველგან სულს დაუავენ. მანეთმა ვერ უშველა, საქმე მანეთში ვი არ არის. - შეგნებაშია. სულ სხვა არის სოფელი, აქ ვი საქვერს გადასახადის რაოდენობა ნაკლებიც რომ იყოს საქმეს მოუხლება.

გ. ცინცაძე. მე მომხრე ვარ საქვერს გადასახადის შემცირებისა. მუშისათვის, რომელიც თვეში ღებულობს 20 - 25 მანეთს, არამც თუ სამი მანეთის, ერთი მანეთის გადახდაც მნელია. თვითეულ გამგეობის წვერთავანი შუათახა რიცხვით ღებულობს თვეში 150 მანეთსა და იხლის სამს მანეთს, მუშაც, რომელიც ღებულობს ექვსჯერ ნაკლებს, ამდენსავე იხლის. სად არის აქ საშართალი. თუ მუშისთვის სამი მანეთი უნდა იყოს გადასახადი, მაშინ გამგეობის წვერები უნდა იხლიდნენ არა ნაკლებ 18 მანეთისა, ე. ი. ექვსჯერ მეფს, მაგრამ დამერწმუნეთ, რომ 18 მანეთი იყოს გადასახადი, ყველა თქვენგანი უარს იცხვის, 18 მანეთის გადახდას ხალხი ვერ შესძლებსო. უბრალო მოქალაქობრივი მოვალეობა მოითხოვს, რომ თქვენ უკამათოდ აღიაროთ საჭიროება საქვერს გადასახადის შემცირების შესახებ. ს. დადიანი ბრძანებს კარებს მაშინ ვაკვადებთ, როცა ნამდვილი შეგნებული ქართველი ხალხი მოვა და კარებს დავკირაკუნებსო. ვასაოცარი ამბავია, ხალხი ვი არ დაუცდის დადიანს და კარებს ვი არ დაუკაკუნებს, შემოამწვრევს და შემოვა, თავის ადგილს დაიჭერს.

თ. ვიკვაძე. მე მწუხარებას ვამოვსთქვამ იმის ვამო, რომ აქ ვანახილველ საკითხს ვვერდს უხვევენ და პოლიტიკურ საკითხს არკვევენ, რაც აქ სრულიად მოსაჯანი არ არის. თქვენ ხალხი ვეუბნევათ, მეც აღაქიანი ვარ, მეც მინდა ვიმუშავო, ჩემი წვილილი შევიჯანო საშოვალო საქმეში, თქვენ ვი ეუბნევით არა, ჯერ შენ შეუგნებელი

ხარ, და აქ შენთვის აღვლი არ არისო, ს. დაღიანი მხოლოდ მაშინ სოჯლის შესაძლებლად ხალხის ამ დაწესებულებაში შემოსვლას, როცა იგი შეიგნებს, თვითონ მოვა და კარებზე დაარაკუნებს... როცა იგი შეიგნებს და საშვადევა ექნება - კარებზე ვი არ დაარაკუნებს, გაბედულად მოვა, შემოაღებს კარებს და იცყვის "მე ვახლავთო ქარ თველი და ჩემი საქმე ეროვნული, ქართველური, მე თვითონ უნდა ვმართოვო" ეს დაწესებულება მაშინ შეიქმნება ნამდვილს ეროვნულს საქმედ, როცა იგი თვითონ იქნება თავისი საქმის გამგე-შაფრონი. მიზეზად იმის მოყვანა, რომ საზოგადოებას დაგვიხურავენო, ~~უ~~ ნაცადი ხერხია, ამას ეჭარებიან უკან მოწინააღმდეგენი. ნუ თუ საზოგადოებას დაგვიხურავენ იმისათვის, რომ ჩვენ კანონიერის გზით, შუამდგომლობას აღვმრავთ სათანადო დაწესებულებათა წინაშე წესდების ერთი მუხლის შეცვლის შესახებ?..

ორაფორის აზრით საკითხი საკმაოდ გამორკვეულია და დროს მოსაგებათ სტობია შესწყდეს კამათი და საწევრო გადასახადის შემცირებას კენჭი ეყაროს.

3. ჯაფარიძე. აქ წარმოითქვა მთელი რიგი მოსაზრებათა საწევრო გადასახადის შემცირების წინააღმდეგ, მაგრამ არც ერთი მოსაზრება სინამდვილეს არ ეთანხმება. საწევრო გადასახადის შემცირება რომ ხელს შეუწყობს საქმის გამოცოცხლებას, ეჭვი არ უნდა. დროა განვიშოროთ წ. კ. ს. ~~საქმის~~ ^{დაწესებულების}, რომ იგი საქველმოქმედო დაწესებულება არ არის არამედ კულტურული დაწესებულება, და თუ გვინდა ამ დაწესებულებამ ფრთები გაშალს, ფართო მასსა დააინტერესოს, ნამდვილ მის ინტერესებს ემსახუროს, შევამციროთ საწევრო გადასახადი. ჩვენ ვამბობთ, რომ ღლეუანდელ შირობებში ამ გადასახადის რაოდენობა განისაზღვროს მანეთით. მუშათა კავშირების და სხვა და სხვა პროფესიონალებურ ორგანიზაციათა მაგალითები ნათლად გვიჩვენებს, რომ იქ საწევრო გადასახადი იწყება მინიმუმიდან და შემდეგ, როცა წევრი თვითონ დაინახავს და საჭიროდ სცნობენ გადასახადის გაღიდებას, არსებულ წესდებამაც სცვლიან. დიახ, ხალხი უნდა მოვიზილოთ და არა დავაფრთხოთ, დაუახლოვოთ ამ დაწესებულებას. და ეს უკანასკნელიც დაუკავშიროთ ხალხს.

ბ-ნ გეგეჭკორის აზრით საჭიროა საწევრო გადასახადი შემცირდეს ერთს მანეთამდე.

3. გელიშვილის აზრით კამათი უნდა შესწყდეს და შირდაპირ კენჭი ეყაროს საკითხს, რადგან საკმაოდ გამორკვეულია.

თ თავმჯდომარე ეკითხება ჩაწერილ ორაფორთ სურთ თუ არა გამოსთქვ

38

აწრი საწევრო გადასახადის შემცირების შესახებ.

ჩაწერილი ორატორები: ამირაჯიბი, მ. სარაჯიშვილი, ბაღიაშვილი, დ. ღუმბაძე, ფ. ვოგიჩიშვილი და სხვანაირს აცხადებენ სიტყვაზე და თხოულობენ საკითხის კენჭის ყრით გადაწყვეტას.

პ. საყვარელიძე. თხოულობს კენჭი ეყაროს შემდეგ მის კონკრეტულ წინადადებას: .წ. ვ. გ. ს. მორიგი კრება, აღიარებს რა საწევრო გადასახადის შემცირების საჭიროებას ერთ მანეთამდე, წინადადებას ამდევეს გამგეობას სათანადო შუამდგომლობა აღმრახ წესდების მეათე მუხლის შეცვლის შესახებ.

გრ. რცხილაძეს შეუძლებლად მიაჩნია ახ წინადადებას კენჭი ეყაროს.

თავმჯდომარე: კითხვა მარტივად არის დაყენებული; შემცირდეს თუ არა საწევრო გადასახადი ერთ მანეთამდე.

ცინცაძე, რ. ყიფიანი, და სხვები მოითხოვენ ახლილი ხმის მიცემით ხსენებული საკითხის გადაწყვეტას.

ა. ჯაჭანაშვილი, გ. რცხილაძე და სხვები მოითხოვენ ფარული კენჭის ყრით საკითხის გადაწყვეტას.

თავმჯდომარე. ვინაიდან ზოგიერთი წევრები მოითხოვენ ფარულ კენჭის ყრას, მე, როგორც თავმჯდომარეს შეუძლებლად მიმაჩნია, მიღებული წესის თანახმად, ახლილი კენჭის ყრა მოვახდინო და ამიტომ ყუთი უნდა დაიდგას და კენჭი ეყაროს საკითხს.

ფარული კენჭის ყრით 84 ხმით წინააღმდეგ 75 ხმისა კრებამ დაადგინა საწევრო გადასახადი ღარჩეს ისევ სამი მანეთი.

კრება დაიხურა ღლის 4 საათზე. შემდეგი კრება დაინიშნა კვირას 21 დეკემბერს, ღლის II საათზე.

კრების თავმჯდომარე გ. ვაჩიშვილი.

განჯიანი, ვ. ყიფიანი

Blatt f. 5. yodogly. Red. - ul. vortymshuider 1913nd vortshen te yodoy-
 bozofus, hnd d'fsgyngd d'el, d'fsgyngd, d'fsgyngd te d'fsgyngd d'fsgyngd
 d'fsgyngd d'fsgyngd, vnt hnd b'hd'fsgyngd te d'fsgyngd d'fsgyngd
 vnt hnd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd
 d'fsgyngd d'fsgyngd, vnt d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd
 hnd hnd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd
 d'fsgyngd d'fsgyngd, hnd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd
 d'fsgyngd d'fsgyngd. hnd hnd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd
 d'fsgyngd d'fsgyngd; hnd hnd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd
 d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd
 d'fsgyngd d'fsgyngd hnd hnd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd
 d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd.

3. hnd hnd d'fsgyngd d'fsgyngd hnd hnd d'fsgyngd d'fsgyngd hnd hnd
 d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd
 d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd

4. hnd hnd d'fsgyngd d'fsgyngd hnd hnd d'fsgyngd d'fsgyngd hnd hnd
 d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd
 d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd
 d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd
 d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd
 d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd
 d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd

5. hnd hnd d'fsgyngd d'fsgyngd hnd hnd d'fsgyngd d'fsgyngd hnd hnd
 d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd

hnd hnd d'fsgyngd d'fsgyngd hnd hnd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd.

hnd hnd d'fsgyngd d'fsgyngd : hnd hnd d'fsgyngd d'fsgyngd hnd hnd
 d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd
 d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd
 d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd

hnd hnd d'fsgyngd d'fsgyngd hnd hnd d'fsgyngd d'fsgyngd hnd hnd
 d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd

5. hnd hnd d'fsgyngd d'fsgyngd hnd hnd d'fsgyngd d'fsgyngd hnd hnd
 d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd d'fsgyngd

helfen, auch erkrankte u. zu weiterer Pflege zu
kommen. Infolge der Kriegsverhältnisse wurde der
Kriegsbeschäftigtenrat ^{in der} ~~in~~ ~~der~~ ~~Stadt~~
aufgehoben und die Arbeit der Arbeiter
übernommen. Infolge der Kriegsverhältnisse
wurde die Arbeit der Arbeiter
übernommen.

1914 1915 1916 1917 1918 1919 1920
Infolge der Kriegsverhältnisse wurde die Arbeit
übernommen. Infolge der Kriegsverhältnisse
wurde die Arbeit der Arbeiter
übernommen.

1921 1922 1923 1924 1925 1926 1927
Infolge der Kriegsverhältnisse wurde die Arbeit
übernommen. Infolge der Kriegsverhältnisse
wurde die Arbeit der Arbeiter
übernommen.

1928 1929 1930 1931 1932 1933 1934 1935 1936
Infolge der Kriegsverhältnisse wurde die Arbeit
übernommen. Infolge der Kriegsverhältnisse
wurde die Arbeit der Arbeiter
übernommen.

1937 1938 1939 1940 1941 1942 1943 1944 1945
Infolge der Kriegsverhältnisse wurde die Arbeit
übernommen. Infolge der Kriegsverhältnisse
wurde die Arbeit der Arbeiter
übernommen.

գ. հրեառույց յճեմնա շիֆտիքով ճեմն քա յճեմնիցն ճեմնակայի հետոս
 օւսոնա ճեղքուցովս ճեմն յհարպոյովն Եմիքիս Եմիքոյովն
 քա ինճարաբովն օրոյոյս ճեմնակ Եմիքոյովն 240 ճեմնոս,
 ճարսնով յճեմն քա օսեմիճիքն օտարն 120 ճեմնոս, ճեմնակով
 ճեմնակն 120 ճեմնոս, յհարպոստակն քա ճարսնով ճեմնակն օտարն 120 ճեմնոս:

Օւսոյ ճեմնակն ճեմնոս Եմիքոյովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն
 ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն
 ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն
 ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն

ճ. Բարսեղի ճեմնակն ինճարաբովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն
 ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն
 ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն

ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն
 ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն
 ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն
 ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն
 ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն

զ. Եմիքոյովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն
 ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն
 ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն

ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն
 ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն
 ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն
 ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն

Օւսոյ ճեմնակն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն
 ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն
 ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն ճեմնակովն

զոտա Եւրոպայ Բնակարգըն յոտաչա հիշցիցի յարտարն զձեզ
 Երուսթոն Բա Կարգըն զԵւրոպայն յիշցիցի զձեզ զձեզ
 Եւրոպայն զԵւրոպայն Եւրոպայն Եւրոպայն Եւրոպայն
 Եւրոպայն Եւրոպայն Եւրոպայն Եւրոպայն Եւրոպայն

Յո. չհիշուած զոտ յձեռն Եւրոպայն յձեռն.

Եւրոպայն, Բ. չհիշուած զոտ, Եւրոպայն Բա Եւրոպայն զոտ յձեռն
 յայտարարուա Եւրոպայն զոտ յձեռն հիշցիցի, Եւրոպայն Եւրոպայն
 յիշու չհիշու յձեռն.

Օւշտի Եւրոպայն չհիշուած զոտ յձեռն յիշուած զոտ յձեռն
 զոտ յձեռն յայտարարուա չհիշուած զոտ յձեռն չհիշուած զոտ
 չհիշուած զոտ:

Օւշտի Եւրոպայն զԵւրոպայն յձեռն: Գ. Ե. Եւրոպայն, Եւրոպայն Եւրոպայն
 Բա Գ. Եւրոպայն.

Եւրոպայն չհիշուած: Ե. Եւրոպայն, Գ. Եւրոպայն, Գ. Եւրոպայն, Գ.
 Ե. Եւրոպայն, Գ. Եւրոպայն, Գ. Եւրոպայն, Գ. Եւրոպայն, Գ.
 Եւրոպայն Եւրոպայն, Ե. Եւրոպայն, Գ. Եւրոպայն, Գ. Եւրոպայն, Գ.
 Եւրոպայն, Գ. Եւրոպայն, Գ. Եւրոպայն, Գ. Եւրոպայն, Գ.
 Եւրոպայն, Գ. Եւրոպայն, Գ. Եւրոպայն, Գ. Եւրոպայն, Գ.
 Եւրոպայն.

Եւրոպայն: Եւրոպայն, Գ. Եւրոպայն, Գ. Եւրոպայն, Գ. Եւրոպայն.
 Եւրոպայն Եւրոպայն: Ե. Եւրոպայն, Գ. Եւրոպայն, Գ. Եւրոպայն,
 Գ. Գ. Եւրոպայն, Գ. Եւրոպայն.

Եւրոպայն չհիշուած զոտ յձեռն չհիշուած զոտ յձեռն Եւրոպայն Եւրոպայն
 յայտարարուա Բա Գ. Եւրոպայն. Եւրոպայն չհիշուած զոտ յձեռն
 չհիշուած զոտ յձեռն չհիշուած զոտ յձեռն Գ. Ե. Եւրոպայն.
 Եւրոպայն չհիշուած զոտ յձեռն չհիշուած զոտ յձեռն չհիշուած զոտ
 Եւրոպայն, Գ. Եւրոպայն, Գ. Եւրոպայն, Գ. Եւրոպայն, Գ.
 Եւրոպայն Բա Գ. Եւրոպայն. Եւրոպայն չհիշուած զոտ յձեռն
 չհիշուած զոտ յձեռն չհիշուած զոտ յձեռն Եւրոպայն Եւրոպայն
 Եւրոպայն չհիշուած զոտ յձեռն չհիշուած զոտ յձեռն Եւրոպայն Եւրոպայն

Օւշտի Եւրոպայն չհիշուած զոտ յձեռն չհիշուած զոտ յձեռն Գ. Գ. Եւրոպայն, Գ. Եւրոպայն,
 Ե. Եւրոպայն Բա Գ. Եւրոպայն Բա Գ. Եւրոպայն Եւրոպայն հիշուած

գահարո չիքնու պիտու.
Տիկցեթեմ թրոյցո:

ա. չիքնու թրոյցոն	71	այստե 61	թրոյցո.
բ. հիպոթուսի	103	"	29 "
գ. լուսնի թրոյցոն	99	-	32 -
դ. ծիլեքոն թրոյցոն	81	-	51 -
ե. չիքնու թրոյցոն	111	-	21 -
զ. իւրցի	106	-	26 -
է. լուսնի թրոյցոն	108	-	24 -
զ. լուսնի	85	-	46 -
ը. չիքնու թրոյցոն	90	-	41 -
թ. չիքնու թրոյցոն	96	-	35 -
յ. երեւի	89	-	42 -
ր. չիքնու թրոյցոն	88	-	43 -
ս. հիպոթուսի	77	-	54 -
ւ. լուսնի թրոյցոն	63	-	69 -
փ. երեւի	94	-	37 -
ք. չիքնու թրոյցոն	80	-	52 -
ղ. չիքնու թրոյցոն	93	-	38 -

այց. չիքնու թրոյցոն իջեալն զայն չիքնու թրոյցոն զ. լուսնի չիքնու թրոյցոն
բ. լուսնի. ի լուսնի, ի լուսնի լուսնի թրոյցոն թրոյցոն չիքնու թրոյցոն
իջեալն չիքնու թրոյցոն:

1. լուսնի չիքնու թրոյցոն.
2. թրոյցոն լուսնի թրոյցոն.
3. լուսնի չիքնու թրոյցոն.
4. չիքնու լուսնի թրոյցոն.
5. չիքնու լուսնի թրոյցոն.
6. լուսնի թրոյցոն չիքնու թրոյցոն.
7. երեւի լուսնի թրոյցոն.
8. լուսնի թրոյցոն լուսնի թրոյցոն.
9. չիքնու լուսնի թրոյցոն.
10. լուսնի թրոյցոն չիքնու թրոյցոն.
11. չիքնու լուսնի թրոյցոն.
12. չիքնու լուսնի թրոյցոն լուսնի թրոյցոն.

Ճան չտրոսիցիւն.

1. այցրելի զձեռքով չոչնչոյ.
2. սոյսիւնի այցրելի չոչնչոյ.
3. Երեւ ինձուեւ ձեւ ի կրօնացի.
4. Տիրոս կայրօնի զձեռքով չոչնչոյ.

Կիցոնա չեւոնու կիցոնա ձեւ ի սրբու պիտո Տիրոս
նիճոյ:

1. Երեւ չուցուի կիցոնոյն չոչնչոյ.
2. Երեւ իւրեւ. ուրուի
3. Բոնոսի ձեւ ի թոյնի.
4. Դիւրի չուցուի սրբու չոչնչոյ.

Տիրոսի թոյն այցրելի իւրեւորս ձեւ ի չիցոն յիկոս
չեւոնու կիցոնա ձեւ ի սրբու կայրօն թոյն ձեւ
կիցոն չեւոնու չոչնչոյ.

Չիցոն թոյն: Կայրօն թոյն իւրեւորս ձեւ ի կիցոն
պիտո թոյն չեւոնու կայրօն ձեւ ի սրբու կիցոն
թոյն չոչնչոյ.

Այցրելի կիցոնա չիցոն թոյն կիցոն չոչնչոյ ձեւ
թոյն չոչնչոյ իւրեւորս ի կիցոն ի 8-ի ի 4 թոյն
կիցոն չուցուի. 1-6 ի Ե. այցրելի չոչնչոյ-իւրեւորս
պիտո չոչնչոյ.

Թուցուի չիցոն թոյն կայրօն կիցոն կիցոն ձեւ ի
իցոն թոյն չոչնչոյ թոյն ձեւ ի սրբու կայրօն
այցրելի չոչնչոյ.

Չիցոն այցրելի չոչնչոյ: Բ. չուցուի չոչնչոյ

Թոյն: Գ. կիցոն

2

~~В этом деле прокумеров.~~
~~47% Софок 1906% Мисс.~~
3/III 362.
Е. Либман.

88 1/2

6

43

агаханов

№	№
В	В
12/1/2	(43)
12/1	1963 г.
	подпись <i>А. Зуб</i>

